

До 80-річчя від дня народження

Іван Мигович — політик, науковець, педагог

Біобібліографічний покажчик

Видання друге, доповнене

Ужгород • Видавництво В. Падяка • 2022

**УДК 016:[32+001+37]-057.4Мигович(477.87)"19/20"
М 57**

Біобібліографічний покажчик «Іван Мигович – політик, науковець, педагог» представляє науковий доробок доктора філософських наук, професора, дійсного члена Української академії політичних наук, громадського діяча, депутата Верховної Ради України (1998–2006 рр.), директора Інституту проблем соціалізму (м. Київ), члена Президії і секретаря ЦК Компартії України.

Книга видається до 80-річчя від дня народження науковця.

Видання буде корисним для викладачів, аспірантів і пошукачів, молодих політиків, управлінців – для всіх, кого цікавлять проблеми новітньої історії, соціальної роботи, філософії, етнології, релігієзнавства.

Упорядник

Л. О. Ільченко

© Л. Ільченко, упорядкування, 2012

© В. Дзьобак, М. Лукашевич,

А. Попович, статті, 2012

© П. Р. Магочій, стаття, 2022

© Вид-во В.Падяка, 2012.

ISBN 978-966-387-129-5

Від упорядника

Біобібліографічний покажчик «Іван Мигович – політик, науковець, педагог» представляє творчий доробок доктора філософських наук, професора, дійсного члена Української академії політичних наук, громадського діяча, депутата Верховної Ради України (1998–2006 рр.), директора Інституту проблем соціалізму (м. Київ), члена Президії і секретаря ЦК Компартії України.

З пропонованих матеріалів зацікавлений читач дізнається про основні життєві віхи і етапи діяльності політика, вченого і педагога, його творчі здобутки у науковій, освітній та суспільно-політичній сферах, його громадянську позицію в складних процесах на рубежі ХХ–ХХІ століть, коли сталися радикальні зміни не лише у вітчизняній, а й у світовій історії.

До книги, окрім непосредньо бібліографії праць І. Миговича та вибраних публікацій про нього, включено ряд додаткових матеріалів, що сприятимуть кращому ознайомленню читачів із його науковою та громадською діяльністю.

Бібліографія не претендує на вичерпність. Автор публікацій визначив пріоритети, за якими було здійснено відбір матеріалу: до бібліографії включено лише більш значимі з наукової та суспільної точки зору публікації.

Бібліографічні описи охоплюють дані з 1970 до 2021 року включно, їх структуровано за такими розділами:

- Окремі видання
- Наукові публікації
- Науково-популярні публікації
- Вибрані публікації про життя та діяльність Івана Миговича.

У кожному з розділів матеріали згруповано у зворотнотронологічному порядку. В межах року публікації систематизовано за алфавітним принципом.

Іменний покажчик сприятиме кращій орієнтації та оперативному пошуку необхідної інформації. До нього увійшли персоналії, представлені у бібліографічних описах. Довідковий апарат видання включає також перелік використаних періодичних видань.

Відбір літератури закінчено у грудні 2021 року.

Упорядник щиро вдячний за допомогу всім, хто був причетний до підготовки бібліографічного покажчика, зокрема Л. Рубіній, яка здійснила початкове опрацювання матеріалу.

Доповнене і виправлене бібліографічне видання стане у нагоді дослідникам наукової та громадської діяльності Івана Миговича.

НАШІ ГОРИ І ДОЛІ

*Василь Дзьобак**,
кандидат історичних наук

Хто з нас у дитинстві не снів про якнайкращі життєві перспективи? І обирав собі приклад для наслідування. Як правило, спочатку діти рівняються на батьків, успішних родичів і сусідів, потім – на вчителів. З часом коло симпатій розширюється: приходить орієнтація на героїв улюблених книжок, цікавих кінофільмів. Потім настає час вибору і оволодіння потрібною для життя професією. Відтак формуються життєві пріоритети, принципи і моральні правила поведінки.

Щоразу, звертаючись до настанов старших людей, оглядаюся на пройдений шлях від дитинства до змужніння – свого і моїх ровесників. Бо нас – і тих, хто народився за кілька років до віроломного нападу націонал-фашистів на Радянський Союз, і тих, хто з'явився на цей світ в час воєнного лихоліття, – називають дітьми війни. Визначено наш статус на державному рівні. Нині – це майже усі співвітчизники, яким виповнилося понад 75 років. Отже, Велика Вітчизняна, повоєнна відбудова зробили нас свідками і учасниками багатьох пам'ятних подій – і суворих, тяжких, і водночас обнадійливих та щасливих. Тому тепер є немало друзів,

** В. С. Дзьобак народився 1940 року в с. Розтока Міжгірського району (Закарпаття). Закінчив філологічний факультет УжДУ, ВПШ при ЦК КПУ. Творчу діяльність розпочав у районній газеті, громадсько-політичну – у комсомолі. Працював заступником головного редактора газети «Молодь України». У 1977–1991 рр. – відповідальний працівник Київського обкому КПУ. Автор кількох книг, численних журнальних та газетних публікацій. Коло його творчих інтересів – проблеми соціально-економічного і духовного розвитку України. Удостоєний чотирьох орденів і медалей, а також відзнаки «Учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС», Почесних грамот державних і громадських організацій.*

хто прагне розповісти про те, що бачив, відчував, пережив сам, як причетний до нашого покоління.

Сьогодні моє слово про ровесника, товариша, земляка, якого знаю близько півстоліття – Івана Івановича Миговича. Цей чоловік, без високої патетики, може бути прикладом добрих справ, служіння інтересам простих людей. Він керується принципами демократичності, високої моральності і патріотизму, доброзичливості, єдності слова і діла.

У сприятливій суспільній обстановці, що відкрилася перед нами після 1945 року із визволенням Закарпаття Червоною Армією і його возз'єднання з Радянською Україною у складі СРСР завдяки народній владі, власній праці і наполегливості, Іван Мигович став шанованою в країні особою. У творчих колах – доктор філософських наук, професор. Він – автор понад 80 книг і брошур, близько 350 статей та інших наукових публікацій. В політиці – багатолітній керівник Закарпатської обласної організації Компартії України, член її ЦК. Депутат Верховної Ради України (1998–2006 рр.) від КПУ. Працював головою підкомітету Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин. Автор і співавтор законопроектів «Про громадянство України», «Про біженців», «Про спеціальну економічну зону «Закарпаття»», «Про соціальну роботу в Україні», «Про правовий статус закордонних українців», «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», «Про захист від дискримінації за расовою, національною чи етнічною належністю» та ін. Усього народним депутатом України І. І. Миговичем внесено 30 законопроектів, він близько 150 разів виступав, направив понад 600 депутатських запитів і звернень.

Це дає право сказати, що Іван Іванович зміг завдяки праці і лише праці, неймовірній цілеспрямованості та відповідальності піднятися на політичний Олімп України і там гідно відстоювати інтереси нашого краю, права 95% земляків, зубожілих за роки так званої «незалежності».

Про нагороди наразі казати не буду. Бо в сучасній Україні

нагороджують не за працю і справжні заслуги перед державою і суспільством, а за вірнопідданство і прислугування.

Ми – ровесники, хоч Іван Іванович на два роки молодший. У дитячому віці – це відчутна різниця. Тому Іванко, звичайно, не міг набратися вражень про війну. А в моїй пам'яті на все життя закарбувалося літо 1944 року, депортація сусідських єврейських родин (всі загинули у фашистському концтаборі), щоденні молитви родичів і сусідів, щоб фронт обминув наше село Розтока Міжгірського району, яке з усіма людьми мадяри обіцяли кудись евакуювати. Маму і бабусю ніколи не полишала надія, що батько, взятий на фронт навесні 1942 року, повернеться з війни живим. Якимсь Божим велінням ми з мамою не загинули під обстрілом винищувача, який, напевно помилково, сприйняв складені снопи жита і конопель, де ми знайшли захисток, як замасковану зброю. Немов учорашній день, бачиться похмура осінь 1944 року (уже дорослим уточнив – це було 14 жовтня), коли з Бескида вузькою сільською дорогою потягнулася колона мадярського війська, яке намагалося втримати там позиції перед наступом Червоної Армії. Ще через кілька днів у нашій старенькій верховинській хаті нова влада поселила двох «руських» солдатів: один старший – вусань, другий – зовсім молодий. Спали вони на земляній долівці, добре встеленій сіном і соломою. Запам'яталося, як чистили зброю – рушницю з чотиригранним багнетом. А ще – якими вони були надзвичайно приязними до нас, дітей. Не знаю, яким чином інколи умудрялися принести нам шматочок цукру – дуже твердий, наче камінець, чи окраєць чорного-пречорного хліба. Такого доти ми не куштували. Мені подарували олівця, перев'язаного ниткою, аби він зовсім не розклеївся. Ним я розмалював старанно побілену мамою піч, за що був покараний.

А ще згадую, як щодня надвечір бабуся з мамою чекали з роботи наших постояльців, які відбудовували у сусідньому с. Скотарське зруйновані мости й тунелі. Бабуся щоразу нагадувала мамі: «Вари, вари, небого, булі (картоплю), бо прийдуть люди голодні. Добро завжди віддячиться добром, – казала вона. – Може, десь і в Росії знайдеться чесна душа, яка нагодує і мого сина».

Про батька вістей з фронту не отримували з літа 1942 року. Його доля була такою ж трагічною, як і доля батька Івана Миговича. Вони, як і сотні-тисячі інших співвітчизників – карпатських русинів, як правило, неблагонадійних для мадярських окупантів, були мобілізовані (батько 25 травня 1942 року) в армію Міклоша Горті й відправлені на Східний фронт – на Дон. Там загарбники у кровопролитних боях билися за вихід до кавказької нафти. Не виключено, що фронтова доля наших з Іваном батьків могла бути спільною. Можливо, були вони в одній роті, рятувалися в одному бліндажі, окопі.

Про «участь» у тих «боях» часто розповідав батько, який там не зробив жодного пострілу. Чимало «секретів» відкрилося останніми роками завдяки роботі в угорських архівах московського вченого, закарпатця Андрія Пушкаша. Він цитує десятки донесень угорських військових начальників: русини не хочуть воювати проти «своїх», вони кидають зброю і цілими ротами здаються в радянський полон. Ніякі каральні заходи не рятують становище. Хоча запідозрених у симпатіях до росіян піддають суду військового трибуналу і розстрілюють (*докл. див.: Пушкаш А. И. Варварство или цивилизация. М., 2008*).

Наших батьків врятувало те, що при першій нагоді вони здалися у радянський полон і завдяки цьому змогли по війні повернутися до рідних осель. Маленькому Івану Миговичу це принесло лише тимчасову радість, бо дуже скоро виснажений фронтовим лихоліттям його батько помер. Нашій мамі й мені з меншим братом Іваном поталанило сповна. Наш батько – Степан Юрійович, також повернувшись наприкінці 1945 року додому, завдяки великим зусиллям мами та гартованому у злиднях селянському організму зміг вижити. І це було найбільше наше щастя. Бо в рідну Розтоку з усіх призваних на фронт старших людей і молодих хлопців повернулися живими лише двоє: Михайло Матвійович Вощепинець, який воював у корпусі Людвіга Свободи, і батько, якого врятував радянський полон. А сиріт і напівсиріт в окремих хатах було і троє, і четверо (Русини, Воробці, Калабінки, Суремки, Чорнеї, Фулими), їх піднімали і ставили на крило вдови і навіть бабусі.

Така розлога розповідь про долю батьків має свій підтекст. Якимись генетичними узами вона об'єднує дітей війни. І очевидно, запрограмувала майбутнє багатьох з нас. А минуле живить нашу душу і приятні відносини. Що казати, навіть ті діти війни, хто й мав батьків, у повоєнний час жили неймовірно тяжко: голодні, босі, голі. Як жилося сиротам і напівсиротам, відомо лише Богу та сусідам. Усіх рятувала праця: корова, загорода – невелика ділянка землі з картоплею, капустою, бобами і квасолею, вівсом чи житом. Ще сіяли коноплі, щоб з них робити домоткане полотно. Коли наставала пора, виручав ліс – давав гриби, ягоди, горіхи, дикі яблука.

Наша чудова карпатська природа і традиційно добрі родинні й сусідські відносини, – що на Свалявщині, що в моїй Міжгірщині – однаково сприяли формуванню активно мислячих, діяльних особистостей. Завжди моральним зразком для наслідування слугували нам кращі приклади співжиття, взаємовиручки, взаємодопомоги, виявлені у важкі повоєнні роки. Наші батьки і сусіди ніколи не зачиняли хати на замок, бо взяти чуже вважалося і великою ганьбою, і великим гріхом.

Ми, діти, орієнтувалися на тих односельців, кого усі поважали за чесність, працьовитість, майстерність, вправність у роботі. У кого був зразковий порядок у загороді, в саду і з худобою. Хто був мудрим, доброзичливим.

Відгомін війни ще довго давався взнаки у нашому дитинстві. До школи ми ходили босоніж, у сякому-такому домотканому одязі. Не було ні зошитів, ні підручників. Писати вчилися крейдою на дерев'яних таблицях, замість зошитів використовували старі попівські облікові книги і журнали. Чорнило замінював сік бузини та сажа. Арифметику освоювали з допомогою власноруч вирізаних паличок. У багатьох селах школи були малокомплектними, уроки одночасно проводились у двох класах. Нелегко доводилось і нам, дітям, і нашим наставникам.

Іван Мигович з шанобою згадує свого першого вчителя Адальберта Адальбертовича із села Шелестова (біля Мукачеве), а я свою – Юлію Василівну, родом теж із Мукачівщини.

Ці молоді люди, закінчивши гімназію чи горожанську школу, відкривали нам дорогу в країну знань. Пізніше їхні зусилля підкрипили молоді вчителі зі Східної України – випускники прискорених педагогічних курсів та дворічних педінститутів. Все стимулювало потяг до знань, прагнення ставати відмінниками навчання і одержувати похвальні грамоти. Це було гордістю, як і довіра дорослих. Іван Мигович згадує, як у березні 1953 року він, четверокласник, за дорученням свого вчителя Михайла Андрійовича Островки читав дорослим газету «Правда» у зв'язку із смертю Й. В. Сталіна. Я ж на шкільних зборах декламував вірші Максима Рильського, Миколи Бажана, Павла Тичини і Андрія Малишка про вожда. Вчительки плакали, і ми, учні, співчували їм. Наші погляди і світобачення формувалися в патріотичній атмосфері – і вдома, і в школі, і на вулиці, усім укладом близького нам навколишнього оточення.

Оптимізм обнадійливих очікувань, звичайно, полегшував долю повоєнного покоління. Хоч матеріальна підтримка держави з відомих причин не могла бути надто відчутною і достатньою, суспільство, Радянська влада робили все можливе для того, щоби дати змогу усім дітям вчитися. А хто виявляв здібності й нахили – могли у навчанні йти далі й далі.

Одразу по війні, незважаючи на розруху і труднощі відбудови, на Закарпатті була створена всеохоплююча структура дитячих дошкільних установ, шкіл нового типу. Вона включала дитячі садки, загальноосвітню школу, мережу професійно-технічних училищ (ФЗУ), середніх спеціальних закладів для підготовки спеціалістів різних галузей виробництва і соціально-культурної сфери (учителі молодших класів, медичні, культурно-освітні, художні, музичні працівники). Тобто фахівці різних галузей життєдіяльності тій державі були потрібні, бо вона думала про майбутнє.

Поки на міжнародному рівні вирішувалася доля Закарпаття (1944–1945 рр.), народна влада створила тут 505 початкових, 169 неповних і 17 середніх загальноосвітніх шкіл, де викладали 3384 педагоги. Уряд Радянської України відрядив до нашого краю 820 учителів (у шість разів більше, ніж тут було до війни вчителів

з вищою освітою), надіслав 378 тисяч підручників. Уперше за всю історію трудящі різних національностей одержали право і можливості вчити дітей рідною мовою.

Нашим співвітчизникам відкривалися перспективи для здобуття вищої освіти. У 1945 році створено Ужгородський державний університет з факультетами – історичним, філологічним, біологічним, медичним. Здібні юнаки і дівчата отримали змогу вступати до вузів Львова, Києва, Харкова, Москви.

Нагадую про це з тієї причини, що нині, більш ніж через півстоліття, все добре, зроблене для простих людей цього регіону, націоналістами відкидається і всіляко паплюжиться. Дехто з нечесних політиків згадує лише образи – реальні і переважно надумані. Адже в нововідкритих інститутах та університетах, технікумах та училищах здобули безплатну, але добру освіту, без будь-яких утисків чи обмежень усі, хто прагнув до знань. Тепер для багатьох наче світ перевернувся і все добре, прогресивне, що для них зробила Радянська влада, перефарбовується лише в чорні, брудні кольори.

Іван Іванович часто згадує в своїх книгах та публічних виступах, яку велику роль в його становленні відіграли педагоги Дусинської та Тибавської семирічок, направлені сюди зі Східної України. Це, зокрема, вчителі української мови й літератури, математики, природознавства, історії. Вони прагнули передати своїм вихованцям глибокі знання, проводили цікаві захоплюючі уроки, давали добрі та корисні життєві настанови й поради.

За тих післявоєнних часів і в Закарпатті утверджувалася традиція, що школа – щось більше, ніж навчальний заклад. Бо вона мала на меті, щоб уся справа освіти, навчання і виховання тогочасної молоді була формуванням в учнів гуманістичної соціалістичної моралі. У суспільній системі, де з юних літ формувалися наші погляди та переконання, головним було надати перевагу цінностям людської праці, новим принципам безкорисливого співжиття і гуманних взаємовідносин. На це спрямовувалися усі – і родинні, і педагогічні – орієнтири. А не на голий прагматизм, максимальну

ефективність з прицілом накопичити матеріальні багатства. Тому людям думаючим зрозуміло, чому всілякі нинішні «вовкуни» намагаються опорочити досягнення радянської школи. Бо вона формувала у нових поколінь переконання, які є загрозою сучасній буржуазній «еліті» та її прислужникам втратити награбоване. Радянська школа, в якій ми навчалися, мала свої пріоритети. Згадаймо: «... наша школа повинна давати молоді основи знання, уміння виробляти самим комуністичні погляди, повинна робити з них освічених людей. Вона повинна за той час, поки люди в ній учаться, робити з них учасників боротьби за визволення від експлуататорів» (В. І. Ленін. Завдання Спілок молоді. ПЗТ, т. 41, с. 299).

А хіба для суверенної України не є актуальним поєднання навчання дітей з продуктивною працею? Може, нащадкам багатіїв і не потрібна, а то й шкідлива фізична праця. Але без неї неможливий природний розумовий розвиток, самовдосконалення особистості. Молода людина поза процесом праці – інвалід. З «фахівцями», виплеканими в лінощах та неробстві, з придбаними за гроші дипломами не варто сподіватися на модернізацію України, успішну перспективу в інноваційному соціально-економічному розвитку. Ця істина – незаперечна.

Не буду також оригінальним, зізнавшись, що ми, діти війни, вчилися з великим натхненням. Бо вірили, що прийде час, коли здобуті знання в школі будуть надійною підмогою в житті. А ще дієвим стимулом для нас служив азарт у подоланні труднощів. Чим складніше було матеріально, тим вагоміші завдання перед собою ставили. Мета додавала сил. Незважаючи на скруту, попри всі негаразди прагнули закінчити «на відмінно» семирічку, потім здобути середню освіту. Далі, працюючи, вступити до університету. А коли омріяний диплом про вищу освіту був на руках, навчання не полишали, вели наукові пошуки, «без відриву від виробництва», як тоді казали. Завдяки цілеспрямованості, наполегливій роботі підготували і захистили в Київському держуніверситеті ім. Т. Г. Шевченка кандидатські дисертації. А Іван Іванович – ще й докторську в московській Академії суспільних наук, наприкінці 1986 року.

У сфері навчання наші шляхи-дороги мало чим різняться, ще більш схожими, тотожними були методи досягнення поставленої мети. Адже займалися ми дослідницькою роботою, працюючи у Київському обкомі партії, вимоги і відповідальність тут були надто високими. Забігаючи наперед, відзначу: від своїх керівників ніколи не доводилося чути дорікань, що наше «наукове хобі» заважає основній роботі. Усе було навпаки.

Можу сказати, що Іван Мигович після закінчення Тибавської семирічки вчинив по-дорослому мудро, вступивши на навчання до Мукачівського сільськогосподарського технікуму. Очевидно, інтуїція підказала йому, що, маючи спеціальність, буде легше орієнтуватися і облаштовуватися в житті. До того ж в технікумі платили стипендію, дали місце в гуртожитку, що немало полегшувало всі побутові негаразди навчання і виживання.

Мукачівський період – особливий у житті І. Миговича. Місто – багатонаціональне, з демократичними традиціями. Недарма тут 26 листопада 1944 року скликали з'їзд Народних комітетів Закарпатської України, який проголосив возз'єднання краю з Радянською Україною у складі СРСР. За виробничим потенціалом післявоєнне Мукачево переважало обласний центр. У місті діяла також низка популярних навчальних, культурно-мистецьких закладів, серед них – відомий російський драматичний театр, який зумів зберегтися і в ході руйнації після 1991 року. Тут видавалася популярна і впливова міськрайонна газета «Прапор перемоги», яку кілька десятиріч редагував метр закарпатської журналістики Михайло Дашковський. Одним словом, тут були більші, ніж деінде із ближніх місць, можливості для розширення юнацького світогляду, набуття знань та досвіду.

Мукачівський сільгосптехнікум виявився доброю школою життєвого гарту. В цьому колективі напередодні 1957 року Іван став комсомольцем, через рік – членом комітету комсомолу, а на четвертому курсі – головою учнівського профкому (1959–1960 рр.). Працюючи по закінченні навчання бригадиром колгоспу ім. Кірова (потім «Правда») в рідному селі, у грудні 1960 року прийнятий кандидатом у члени партії. Ще через рік, уже у Волівці, в редакції

районної газети «Радянська Верховина» став членом КПРС. На цей період припадає наше знайомство. Я працював заступником редактора Міжгірської «районки». Тож читали публікації один одного, зустрічалися на спільних «літучках» і в неформальній атмосфері.

Незабаром наші шляхи-дороги пішли паралельним курсом, а потім взагалі об'єдналися роботою в комсомолі. У 1962–1964 рр. я – перший секретар райкому комсомолу в Міжгір'ї та Хусті, Іван Мигович став інструктором обкому ЛКСМУ по Ужгородському колгоспно-радгоспному управлінню. Започатковане тоді наше комсомольське побратимство з роками наповнювалося і діловим, і особистісним змістом. І не припиняється уже півстоліття.

Загальноновизнано: у людській долі важливий перший крок, перший керівник, з яким молодій особі доведеться стрітися. Як мовиться, з ким поведешся – від того й наберешся. Для нас практично це одні й ті ж люди, що піднялися за роки Радянської влади по сходинках суспільного визнання і стали для нас в усьому авторитетом і прикладом. Це наші перші редактори: в Івана – Ілля Олашин і Микола Гвоздяк, у мене – Іван Балега та Дмитро Воробець. У «Молоді Закарпаття» наші юнкорівські пошуки уміло і творчо спрямовували і заряджали Іван Уста та Ілля Ільницький, Леонід Сікора, Ніна Висоцька, інші відомі журналісти. Було невимовним щастям побачити своє прізвище під публікаціями і в районній, і в обласній газеті, та ще через пару тижнів отримати заробіток (3-5 карбованців гонорару).

З особливою теплотою і вдячністю обидва маємо підстави мовити добрі слова про лідерів Закарпатського комсомолу Михайла Волощука, Вільму Кувеньову, Василя Гецянина. Вільма Михайлівна, тоді ще – в 1958–1959 роках – секретар Мукачівського міськкому, як годиться, примітила Івана, учня технікуму, і сприяла його формуванню як молодіжного лідера. Про її вплив на своє становлення в ролі авторитетного ватажка і комісара він розповідає із захопленням. «З Вільмою зустрічалися часто: на нарадах, семінарах, засіданнях міського клубу старшокласників.

Вона нерідко висловлювалася з приводу моїх публікацій в газетах – міськрайонній «Прапор перемоги», обласній «Молодь Закарпаття». Якось дала серйозне доручення – виступити від імені молоді на міському мітингу, присвяченому 15-річчю визволення Закарпаття від гітлерівсько-хортиївської окупації. Сьогодні дивуюся, як я, сором'язливий з дитинства хлопець, говорив у переповненому залі театру перед авторитетною і вимогливою аудиторією ветеранів і передовиків праці, керівників міста. Але випробування публічним виступом витримав.

Реальна і практична підтримка усіх, хто прагне до науки, знань, самовдосконалення, а якщо є задатки талану, то й до високого польоту – в цьому була велика політика радянської держави. Завдяки їй наше Закарпаття за короткий історичний проміжок часу збагатило давні традиції, коли його вихованці займали вагомі позиції в науці, освіті, культурі сусідніх країн, як на Сході, так і на Заході. З особливою прихильністю Іван Мигович розповідає про вихідців із свого і сусідніх сіл Свалявщини, переважно із хліборобських родин (слов'язознавець Ю. Венелін-Гуца, письменник-будитель Є. Фенцик, поет-антифашист А. Карабелеш, драматург Ю. Шерегій, політик Г. Жаткович та інші). Чимало співвітчизників стали ректорами, викладачами університетів у Петербурзі, Празі, Будапешті, прославилися своїми творчими досягненнями в багатьох країнах. Як принагідно не згадати передбачення Івана Франка, що через якийсь час «Угорська [Підкарпатська] Русь (тобто нинішнє Закарпаття) стане джерелом, з котрого живуча вода розіллється по цілій Україні – Русі» (*див.*: Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах, т. 46, кн. 2. К., 1986, с. 341).

Вийшло саме так. Наприкінці ХХ ст. в столиці України не було жодного академічного інституту, де б не працювали закарпатці, спеціалісти в галузі хімії, біології, фізики, медицини, історії, літератури, мовознавства. Із наших земляків нині в Києві трудиться більше 20 членів-кореспондентів та академіків НАН України, понад сто докторів і кандидатів наук.

Чимало закарпатців, ставши киянами, працюють нині у державних органах влади, в політиці, бізнесі, в банківській системі,

правоохоронних структурах, у журналістиці. Діють закарпатські земляцтва у ряді великих економічних і культурних центрів України – передусім у Харкові, Дніпропетровську, Одесі. Донедавна наші співвітчизники після закінчення вузів могли вирішувати свою долю так, як їм бажалося. Здобувши вищу освіту, хто мав здібності і хотів – вступали до аспірантури НАН України. Більшість поверталися до рідного краю інженерами, будівельниками, лікарями, вчителями, агрономами, економістами, юристами. Одним словом, фахівці різних галузей життєдіяльності знаходили застосування своїх знань у рідному краї. Іван Мигович з дипломом Українського поліграфічного інституту імені І. Федорова був запрошений на роботу в столицю, де зміг сповна реалізувати свої життєві плани, стати знаним науковцем і політиком.

У житті наших ровесників за повоєнної відбудови, в соціально-економічних перетвореннях на Закарпатті, хоч як би це непопулярно у сучасних умовах звучало, велику роль відіграв комсомол. У цю молодіжну організацію ми прагнули вступити ще до того, як нам виповнювалося 14 років. І в тому, що кожен з нас виявився багатожильним, витривалим і добився певних досягнень, є заслуга нашої Спілки. Правда, нині діяльність комсомолу намагаються призабути, офіційна преса твердить, що в сучасній буржуазній Україні більш сприятливі умови, ніж були в Радянській, для життєвого вибору та успіху. Чи так це насправді? Спробуй досягти елементарного – вступити до вузу, влаштуватися на пристойну роботу, якщо не маєш грошей чи впливових батьків і родичів. Скільки тепер в Україні безробітних хлопців і дівчат з дипломами інженерів, лікарів, економістів, юристів та інших непотрібних країні фахівців?! А скільки молодих українців поневіряються по закордонах у пошуках місця під сонцем! Ми ж переважно ідеалізуємо свій час, бо він пов'язаний з реальними можливостями молодої людини. Якщо, звичайно, вона хотіла і не лінувалася вчитися, працювати і власними зусиллями торувати шлях до омріяної мети. Таким є наше переконання, очевидно, й тому, що нам додавала оптимізму та патріотична духовна атмосфера, що її формували люди старшого

покоління, які нас оточували. Захисники Вітчизни в роки Великої Вітчизняної війни, загартовані фронтовим побратимством, були і залишаються прикладом для нових поколінь. І в цьому не може бути жодних сумнівів.

Великим життєвим університетом для кожного з нас стала служба в Радянській Армії. Що значило для молодої людини пройти це випробування, переконувати зайве. Найголовніше, найважливіше, чого навчила нас армія, – це дорожити часом, як найціннішим фактором, який дає людині матінка-природа. Патріотичного змісту надавало і те, що стали ми солдатами через 15-20 років після Великої Перемоги. А також те, що довелося служити в різних точках Радянського Союзу: мені – у Прибалтиці, а І. Миговичу – на Волзі, у військах протиповітряної оборони. Тоді ще не пішли у запас офіцери – учасники Великої Вітчизняної. Правда, їх вже було обмаль у ротах та дивізіонах. Проте в штабах полків і військових з'єднань продовжували нести службу і передавати свій досвід чимало фронтовиків – тепер уже в чині полковників та генералів.

Армійський досвід збагатив нас всебічно, ми зустрічалися і спілкувалися з багатьма відомими в країні людьми, побували в різних обставинах, інколи – екстремальних, набралися незабутніх життєвих вражень і професійних знань, які надзвичайно знадобилися в подальшому

Нинішні наклепники на вітчизняну історію заповзято заперечують патріотичний зміст величезної політико-виховної роботи, що здійснювалася в Радянській Армії, виривають із її непростой і героїчної біографії окремі сторінки і перелицьовують їх до своєї вподоби. Особливо дістається комсомолу як провідній молодіжній організації того часу. Не уникла наклепів навіть Краснодарська «Молода гвардія». Мені поталанило служити з її учасником Г. М. Арутюнянцем. Наші робочі столи в 1965–1966 роках знаходилися в одному кабінеті. Георгій Минаєвич був глибоким аналітиком і прекрасним оповідачем. На численних зустрічах з молоддю відповідав на всі запитання, аргументовано пояснював ситуацію, що стосувалася реальних подій і художнього домислу

в романі О. О. Фадєєва та відомому кінофільмі. Солдатська аудиторія годинами не втомлювалася слухати свідка війни і учасника комсомольського підпілля. Такі спілкування залишили незабутні спомини.

Та хіба можна заперечити, що покоління дітей війни, до якого ми належимо, росло і мужніло під впливом героїв поем Миколи Бажана «Батьки й сини» та Андрія Малишка «Прометей», роману Олесея Гончара «Прапорonosці» і, звичайно, «Молодої гвардії» Олександра Фадєєва? Після антисоціалістичного перевороту 1991 року чимало патріотичних творів, у т. ч. про краснодонське підпілля, вилучено зі шкільної програми і замінено діаспорними підробками, побудованими на фальсифікації історичних подій та протиставленні українців своїм сусідам. І що в минулих і нинішніх негараздах винні начебто не ми самі, а хтось зі сторони. Між тим серйозні і неупереджені аналітики, зокрема з числа дисидентів і опонентів, дають свої оцінки суспільним відносинам тоді і тепер. Академік І. М. Дзюба про комсомол каже так: «Тоді була інша, ніж тепер атмосфера життя, інакше розуміння речей, і студентство було інакше. Комсомольське горіння тоді – півстоліття тому – могло бути і часто бувало формою вияву юнацького максималізму і протистояння бюрократії» («Урядовий кур'єр», 26 липня 2011 року).

Хто і що би не говорив сьогодні про комсомол, він відіграв величезну роль у патріотичному, трудовому, соціальному становленні молоді. ВЛКСМ справді був школою життєвого гарту кількох поколінь. Ударною справою для закарпатських комсомольців стала участь в післявоєнній відбудові, спорудженні нових шахт у Донбасі, освоєнні цілини, вирощуванні 100 тисяч гектарів садів та виноградників, будівництві й озелененні доріг, шефстві над закладами культури та інші трудові акції. У сучасних умовах не знайдеться краща інституція і дійовіша структура для соціалізації молоді. Хіба можна спростувати істину, про яку говорить науковець І. Мигович: «Охоплюючи своїм впливом юнаків та дівчат від 14 до 28 років, комсомол спонукав їх до сумлінного навчання, формував відповідальність, працелюбність, патріотизм, колективізм,

чесні взаємовідносини і високу культуру. І вся ця діяльність була окрилена романтикою і гуманізмом.

Рекомендація на навчання до вузів, висування на самостійні ділянки роботи, організація дозвілля, спорту і туризму, в т. ч. міжнародного, – скрізь комсомол робив свій позитивний вплив. Він був особливою кузнею кадрів. Старші товариші-комуністи уважно вивчали дії своїх вихованців, помічали найбільш активних і здібних, висували на важливі, відповідальні ділянки роботи, вимогливо контролювали наші дії». Достатньо сказати, що в обкомі комсомолу Іван Мигович почав працювати двадцятилітнім, а мені не виповнилося і 22 роки, коли довірили очолити райком ЛКСМУ. Далі була робота в ЦК ЛКСМУ, потім – в апараті столичного обкому КПУ.

«Працюючи в Київському обкомі партії, – згадує Іван Іванович, – я легко визначав, хто з колег, керівників на місцях пройшов комсомольську школу, а хто, минаючи її, прямо з господарської був висунутий на партійну роботу. Останні виявлялися схильними до командних, адміністративних методів, не завжди володіли навичками переконання і морального впливу».

Слід сказати, що на роботу в апарат Київського обкому партії Іван Мигович був запрошений теж молодим, не переступивши й тридцятилітній рубіж. Це сталося тоді, коли почав формувати свою команду новий перший секретар столичного обкому КПУ Володимир Михайлович Цибулько. Фронтвик, інвалід Великої Вітчизняної війни, до цього завідуючий відділом організаційно-партійної роботи ЦК Компартії України, ще раніше – перший секретар Калінінського райкому, затим Ждановського міськкому партії Донецької області. Очоливши столичну партійну організацію (тоді область і м. Київ були єдиним цілим), новий лідер поставив амбітну мету – вивести Київщину на перші місця в країні за рівнем економічного і соціального розвитку. Були дуже високими і вимогливими критерії до кадрів на різні ділянки роботи. Особливо цінувалися працьовитість і самовідданість дорученій справі, скромність, чесність, неудаваана порядність, моральна чистота, справедливість у забез-

печенні людських потреб і розв'язанні практичних проблем. А ще бралася до уваги така риса, як відвертість. Працюючи в тодішньому партійному апараті, не можна було розслаблятися, допускати верхоглядство, безпринципність, підлабузництво, балаканину, пусті обіцянки. Щоденна ситуація вимагала завжди тримати належний робочий тонус, швидко реагувати на події, старанно працювати над документами, робити глибокий аналіз, формулювати виважені оцінки, висновки і рекомендації. Авторитет і повагу у першого та його колег по бюро здобути було нелегко, найменший необачний крок чи помилка призводили до втрати доброї репутації. Особисто перший секретар обкому міг запросити рядового працівника і детально розпитати, як ти дивишся на ту чи іншу складну проблему, чи достатньо знаєш ситуацію у сфері, якою займаєшся, над чим працюєш у даний момент і яку книгу щойно прочитав. Він був знайомий з багатьма письменниками-фронтівиками, уважно стежив за новими виданнями, сам багато читав, мав власну домашню бібліотеку вітчизняної і зарубіжної класики. Знаю це достовірно, бо довелося як працівнику сектора преси стежити за виходом нових книг у московських і київських видавництвах, піклуватись, аби все найцікавіше своєчасно надійшло Володимирі Михайловичу, уважному і прискіпливому читачеві.

Повинен сказати ще й таке: при підборі та висуненні керівників на відповідальні посади у столичній області не мало значення, з якого регіону ти походиш. В керівну кадрову обойму Київщини тоді добре вписалися дніпропетровець О. С. Капто, ворошиловградець (луганчанин) Л. І. Павленко, черкащанин О. М. Ткаченко, донбасівець Є. М. Одинець вихідці з російських областей Ю. М. Соколов, А. М. Амелкін, О. С. Гаманюк та інші не названі наразі керівники. Як могли, цілком віддавали себе дорученій справі і ми, закарпатці, щоб підтвердити гідне реноме. Тому, думаю, ніхто не заперечить Івану Івановичу щодо тогочасних критеріїв оцінки кадрів при їхньому службовому зростанні. «У радянські часи, – пише він, характеризуючи мотиви кадрових рішень, – практично не було протекціонізму, інших недостойних, але впливових форм впливу

на кадрову політику. Всі, особливо ми, вихідці з «глибинки», із бідних родин, самостійно одержували вищу освіту, робили кар'єру в гарному смислі цього слова. Пам'ятали відповідальність перед партійними організаціями, які нас рекомендували, оберігали честь Закарпаття і України».

Напевне, не відкрию нічого нового, коли скажу, що наш світогляд формувався під впливом тої ідеології, в якій зайве не декларувалася демократія, однак пріоритетом були відсутність експлуатації людини людиною, всебічна підтримка політики партії і держави, місцеве самоврядування, виховання людей, особливо молоді, в дусі патріотизму, дружби народів, трудового й інтернаціонального єднання, гуманної комуністичної моралі, збереження та примноження суспільного багатства. Ці принципи були домінуючими не лише в столичній Київській області, де нам пощастило працювати в 70-80-ті роки минулого століття, але і в рідному Закарпатті. Без зайвого пафосу, для нас Вітчизна була понад усе і особисте благополуччя, такі речі, як дача, автомобіль, шикарне житло – сприймалися як зайва розкіш, ознака дрібнобуржуазності. Адже ми бачили, що ті, хто якось умудрявся спорудити замиський будинок – дачу чи скористатися іншими «привілеями», жорстко переслідувалися, втрачали і посади, і добре ім'я. В пошані були такі безкорисливі люди, безперечно історичні постаті, з якими доводилося часто зустрічатися, як ударниці перших п'ятирічок двічі Герої Соціалістичної Праці Степанида Демидівна Виштак та Ольга Климівна Диптан, директор Миронівського інституту пшениці Василь Миколайович Ремесло, керівники відомих на всю країну господарств Петро Федосійович Волоха та Микола Іванович Безсмертний. І, звичайно, наш колега – перший секретар Миронівського райкому партії Герой Соцпраці Василь Антонович Тонкошкур, який наприкінці життя очолював обласну комісію партійного контролю і з яким ми товаришували.

У тій, нині званій адміністративно-командній системі особливо цінувалися сумлінність, скрупульозність, діловий хист, вимогливість, послідовність і впевненість у проведенні партійної лінії. Не сприймалися демагогія і пустозвонство. Зате всіляко

підтримувалась ініціатива, компетентність, чесність старанних співробітників. До таких, безперечно, відношу й Івана Івановича. «Я хотів, щоб над цим документом попрацювали Ви», – делікатно казав секретар обкому КПУ з ідеології, науки і культури Олександр Семенович Капто, звертаючись до І. Миговича. Бо не раз переконувався: якщо за справу брався наш земляк, то глибоко вникав у суть речей, досліджував усі «за і проти», вірно розставляв акценти і чітко формулював пропозиції. У Київському обкомі партії ми однаково пройшли усі виконробівські посади: інструктор, лектор, завідуючий сектором, заступник завідуючого відділом. Намагалися завжди детально вникнути в проблеми доручених ділянок, враховувати різні думки, формулювати об'єктивні висновки і пропозиції, допомагати реалізувати намічене. Особливість полягала у тому, що водночас здійснювався вимогливий контроль слова і діла, а ефективність оцінювалася за конкретними результатами.

У ті пам'ятні роки нерідко і, як мовиться, впритул нам доводилося співпрацювати з керівництвом обласної Ради. Ділові контакти, спілкування з такими поважними людьми, як голова облвиконкому І. П. Лисенко, його заступники А. І. Шульга, К. Т. Фурсов, М. С. Степаненко, Л. І. Хорозова, не лише давали багато для збагачення власного досвіду. Ці роки були переломними, історичними для столичної області. Здійснювалися науковообґрунтовані програми в АПК, машинобудуванні, енергетиці, легкій, переробній промисловості та інших галузях. Область щоп'ятирічки на чверть додавала у виробництві молока, м'яса, зерна, картоплі, овочів, фруктів. У 70-80-ті роки Київщина тричі займала перші місця в СРСР за підсумками соціалістичного змагання.

Ми були не лише свідками, а й безпосередніми учасниками позитивних змін. Ділили з людьми радість, коли вступали в дію найсучасніші підприємства – заводи порошкової металургії, пластмас та алюмінієвих будівельних конструкцій у Броварах, гумотехнічних і азбестових виробів, «Феррокерам», другий шинний та млин-завод у Білій Церкві, екскаваторний – у Бородянці, паперово-картонний комбінат і біохімзавод – в Обухові... У той

час відкрилося залізничне сполучення між Києвом і Трипіллям, Рокитним і Таращею. В області було розгорнуто велике будівництво житла з міськими умовами та благоустроєм, започатковане в Кодаках та Ксаверівці Васильківського району. Потім були розбудовані Циблі, Трушки, Медвин і ще кілька десятків нових сіл по всіх районах. При цьому використовувалися як колгоспні гроші, так і заощадження трудівників, державні кредити під символічні відсотки річних (до 2%). Без усяких закордонних запозичень, «інвестицій» чи гуманітарної допомоги. А влітку 1986 року вся країна допомогла спорудити 64 села для евакуйованих із Чорнобильської зони.

Київщина стала в ті роки розвинутим регіоном інтенсивного землеробства і тваринництва. Ефективно використовувалося більше одного мільйона 600 тисяч гектарів угідь, велика кількість техніки, на всіх рівнях – від ланки і бригади, ферми до колгоспу і радгоспу, виробничого об'єднання, району і області; готувалися і зростали кваліфіковані кадри, які добре знали свою справу, діяли вміло, самовіддано, по-державницькому.

По-справжньому вагома підтримка надавалась великотоварному вітчизняному виробництву. Якщо при Сталіні, писала одна популярна газета, колгоспи були інвесторами індустріалізації, то уже при Брежнєві, починаючи з 1965 року – після березневого Пленуму ЦК КПРС, вони фінансувалися так, як сьогоднішнім селянам і реформаторам і не мріється. Коли колгосп купував нову техніку, добрива, держава одразу платила 50 процентів їхньої вартості. Якщо перевиконували план поставки м'яса з високоваговими кондиціями (так на Київщині було у ті роки), то одержували додатково до ціни ще 50 відсотків. Вирішили робити капіталовкладення в основні засоби (капітальне будівництво, придбання техніки), а оскільки грошей не вистачало, держава надавала кредит на 10 років під 3% річних. Бракувало коштів на розвиток соціальної сфери (будинки культури, школи, медустанови) – одержували кредит на 20-25 років під 2% річних. З 1 липня 1966 року в колгоспах відмінили трудовні і ввели гарантовану оплату праці, так зване пряме фінансування,

коли щомісяця, незалежно від наявності грошей на рахунках в банку, керівники господарств могли одержати гроші на оплату праці своїх трудівників.

Великий позитивний вплив на всю ситуацію справляв моральний приклад переважної більшості керівників міст і районів, підприємств і господарств, які не шукали власної вигоди, а дбали про загальне добро. У столичній області з ініціативи і під безпосереднім керівництвом В. М. Цибулька та І. П. Лисенка послідовно реалізовувалося надзавдання: створити у кожному селі своєрідні громадські центри, культурно-освітні комплекси. Вони включали адміністративні споруди, лікарні і амбулаторії, підприємства торгівлі й побуту, сучасні школи і дитячі садки, будинки культури, музичні школи. Створювали нові музеї, розширювали старі, зокрема в Переяслав-Хмельницькому, Нових Петрівцях, Богуславі, Яготині. У 1985 році вся область брала участь у спорудженні величного пам'ятника в Балико-Щучинці на честь подвигу радянських воїнів на Букринському плацдармі в 1943 році. На його відкриття до 40-річчя Великої Перемоги з'їхалися ветерани-фронтовики з усього Радянського Союзу. Щорічно проводилися обласні огляди колективів художньої самодіяльності, спортивні олімпіади. Самодіяльні народні ансамблі пісні і танцю із Миронівки, Баришівки, Яготина та інших міст і районів регулярно їздили на гастролі в США, Канаду, до Франції, Німеччини та в інші країни. З одним із них – ансамблем пісні і танцю колгоспу ім. О. Г. Бузницького – Іван Мигович виїздив 1976 року на фольклорний фестиваль до Алжиру.

Всіма суспільними, передусім соціальними і гуманітарними справами доводилося опікуватися і нам, працівникам обкому КПУ. Ми з Іваном Івановичем займалися, окрім суто партійних справ (політичне навчання комуністів, допомога місцевим осередкам, зв'язки з пресою), ідеологічним забезпеченням соціально-економічного розвитку. Сюди входила економічна освіта трудящих, організація соціалістичного змагання, культурно-побутове забезпечення, поширення передового досвіду, підготовка кадрів і багато інших питань, від яких значною мірою залежали організація і

оплата праці, самопочуття людей. Трудилися ми ініціативно, наскільки було сили, досвіду і знань. Водночас у партійному апараті, який жив в умовах відлиги, поступово формувалися нові підходи в організації та вихованні людей, без грубих адміністративних важелів. Наш земляк і колега, ужгородський історик Микола Макара писав: «Те нове покоління партійців вже не могло зачерствіти. У самій партії поступово визрівали настрої і тенденції до еволюціонування від догматизму до демократичних засад у суспільному житті...» («Новини Закарпаття», 17 вересня 2002 року). Як правило, ніхто не сподівався на якусь особливу винагороду чи похвалу. І коли інколи діставалося добре слово чи й символічна відзнака, це додавало ентузіазму. Правда, стосовно нашої сфери – ідеологічної – таке траплялося рідко. Івана Івановича в 1976 році нагородили медаллю «За трудову доблесть», автор цієї статті був удостоєний ордена «Знак пошани» у 1986 році.

Згодом І. Мигович був висунутий на роботу в апарат Центрального Комітету Компартії України. У 1987–1990 роках він – відповідальний працівник ідеологічного відділу ЦК КПРС. Серпень 1991 року зустрів на посаді другого секретаря Закарпатського обкому партії. Потім було тимчасове безробіття, робота в рекламному виданні, наукова діяльність. Одночасно брав участь у відновленні та становленні обласної організації відродженої Компартії України...

Звертаючись до тих буремних, переломних подій, звернемо увагу на те, що в найвищому партійному штабі СРСР І. Мигович став працювати за часів Михайла Горбачова. Досвідченому аналітикові і спостережливій людині дуже швидко стало зрозуміло, що лідер «перестройки» тішить себе ілюзіями і дедалі більше втрачає важелі впливу на ситуацію в країні. Повсюдно люди болісно переживали нищівну поразку на економічному полі, небачену інфляцію, погіршення постачання продовольством, створені навмисно дефіцити найнеобхідніших товарів – мила, сірників, шкарпеток і т. д. і т. п. Додавалися суспільні катаклізми, напруження в між-національних відносинах. Як мовиться, «джина» випустили із

пляшки і повернути його на старе місце вже не було сил. Саме тоді й виявилось, що у 18-мільйонній партії поряд з розумними, діловими, сміливими і компетентними людьми чимало всіляких пристосуванців, хамелеонів, перебіжчиків і просто негідників. Вони на хвилі народного невдоволення взялися «віддячувати» всій системі за свою безталанність та нікчемність. До речі, у незалежній Україні такі добре прилаштувалися біля державного корита.

У критичній, кризовій ситуації потрібна була згуртована сила, здатна протиставити пустій балаканині великого перебудовника та його прибічникам інтелект, совісність, високу відповідальність. Чи могли б із цією роллю впоратися партійні комітети в центрі й на місцях? Закономірно, що так. Якби чітко знали цілі, стратегію всесоюзного штабу. Однак той був паралізований боротьбою ліберал-демократів проти марксистів.

Правда, звучали окремі виступи, сповнені глибокої тривоги. Згадаймо статтю Ніни Андрєєвої «Не можу поступитися принципами». Саша Умалатова відверто заявила: «Ви, Михайле Сергійовичу, не маєте права очолювати КПРС». Станіслав Гуренко, Іван Полозков, Анатолій Малофєєв на квітневому (1991 р.) Пленумі ЦК запропонували скликати позачерговий партійний з'їзд, заслухати звіт Генерального секретаря з наступним відстороненням його від керівництва ЦК. Однак такий хід подій псевдореформаторам вдалося відвернути.

У ті роки мені як заступнику завідуючого відділом Київського обкому КПУ і керівнику прес-центру доводилося часто їздити в Москву на різні семінари, наради, курси, науково-практичні конференції задля обміну досвідом, де довелося наслухатись і начитатись словесної еквілібристики від О. М. Яковлева, В. А. Медведєва, П. К. Лучинського, І. Т. Фролова та інших горе-перебудовників. Багатьом з нас важко було зрозуміти, чи вони усвідомлювали ситуацію? Часом закрадався сумнів: чи не обманюють вони партію і суспільство? Та все ж нам дуже прикро і боляче, що немало співвітчизників з університетськими дипломами і навіть з ученими ступеннями сприймали за істину трактування складної історії нашої

Батьківщини з позицій малограмотних домогосподарок, начебто соціалістичний шлях розвитку призвів до відставання нас від Заходу на 70 років, повірили в міфи різних чаклунів і лжепророків про казкову перспективу для себе за «ринкових відносин» і що вдасться розбагатіти на 6 сотках землі, позбувшись роботи, зарплати і надійного медичного забезпечення держави. Хоча відомим є філософський постулат: ще нікому не вдавалося обманювати весь народ безкінечно.

Що було робити в таких умовах ідеологічним працівникам партії, покликаним роз'яснювати, мобілізувати, захищати «лінію Москви і ЦК»? І водночас налагоджувати зворотний зв'язок з регіонами. «Як представник Центру і часто керівник пропагандистських груп, «вчений з Москви», – згадує І. Мигович, – я побував у Білорусії, в російських регіонах – Брянській, Томській, Магаданській областях з Чукоткою включно, Якутській АРСР, Північній Осетії. Здійснив закордонні поїздки – в Румунію, СФРЮ, НДР як член делегації чи лектор ЦК КПРС. Під час виступів, у ділових розмовах з партактивом, особливо в зарубіжних країнах, зокрема в НДР, дати чіткі відповіді на складні запитання було неможливо, а офіційні не завжди сприймалися».

Хто аналізував ситуацію глибше, відповідальніше, той бачив далі і розумів, що потрібно давати людям нові, переконливіші аргументи, оновлювати всю систему зв'язку і взаємовпливу влади і суспільства, суспільства і влади. Що стосується ЦК КПРС і ЦК Компартії України, то в їхній діяльності зростала питома вага аналітичних, навчально-методичних і контрольних функцій. Після кожного відрядження на місця працівники ЦК (і обкомів також) писали звіти, в яких висвітлювали характерні запитання, проблеми, пропозиції (клопотання) трудящих. За розподілом обов'язків у ідеологічному відділі ЦК КПРС І. Миговичу довелося також вивчати ситуацію в неформальних об'єднаннях, аналізувати зміст заходів опозиції, зокрема ельцинських мітингів, з'ясовувати розвиток подій в гарячих точках (Карабах, Прибалтика), готувати пропозиції з нових проблем, зокрема у міжнаціональних відносинах, релігійному

середовищі. Я писав, каже він, відверто. То ж впевнений, що на етапі узагальнення помічники про все інформували Генсека. Та він і не цікавився партійною роботою. Три роки обіцяв прийти на партійні збори апарату ЦК, але так і не знайшов доцільним виконати цей обов'язок керівника-комуніста.

Пригадую: сектор пропаганди ЦК КПУ, який очолював І. Мигович, займався, головним чином, забезпеченням партійного навчання і економічної освіти кадрів. Його завданнями були добір кадрів і підготовка керівників та консультантів будинків і кабінетів політосвіти, вечірніх університетів марксизму-ленінізму, центрів економічної пропаганди, а їх мали усі міністерства і відомства. Мільйони людей двічі на місяць збиралися, щоб вивчати (краще або гірше) різні курси – від історії КПРС до марксистсько-ленінської філософії, економічної і міжнародної політики. Одночасно тривало інформування людей, живе спілкування, дискусії, виконувалися практичні завдання, людей привчали до роботи з першоджерелами.

Стосовно останньої проблеми варто зауважити окремо. Повертаючись до власних університетських конспектів праць наших класиків, дедалі більше розумієш: без революційної теорії не може бути революційної практики. Особливо це архіважливо на нинішньому етапі зламу історичних епох, коли попри всі труднощі комуністичні ряди поповнюються молоддю. Віримо, що вона буде мудрішою за нас. І не все так просто, як комусь здається. Заборони на ідеї, як правило, призводять до протилежного результату. Бо ідеї завжди сильніші за окремі особистості. Принагідно процитую слова нашого опонента, інакодумця. «Нічим іншим, як тільки невіглаством є майже повсюдне нині зневажливе ставлення до Маркса людей, які його й не читали, – каже академік Іван Дзюба. – Тим часом чи не всі видатні філософи, соціологи, культурологи Заходу ХХ століття, навіть заперечуючи його, ставилися до Маркса з повагою... А скільки в його (та Ф. Енгельса) працях і листах думок просто таки актуальних, особливо для нас, українців! Маркс і Енгельс дещо збагнули глибше, ніж пізніші і сучасні нам мислителі» (див.: «Урядовий кур'єр», 26 липня, 2011 року).

Іван Мигович та його друзі, які не зрадили партію, болісно зустріли серпневі 1991 року події в Москві. Адже там колеги-побратими внаслідок натиску антирадянщиків і зарубіжних спецслужб стали жертвами авантюри світового масштабу. Після антиконституційної заборони Компартії України він не змирився із свавіллям націоналістів та їхніх прислужників. Брав участь у створенні громадської організації Закарпатське народне об'єднання, проводив об'єктивні соціологічні дослідження, принципово виступав у прогресивних ЗМІ, підтримував зв'язок із комуністами Мукачева, Сваляви, Іршави та інших районів. Коли на установчій конференції 26 серпня 1994 року його обрали першим секретарем обласної організації відродженої КПУ, з розумінням взявся за нелегку ношу. Поступово зростали її ряди (за 10 років з 200 до 2,5 тисяч членів), міцнів вплив серед населення. Сьогодні комуністи краю – це переважно люди молодого і середнього віку, третина їх народились і виростили за буржуазних часів і, незважаючи на потуги антикомуністичної маячні, свідомо стали прихильниками соціальної справедливості.

Серед усіх нині знаних закарпатців Іван Мигович безперечно найбільш підготовлений і теоретично, і практично усім попереднім досвідом. Адже за плечима у нього на момент проголошення незалежності і сходження на політичний Олімп, окрім зрілого працездатного віку (усього 50 років), була робота з людьми протягом десятиліть: в обкомі та ЦК ЛКСМУ, в апаратах Київського обкому партії, в ЦК Компартії України і в ЦК КПРС. Вагомим підтвердженням потенціалу цього політика і вченого стала його депутатська діяльність у Верховній Раді України двох скликань (1998–2006 рр.).

Хто цікавиться цим відрізком вітчизняної історії, особливо із науковців Закарпаття, звертають увагу на актуальні й гострі інтерв'ю, коментарі, публіцистичні та наукові статті Івана Миговича, присвячені проблемам державотворення і народовладдя в країні, українського парламентаризму, відродження національної культури та духовності. Яскраві, глибокі за змістом виступи у сесійній залі,

внесені на розгляд парламенту законопроекти, депутатські запити та звернення, публікації у центральній і місцевій пресі зберігають свою актуальність. У них знаходимо обґрунтування його принципової позиції і логіки дій у непростих ситуаціях, коли доводилося обстоювати ідеали правди і справедливості, гуманістичні основи буття народу України.

Ставлення до минулого, історичних подій і нинішніх реалій сформульоване в книгах і публікаціях про Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка, О. Борканюка, І. І. Туряниці, О. О. Духновича, Ю. І. Венеліна-Гуцу, А. В. Карабелеша, а також сучасників – Ю. Ю. Пітру, А. О. Бірова, В. Ю. Сливку, К. Ф. Балог та інших видатних людей Закарпаття і країни.

Як відомо, ситуація в незалежній Україні на рубежі століть виявилася непростною. У суспільстві зростали зневіра і пасивність, посилювалися егоїзм, протистояння за національними, територіальними, конфесійними, мовними, етнічними ознаками. І депутат намагався бодай чимось допомогти людям мислячим, небайдужим, діяльним, які прагнуть вивести свою державу і наш край з темної, всеохоплюючої кризи. Аналізуючи результати виборів до місцевих Рад, коли знедолені люди, всупереч власним інтересам, голосують за багатіїв, він пише: «Це наслідок цілеспрямованих зусиль зацікавлених у збереженні існуючої системи чиновників і бізнесменів, приреченої інтелігенції, незрілої молоді, інтенсивного зомбування населення, кричущих порушень виборчого законодавства». («Неділя», 19 листопада 2010 р.). Адже це парадокс, що безробітні, обкрадені і бідні злидарі не підтримують тих кандидатів, хто пропонує відновити роботу приватизованих заводів і фабрик, організувати в містах і селах Закарпаття виробництво, закупівлю і реалізацію за доступними цінами молока та м'яса, грибів і ягід, глибоку переробку деревини, лісовідновлення, спорудження і ремонт шляхів, вулиць, збільшення питомої ваги зарплати у собівартості продукції, встановлення стипендій малозабезпеченим студентам, надання реальної допомоги школам і медичним закладам, матеріально-побутової підтримки людям похилого віку та самотнім особам, багатодітним родинам та інші конче потрібні заходи.

А хіба не в інтересах знедоленої більшості закарпатців була попередня передвиборна програма комуністів, які пропонували: розібратися з великою власністю, провести інвентаризацію наявних ресурсів, зажадати від господарів відновлення роботи приватизованих підприємств, повної сплати податків, а кошти спрямувати на відродження економіки краю, припинити хижацьке використання лісів, мінвод, будівельних матеріалів, інших загальносуспільних багатств. Навести лад в експорті сировини та імпортуванні товарів, припинити чиновницьке свавілля, бюрократизм, корупцію. Забезпечити максимальну зайнятість працездатних, передусім молоді. Підвищити зарплати працівникам і вивести з кризового стану школи, клуби і медичні заклади, відновити громадський транспорт, добитися безвізового прикордонного режиму з сусідніми країнами, вільної економічної зони, самоврядного статусу Закарпаття і т. д. Саме це пропонують здійснити насамперед комуністи Закарпаття.

Авторові цих нотаток доводилося не раз бачити, якими проблемами опікувалася депутатська фракція КПУ та її активний представник від Закарпаття. З парламентської трибуни І. Мигович, як відзначалося, виступав більше півтора сотні разів. У них порушував найбільш актуальні й значимі проблеми: ліквідація руйнівних наслідків повеней 1998 та 2001 років, захист карпатських лісів від хижацького вирубування, збереження деревообробних підприємств, створення нових робочих місць і підтримка продуктивного підприємництва, реалізація умов інвестиційної привабливості тощо. Водночас він рішуче виступав проти паразитуючої сутності тих бізнесових структур, під прикриттям яких місцеві і заїжджі ділки проникають у ті галузі виробництва, де можна за безцінь використати цілющі мінеральні води, унікальні рудні матеріали, деревину та іншу сировину, дешеві робочі руки закарпатців. У центрі повсякденної уваги народного обранця І. І. Миговича були також збереження і розвиток культури та мов національних меншин, обстоювання прав росіян і угорців, ромів і русинів, ситуація в закладах культури, стан сільської медицини й оздоровлення

дітей, протидія поширенню наркоманії та алкоголізму, СНІДу, інших «принад» капіталізації України.

Скеровані І. І. Миговичем у різні державні органи сотні документів підтверджують величезне коло турбот і вболівань народного депутата. Вони стосувалися недостатнього державного фінансування протиповеневих заходів на Закарпатті, порушень екологічної безпеки, незаконного будівництва в заповідних зонах, зловживань у приватизації майна підприємств, розпродажу землі, викорінення корупції в органах місцевої міліції. Він першим порушив проблему оплати праці та дотримання законодавства України на спільних і приватних підприємствах, становища наших трудових емігрантів у ближньому і віддаленому зарубіжжі, квартирного забезпечення сімей колишніх військовослужбовців. Тричі звертався до найвищих правоохоронних інстанцій України щодо розслідування причин загибелі ректора Ужгородського національного університету В. Ю. Сливки, бо версіям місцевих правоохоронців громадськість як не довіряла, так і досі не довіряє. Завдяки спільному зверненню І. І. Миговича, академіків Б. І. Олійника, П. П. Толочка та І. І. Баранчика до Кабінету Міністрів України вдалося зробити перші кроки щодо врятування історичної пам'ятки XVIII століття – дерев'яної церкви Введення у с. Розтока Міжгірського району.

Серед колишніх народних депутатів лише І. Мигович зміг так ґрунтовно узагальнити свій досвід, реалізуючи, як нині переконуємося, робочий план, що базувався на стратегії передвиборної програми Компартії України. «Дехто у фракції закидав мені за надмірний регіоналізм, зав'язаність на проблемах Закарпаття, – розповідає автор. – Але якби не я, то хто б ще стільки відверто говорив про наш край? Із моїх виступів 80% дійсно стосувалися Закарпаття: спеціальна економічна зона, екологія, національні проблеми. Я говорив не тільки з позиції суто комуніста, а взагалі як краянin».

Доречне запитання: чому інші представники області так потужно не показали себе? «Серед них є такі, якось зауважила місцева газета «Трибуна», що за весь час депутатства закарпатці не

бачили їх за трибуною Верховної Ради жодного разу. Це тому, що парламент не відображає соціально-класову структуру населення України. Якщо у першому скликанні не було мільйонерів, то вже в другому їх стало 17, у третьому – 100, в четвертому – 200. А в нинішньому складі – жодного робітника чи селянина, переважають мультимільйонери і мільярдери».

Турбує Івана Миговича і такий феномен українських реалій: люди не розуміють, що КПУ понад три десятиліття як не є правлячою партією, вони віддають перевагу ліберально-буржуазним силам. Однак пам'ятають, надіються на справедливість, захист, підтримку від комуністів. І це зрозуміло. «За соціологічними опитуваннями, – каже автор, – біля 92 відсотків українців зізнаються, що за Радянської влади їм жилося краще. Та коли доходить до виборів, то за КПУ голосує 5-6% населення. Люди або не розуміють суть процесів, що відбуваються, або їхнє волевиявлення фальсифікується».

А що треба ще зробити, аби суспільство серйозно й глибоко усвідомило причини того обману і самообману, який стався зі співвітчизниками на рубежі століть?! Який нечистий керував людьми, коли вони дозволили зруйнувати свою соціально-духовну цивілізацію, самознищили власне виробництво, позбулися можливості здобувати безоплатно освіту, мати доступ до безкоштовного лікування, реальний соціальний захист і впевненість у майбутньому? Як науковець І. Мигович чітко формулює свою позицію, орієнтовану на фундаментальні цінності, слов'янське єднання, дружбу з трудовим людом Росії, несприйняття печерного націоналізму. Часто повертається він і до причин та наслідків розвалу Радянського Союзу. Що ми мали і що втратили? Знаходимо в його працях останніх років слова про обмеженість українського суверенітету. Адже всі свої принципи політичні й економічні дії Україна – що під орудою «нашистів», що під владою «регіоналів» – узгоджує із Брюсселем, Вашингтоном і навіть з Варшавою. Як досвідчений університетський викладач він з великим боєм говорить, що талановиті діти з бідних сімей не мають нині можливості здобувати вищу освіту. Тривожить його і той факт, що згідно з рейтингом 500 кращих

університетів світу, складеним зарубіжними фахівцями, до нього не потрапив жоден з українських вузів... Аналізуючи причини морально-психологічної пригніченості більшості громадян України, І. Мигович багатьма переконливими фактами доводить: на основі ліберально-буржуазної концепції ринкової економіки, «народного капіталізму», «соціальної відповідальності бізнесу» неможливо розв'язати кардинальні завдання розвитку держави – забезпечити достойний рівень добробуту і якості життя українців, ліквідацію корупції, подолання непомірного розриву доходів бідних і багатих. Домінуючою в працях Івана Івановича є думка: справедливість – соціальна, правова, моральна – це той мобілізуючий фактор, що не дозволить зруйнувати суспільство і державу, якій дедалі більше загрожують намагання переписати й фальсифікувати історію, героїзація зрадництва і колабораціонізму, ненаситна жадоба й прихильність низьким спокусам. Головна причина кризового стану в Україні – не відсутність реформаторських проєктів, а деградація моральності влади на всіх рівнях. І підтвердження тому – численні запити й звернення щодо фактів зловживань, хабарництва, корупції, правового свавілля, взятих із реального життя Закарпаття. Більшість з них викриває переродження вчорашніх «демократів» після приходу у владні структури, незалежно до якого фінансово-олігархічного клану вони належать. У цьому зв'язку повчальними є, зокрема, документи і висловлювання щодо становлення української еліти, оцінки окремих особистостей в історії України у книзі «Закарпаття: на зламі епох» (про Л. М. Кравчука – с. 382, В. В. Медведчука – с. 387, В. А. Ющенко – с. 354, 407, В. І. Балогу – с. 308, 355 та ін.).

Свого часу Іван Іванович аргументовано пояснив підступні дії влади за часів незалежності України. Зокрема, сумнозвісний переворот в «Українському домі» (січень 2001 р.), прийняття Земельного кодексу, події у Мукачеві 2003 року... Під час останніх тодішня обласна державна адміністрація з відома прислужників президента Л. Кучми намагалася по-єзуїтському нав'язати свою волю громаді міста. Іван Мигович про це каже так: «Дехто споді-

вався, що я буду піддакувати владі. Цього не сталося. Я ж виступав не за якогось з кандидатів окремо, а за елементарну законність, за право людей різних поглядів у Мукачеві відстояти демократичні цінності, традиції місцевого самоуправління».

Іван Мигович не лише відомий науковець і глибокий аналітик, невтомний трудівник на ниві дослідження історії, суспільного руху, життя видатних людей в Україні. Він – талановитий публіцист, сповнений творчої енергії і нових задумів. Підтвердження такої оцінки – книги «Захищаючи права закарпатців», «Закарпаття: на зламі епох», «Світочі і фарисеї», «Свобода совісті: українські реалії», «Марксизм для всіх», що вийшли у 2009–2011 роках. За свою політичну і громадську діяльність, яка сприяє утвердженню в суспільстві соціалістичних цінностей, ідеалів гуманізму, рівності і дружби народів, високих моральних засад, вихованню непримиренності до войовничого націоналізму та неофашизму Іван Мигович в 2011 році удостоєний премії імені В. І. Леніна Центрального Комітету Комуністичної партії України.

До свого 60-річчя перебування в партії завершив книгу «Сила творча, інтернаціональна». Це – правдива, яскрава оповідь про минуле і сьогодення закарпатських комуністів, сповнена віри в торжество соціальної справедливості. Її автор за минулі десятиліття багато зробив для організаційного та ідейно-політичного зміцнення партійних рядів. З книг І. І. Миговича наочно пересвідчуємося: досвід такої потужної сили, як КППРС, у т. ч. комуністів нашого краю, не можна просто так знищити чи забути. Бо суспільні ідеї завжди сильніші за окремих особистостей. Нинішнє замовчування, спроби применшити або й зовсім викреслити з вітчизняної історії патріотичну діяльність КПУ дадуть протилежний результат. Комуністи знову зможуть завоювати довіру людей. Для цього живе, трудиться і бореться мій побратим І. І. Мигович – людина по-комуністичному принципова, діяльна і мудра.

БІБЛІОГРАФІЯ

ОКРЕМІ ВИДАННЯ

2021

1. **Звітуючи соратникам** / І. І. Мигович. – К., 2021. – 98 с.
2. **Ключ к миропониманию** / И. И. Мигович. – К. : Типография «Бизнесполиграф», 2021. – 168 с. – (Библиотечка для молодежи «Беседы о главном»). – Текст рос. мовою.

2020

3. **Оковы тяжкие...** / И. И. Мигович ; Ин-т проблем социализма. – К., 2020. – 216 с. – (Общественная библиотека «Реалистическая теория и созидательная практика»). – Текст укр., рос. мовами.

2019

4. **Уворованные надежды** / И. И. Мигович. – К., 2019. – 32 с. – Текст рос. мовою.

2018

5. **Национализм против народа** / И. И. Мигович. – К., 2018. – 76 с. – Текст рос. мовою.

2017

6. **Болезнь «недетская» – многоликая, коварная...** / И. И. Мигович. – К., 2017. – 16 с. – Текст рос. мовою.
7. **За праведное дело** : сб. работ / И. И. Мигович. – К., 2017. – 470 с. – Текст рос. мовою.
8. **Между двумя революциями...** : к 100-летию Великой Октябрьской социалистической революции / И. И. Мигович ; Ин-т проблем социализма. – К., 2017. – 64 с. – Текст рос. мовою.

2016

9. **Источник наших сил и оптимизма** : (идейное и организационное единство коммунистов) / И. И. Мигович ; Ин-т проблем социализма. – К., 2016. – 28 с. – Текст рос. мовою.

2015

10. **Марксистско-ленинское учение и современность** : введение в курс : в помощь слушателям полит. школ и теорет. семинаров / И. И. Мигович ; Ин-т проблем социализма. – К. : Друкарня «Бізнесполіграф», 2015. – 80 с. (Общественная библиотека «Реалистическая теория и созидательная практика»). – Текст рос. мовою.

2013

11. **Неуклюжие попытки для негодной цели** / И. И. Мигович ; Ин-т проблем социализма. – К., 2013. – 22 с. – Текст рос. мовою.

12. **Пролетариат и коммунисты** : о новых подходах КПУ к рабочему классу в условиях деиндустриализации Украины / И. И. Мигович ; Ин-т проблем социализма. – К., 2015. – 56 с. – Текст рос. мовою.

2012

13. **Компартия Украины в борьбе за социализм** : в помощь изучающим материалы 44-го съезда Коммунист. партии Украины / И. Мигович. – К. : Друкарня Діапринт, 2012. – 88 с. – Текст рос. мовою.

14. **Компартія України в боротьбі за соціалізм** : на допомогу тим, хто вивчає матеріали 44-го з'їзду Комунист. партії України / І. Мигович. – К. : Друкарня Діапринт, 2012. – 80 с.

15. **Русини в Україні**: тест на європейськість : зб. праць / І. Мигович. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2012. – 232 с. – Текст укр., рос. мовами.

16. **Сила творча, інтернаціональна** / І. Мигович. – Ужгород ; К. : ПП О. С. Жужжалкін, 2012. – 304 с.

2011

17. **Марксизм для всех** : постигаем живую душу могучего учения / И. Мигович ; ВГО «Интеллигенция Украины за социализм». – К. : Друкарня «Бізнесполіграф», 2011. – 464 с. – (Общественная библиотека «Реалистическая теория и созидательная практика»). – Текст рос. мовою.

18. Марксизм для всіх : пізнаймо живу душу могутнього вчення / І. Мигович ; ВГО «Інтелігенція України за соціалізм». – К. : Друкарня «Бізнесполіграф», 2011. – 384 с. – (Громадська бібліотека «Реалістична теорія і будівнича практика»).

2010

19. Русини і мова / І. Мигович ; ВГО «Інтелігенція України за соціалізм», Закарпат. обл. наук. культурол. т-во ім. О. Духновича. – Ужгород, 2010. – 44 с. – (Серія «Бібліотека русина»).

20. Світочі і фарисеї / І. Мигович ; ВГО «Інтелігенція України за соціалізм». – К., 2010. – 247 с. : іл.

21. Світочі і фарисеї / І. Мигович ; ВГО «Інтелігенція України за соціалізм». – Вид. 2-е. – Ужгород : [ІВА], 2010. – 247 с. : іл.

22. Соціологія релігії / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович, Ф. Ф. Шандор. – Ужгород : Мист. Лінія, 2010. – 240 с.

2009

23-24. Закарпатський соціум : виклики і випробування. В 2-х ч. / І. Мигович. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2009.

Ч. 1. – 378 с. : іл., табл.

Ч. 2. – 354 с. : іл.

25. Свобода совісті : українські реалії (релігія, церкви і атеїзм в українському соціумі) / І. Мигович ; ВГО «Інтелігенція України за соціалізм». – К., 2009. – 158 с.

2008

26. Закарпаття на зламі епох : статті, виступи, інтерв'ю / І. Мигович. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2008. – 366 с. : іл.

2007

27. Захищаючи права закарпатців / І. Мигович. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2007. – 456 с. : іл.

28. Теоретичні засади соціальної роботи : [навч. посіб.] / І. Мигович, В. Ф. Жмир. – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2007. – 414 с.

2005

29. Вступ до соціальної роботи : навч. посіб. : [для студ. вищ. навч. закл.] / авт. кол. : Т. В. Семигіна, І. І. Мигович, І. М. Грига [та ін.] ;

за ред. : Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. – К. : Академвидав, 2005. – 304 с. – (Альма-матер).

Зі змісту: Мигович І.: підрозд.: 2.1, 2.2 (у співавт.), 3.2 (у співавт.), 5.1 (у співавт.).

30. Теорії і методи соціальної роботи : підручник / Т. В. Семигіна, І. І. Мигович, І. М. Грига [та ін.] ; за ред. : Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. – К. : Академвидав, 2005. – 327 с. : іл. + табл. – (Альма-матер).

Зі змісту: Мигович І.: 1.1 (у співавт. з Т. В. Семигіною).

2004

31. Доленосні події / І. Мигович ; Закарпат. обком КПУ, Ідеолог. комісія. – Ужгород, 2004. – 47 с.

2003

32. За покликанням і обов'язком (про особливості підготовки соц. працівників) / І. І. Мигович. – Ужгород : УжНУ, 2003. – 60 с.

33. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович ; МАУП. – Вид. 2-е., доповн. і випр. – К., 2003. – 166 с.

2002

34. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. – К. : Міжрегіон. акад. упр. персоналом, 2002. – 136 с.

2001

35. Лукашевич, М. П. Соціальна робота в Україні : теорет.-метод. засади : навч. посіб. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович, І. М. Пінчук ; Укрдержцентрсоцслужб для молоді, МАУП. – К., 2001. – 124 с.

Зі змісту: Мигович І.: [гл. : 1, 2, 5 (у співавт.), 9, 10].

36. Понятійно-термінологічний словник соціальної роботи / уклад. : І. В. Козубовська, І. І. Мигович, В. В. Сагарда [та ін.] ; за заг. ред. : І. В. Козубовської, І. І. Миговича. – Ужгород : Мист. Лінія, 2001. – 152 с.

37-43. Соціальна робота / авт. кол. : В. П. Андрущенко, В. П. Бех, М. П. Лукашевич, І. І. Мигович [та ін.] ; редкол. В. П. Андрущенко [та ін.]. – К., 2001–2003. – В надзаг. : Ін-т вищої освіти АПН України, Держ. центр соц. служб для молоді.

Кн. 1. **Соціальна робота : Актуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи на межі тисячоліть** : монографія / [у т. ч. І. Мигович]. – К., 2003. – 344 с.

Зі змісту: Мигович І.: підрозд.: 1.2, 1.3, 3.2, 4, післямова.

Кн. 2. **Соціальна робота** : навч. посіб. / [у т. ч. І. Мигович]. – К., 2002. – 438 с.

Зі змісту: Мигович І.: розд. I, II, (у співавт. з М. П. Лукашевичем); 11.

Кн. 3. **Соціальна робота** : хрестоматія / [у т. ч. І. Мигович]. – К., 2002. – 396 с.

Зі змісту: Мигович І.: розд. I, VIII; IV-V (у співавт.).

Кн. 4. **Соціальна робота** : короткий енциклопед. слов. – К., 2002. – 536 с.

Кн. 5. **Соціальна робота** : зб. навч. прогр. – К., 2002. – 332 с.

Кн. 6. **Вища освіта України** : методолог. та соц.-вихов. проблеми модернізації : монографія / [у т. ч. І. Мигович]. – К. ; Запоріжжя, 2002. – 440 с. – В надзаг. : [у т. ч. Запорізький держ. ун-т].

Зі змісту: Мигович І.: підрозд. : 4.1.

Кн. 7. **Менеджмент соціальної роботи** : [навч. посіб.] / [у т. ч. І. Мигович]. – К., – 2003. – 278 с. – В надзаг. : [у т. ч. Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України].

Зі змісту: Мигович І.: розд. IV (у співавт. з М. П. Лукашевичем).

44. **Соціальна робота у вищій школі** / І. Мигович ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2001. – 48 с.

2000

45. **Закарпатський соціум** : етнол. аспект / І. І. Мигович, М. П. Макара ; Ужгород. держ. ун-т, Ін-т соціол. НАН України. – Ужгород : Патент, 2000. – 160 с.

1999

46. **Карпатами поріднені** : нарис етнополіт. історії і сучасного стану укр.-словац. взаємин / М. П. Макара, І. І. Мигович ; НДІ карпатознавства УжДУ, Центр етносоціології і етнополітики Ін-ту соціології НАН України. – 2-е вид., доповн. – Ужгород : Патент, 1999. – 83 с. : табл. – («Поличка «Карпатського краю»).

47. **Слово за русинів** : приурочено V Світов. конгресу русинів / І. Мигович, М. П. Макара. – Ужгород, 1999. – 104 с.

1997

48. **Карпатами поріднені** : нарис етнополіт. історії і сучас. стану укр.-словац. взаємин / М. П. Макара, І. І. Мигович ; Ужгород. ун-т, НДІ карпатознавства. – Ужгород : Патент, 1997. – 79 с. + табл. («Поличка «Карпатського краю»).

49. **Проблеми формування соціальної політики України** / І. І. Мигович ; Ужгород. держ. ун-т, Закарпат. т-во «Знання». – Ужгород, 1997. – 23 с.

50. **Соціальна робота** : вступ до спеціальності / І. І. Мигович ; Ужгород. держ. ун-т, Упр. соц. захисту населення Закарпат. облдержадмін. – Ужгород : Патент, 1997. – 191 с. – («Поличка «Карпатського краю»).

1996

51. **Основи соціології** / І. І. Мигович. – Ужгород : Патент, 1996. – 167 с. – («Поличка «Карпатського краю» № 1 (44)).

1995

52. **Соціологія на Закарпатті** : (матеріали до лекції) / І. І. Мигович ; Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород : Патент, 1995. – 20 с.

1994

53. **Соціальне самопочуття і ціннісні орієнтації закарпатців** : (за матеріалами соціолог. дослідж.) / І. І. Мигович, А. В. Колібаба ; Ін-т соціол. АН України, Від. соц. пробл. Карпат. регіону. – К. ; Ужгород : Патент, 1994. – 148 с.

1993

54. **Підприємство** : діловитість, порядність і культура : матеріали на допомогу слухачам екон. ліцею / І. І. Мигович ; Філіал Міжнар. ін-ту менеджменту. – Ужгород, 1993. – 18 с.

55. **Релігія і церкви в нашому краї** / І. І. Мигович ; Ужгород. держ. ун-т, Закарпат. т-во «Знання». – Ужгород : Патент, 1993. – 112 с. – (Заочний семінар).

1990

56. **Развитие взаимоотношений государства и церкви в контексте нового политического мышления** : вопросы и ответы / И. И. Мигович, Н. А. Трофимчук ; О-во «Знание» РСФСР. – М., 1990. – 40 с. – (В помощь лектору). – Текст рос. мовою.

1989

57. **Знания – убеждения – действия** / И. И. Мигович. – М. : Знание, 1989. – 64 с. – (Библиотечка «Перестройка политучебы : поиск, проблемы»). – Текст рос. мовою.

58. **Методика партийной учебы** : учеб. пособие для ун-тов марксизма-ленинизма / Б. И. Бадмаев [и др., в т. ч. И. Мигович] ; под ред. В. И. Степанова ; сост. В. С. Суров. – М. : Политиздат, 1989. – 366 с. – Текст рос. мовою.

Зі змісту: Мигович І.: гл. VIII.

1988

59. **The Truth about the Uniate Church** = [Правда про унію] / I. Mihovich. – K. : Politvidav Ukraini Publishers, 1988. – 80 с. – Текст англ. мовою.

1987

60. **Клерикальный национализм на службе антикоммунизма** / И. И. Мигович ; О-во «Знание» РСФСР. – М., 1987. – 64 с. – (В помощь лектору). – Текст рос. мовою.

1986

61. **Организация и методика атеистического воспитания** / В. И. Гараджа, Б. Н. Коновалов, Л. М. Кравчук [и др., в т. ч. И. Мигович]. – М. : Политиздат, 1986. – 304 с. – Текст рос. мовою.

1985

62. **Преступный альянс** : о союзе униатской церкви и украинского буржуазного национализма / И. Мигович. – М. : Политиздат, 1985. – 190 с. – Текст рос. мовою.

1984

63. **Молоді про атеїзм** : посіб. для системи комсомол. політ.

навчання / В. Танчер (кер. авт. кол.) [та ін., у т. ч. І. Мигович]. – К. : Молодь, 1984. – 256 с.

Зі змісту: Мигович І.: тема 5 (у співавт.)

64. Реакційна суть клерикального націоналізму / І. Мигович. – К. : Політвидав України, 1984. – 293 с. – (Критика ідеології і політики антикомунізму).

1983

65. Uniate Church : forcible Establishment, Natural Failure = [Уніатська церква : насильство впровадження, закономірність краху] / П. Л. Яроцький [та ін., у т. ч. І. Мигович]. – К. : Politvidav Ukraini Publishers, 1983. – 238 с. – Текст англ. мовою.

1982

66. Организация и методика атеистической работы / О. С. Онищенко [и др., в т. ч. І. Мигович]. – К. : Политиздат Украины, 1982. – 335 с. – Текст рос. мовою.

Зі змісту: Мигович І.: гл. II, параграф 5, 10.

67. Організація і методика атеїстичної роботи / О. С. Онищенко [та ін., у т. ч. І. Мигович]. – К. : Політвидав України, 1982. – 260 с.

Зі змісту: Мигович І.: гл. II, параграф 5, 10.

68. Уніатство і клерикальний антикомунізм : збірник / [П. Л. Яроцький (кер. авт. кол.) [та ін., у т. ч. І. Мигович] ; відп. ред. О. С. Онищенко]. – К. : Політвидав України, 1982. – 301 с.

Зі змісту: Мигович І.: [та ін. у т. ч. І. Мигович розд. III, IV.

69. Уніатська церква – ворог культурного прогресу / І. Мигович. – К. : Радян. шк., 1982. – 189 с.

1981

70. Уніатська церква і український буржуазний націоналізм / І. Мигович. – К. : Вища шк., 1981. – 142 с. – (Атеїстична бібліотечка студента).

1980

71. Реакційна суть іудаїзму і сіонізму : метод. розробки для студентів / В. І. Голубович [та ін., у т. ч. І. Мигович] ; Пед. ін-т ім. М. О. Горького. – К., 1980. – 102 с.

1979

72. **«Благочестивий» іудаїзм і сіонізм** / І. Мигович. – К. : Наук. думка, 1979. – 138 с. – (Науково-популярна література).

1976

73. **Главное звено в системе атеистического воспитания** / И. И. Мигович, В. Т. Заруда. – К. : Знание, 1976. – 29 с. – (В помощь пропагандисту). – Текст рос. мовою.

1973

74. **Атеїстична робота серед послідовників іудаїзму** / І. Мигович. – К. : Знання, 1973. – 17 с.

75. **Хасидське «благочестя» і сіонізм** / І. Мигович. – К. : Знання, 1973. – 47 с.

1972

76. **Молодь і атеїзм** / І. Мигович. – К. : Знання, 1972. – 48 с. – (Т-во «Знання» УРСР. Сер. 4, № 2. Науково-атеїстична).

77. **Молоді про атеїзм** : навч. посіб. для системи політ. освіти молоді / П. І. Косуха [та ін., у т. ч. І. Мигович] ; за ред. В. К. Танчера. – К. : Молодь, 1972. – 166 с.

78. **Сіонізм у підновлених релігійних шатах** / І. Мигович. – К. : Вид. ЦК ЛКСМУ, 1972. – 34 с.

1970

79. **Деякі питання реакційної діяльності християнського сектанства** / П. І. Косуха, І. І. Мигович. – К. : Вид. ЦК ЛКСМУ, 1970. – 46 с.

Навчальні програми та плани лекційних і семінарських занять

2001

80. Етика соціальної роботи : навч.-темат. план, зміст курсу, контрол. завдання, питання до самоконтролю, список рекомендованих літературних джерел / І. І. Мигович, І. І. Лучок ; УжНУ. – Ужгород, 2001. – 18 с.

81. Історія соціальної роботи в Україні і за кордоном : навч.-темат. план курсу, зміст програм. матеріалу, теми контрол. робіт, питання до самоконтролю, список рекомендованих літературних джерел / І. І. Мигович, А. В. Кікало. – Ужгород : УжНУ, 2001. – 15 с.

1998

82. Прикладна соціологія : програма для студ. ун-ту, які навчаються за спец. «Соц. робота» / Р. В. Жиленко, І. І. Мигович ; Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1998. – 31 с.

83. Теорія і методика соціальної роботи : навч.-темат. план, зміст курсу, тематика семінар. занять, рефератів і практич. завдань, список рекомендованих літературних джерел / І. І. Мигович, Р. С. Ісаїв ; УжДУ. – Ужгород, 1998. – 27 с.

1997

84. Соціальна політика України : прогр. для студ. ун-тів, слухачів системи підготовки і підвищ. кваліфікації працівників соц. сфери / [Ю. Воробець, І. Мигович] ; УжДУ. – Ужгород, 1997. – 30 с.

85. Теоретична соціологія : прогр. курсу для студ. від-ня соц. роботи / І. І. Мигович ; УжДУ, Ред.-вид. центр юрид. ф-ту Ужгород. держ. ун-ту. – Ужгород, 1997. – 21 с.

1996

86. Соціальна робота : вступ до спеціальності : навч. темат. план, основ. зміст курсу, тематика семінар. занять, рефератів, практич. завдань, контрол. запитання, список рекомендованих літературних джерел / І. Мигович ; УжДУ. – Ужгород, 1996. – 13 с.

1993

87. Історія і теорія світової та вітчизняної культури : навч. план, тематика рефератів, практич. поради та інші інформ.-метод.

матеріали з курсу / І. І. Мигович ; Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1993. – 15 с.

1988

88. Проблемы формирования научно-материалистического, атеистического мировоззрения : учеб. план и программа для системы парт. учебы / Е. Г. Комаров, И. И. Мигович, М. П. Новиков. – М. : Политиздат, 1988. – 33 с. – Текст рос. мовою.

1979

89. Основы научного атеизма : (учеб.-темат. план, тематика семинар. занятий, вопросы для повторения, темы диплом. работ, практ. занятий) / И. Мигович. – К. : Київ. правда, 1979. – 20 с. – Текст рос. мовою.

1975

90. Теоретические и методические основы научно-атеистического воспитания трудящихся : примерная программа теорет. семинара по подготовке пропагандистов науч. атеизма / И. И. Мигович, В. Т. Заруда. – К. : Обл. дом политпросвещения, 1975. – 28 с. – Текст рос. мовою.

НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

2020

91. **Развитие Лениным марксистского учения и его актуализация в современных условиях** / И. И. Мигович // «В. И. Ленин и Украина» : науч.-практ. конф., посвященная 150-летию со дня рождения В. И. Ленина / ЦК Компартии Украины. – К., 2020. – С. 9-15. – Текст рос. мовою.

2018

92. **Коммунистическая партия Украины, боевой отряд КПСС – во главе социалистического строительства в УССР** / И. И. Мигович // Партия народа и для народа : сб. материалов науч.-практ. конф., посвященной 100-летию образования Компартии Украины и 25-летию её возрождения. – К., 2018. – С. 24-36. – Текст укр., рос. мовою.

2017

93. **Вступительное слово** / И. И. Мигович // Великий Октябрь и будущее Украины : [материалы науч.-практ. конф.]. – К., 2017. – С. 4-5. – Текст рос. мовою.

94. **Обновлённый социализм – будущее Украины** // Там само. – С. 72-77. – Текст рос. мовою.

2016

95. **Общество как развивающаяся социальная система. От социальных утопий к науке и общественной практике** / И. И. Мигович // Создание Человечного общества : идеология, теория, практика / Международ. акад. методологии гос. упр. [та ін.]. – С. 31-82. – Текст рос. мовою.

96. **Особенности и проблемы борьбы за социализм в постсоветской Украине** / И. И. Мигович // Социализм: теория и практика, тенденции обновления в XXI веке : монография : (по материалам междунар. науч.-практ. конф. 14 мая 2016 г.) / Общерос. общественное движение «Рос. учёные социалист. ориентации». – М., 2016. – С. 347-363.

97. Соціальні зрушення в сучасному суспільстві та перспективи соціалізму / І. І. Мигович // Трибуна. – 2016. – 17-31 груд.

2014

98. Ленинские принципы партийной пропаганды и агитации / І. І. Мигович // С правдой – за справедливость : идеолог. работа Компартии Украины в условиях капиталист. реставрации / под ред. І. І. Миговича ; сост. Ю. В. Латыш. – К. : Друкарня Діапринт, 2014. – С. 22-35. – Текст рос. мовою.

99. Мещанство и духовная нищета / І. І. Мигович // Киев. вестник. – 2014. – 2 дек. – Текст рос. мовою.

100. Основы партийного строительства : учеб. пособие / сост. : Г. К. Крючков, І. І. Мигович, Ю. В. Шиловцев, І. Г. Бойко. – К. : Друкарня «Бізнесполіграф». – 292 с. – Текст рос. мовою.

Зі змісту: І. І. Мигович: Розділ І, С. 10-30.

101. Рабочий класс України: вчера и сегодня : по материалам социолог. исследований / Ин-т проблем социализма ; ред. І. Бойко. – К. : Типография «Бізнесполіграф», 2014. – 344 с. – (Общественная библиотека «Реалистическая теория и созидательная практика»). – Текст рос. мовою.

Зі змісту: І. І. Мигович: вступ, глави 3, 4, 8, 10, 11, 13.

102. Рівень життя і соціальне самопочуття робітників / І. І. Мигович // Комуніст. – 2014. – 2 лип.

2013

103. Духовные потери от евроинтеграции будут намного опаснее экономических / І. І. Мигович // Комуніст. – 2013. – 22 нояб. – Текст рос. мовою. ; Правда. – 2013. – 20-25 нояб.– Текст рос. мовою.

104. Наша опора – рабочий класс / І. І. Мигович // Правда. – 2013. – 20-23 сент. – Текст рос. мовою.

105. Социальные доктрины христианства и коммунистические идеи: сближение при сохранении отличий / І. І. Мигович // «2000». – 2013. – 29 марта-7 апр. – Текст рос. мовою.

106. Социализм: XXI век / Ин-т проблем социализма ; І. І. Мигович, А. Г. Арсенко, Е. Н. Герасимов, А. В. Дудчак, Ю. В. Латыш,

В. А. Сапрыкин. – К. : Друкарня «Бізнесполіграф», 2014. – 488 с. – (Общественная библиотека «Реалистическая теория и созидательная практика»). – Текст рос. мовою.

Зі змісту: І. І. Мигович: передм., глави 1, 7.

107. **Спіраючись на вчення марксизму-ленінізму** / І. І. Мигович // Комуніст. – 2013. – 14 черв.

2011

108. **Релігійність у марксистському соціологічному вимірі** / І. Мигович // Комуніст України. – 2011. – № 1. – С. 69-83.

109. **Русини і мова** / І. Мигович // Віче. – 2011. – № 3. – С. 12-17.

110. **Федералізація** : штучна дилема чи веління часу : [інтерв'ю / вів В. Зубач] / І. Мигович // Неділя. – 2011. – 28 трав-3 черв. – С. 4-5а.

2010

111. **Історична місія Івана Туряниці** : до 65-річчя возз'єднання Закарпатської України з Українською РСР / І. Мигович // Комуніст України. – 2010. – № 3. – С. 122-131.

112. **«Маю честь повідомити Вашому Превосходительству»** : «Обіт вірності» Августина Волошина / І. Мигович // Карпатська правда. – 2010. – Січ., Лют.

113. **Релігійність в Україні та світі** : соціол. вимір, спроба прогнозу / І. Мигович // Віче. – 2010. – № 3. – С. 27-31.

114. **Розвиток Ф. Енгельсом наукового атеїзму** / І. Мигович // Марксизм і сучасність : контури майбутнього у працях Ф. Енгельса : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 листоп. 2010 р. / МОН України, Нац. тех. ун-т України «Київ. політехн. ін-т», Ф-т соціол. і права. – К., 2010. – С. 194-198.

2009

115. **Карпатська Україна**: факти, міфи, уроки / І. Мигович // Комуніст. – 2009. – 13 берез.

116. **Карпатський мудрець** : [про нар. вчителя М. І. Алмашія] / І. Мигович // Киевский вестник. – 2009. – 31 декаб.

117. **Релігійність як дезінтеграційний чинник українського соціуму** / І. Мигович // Марксизм та сучасність : системна криза

передісторії як предмет філософ. рефлексії: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 5-6 листоп. 2009 р. / МОН України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т», Ф-т соц. і права. – К., 2009. – С. 200-207.

118. Русини в Україні : статус, проблеми та перспективи : [з доповіді на наук. конф., присвяч. Міжнар. дню захисту прав корінних народів світу, м. Свалява, 9 серп., 2008 р.] / І. Мигович // Віче. – 2009. – № 7. – С. 50-54.

119. Свобода совісті : історія і сучасність / І. Мигович // Комуніст України. – 2009. – № 2. – С. 45-57.

2008

120. Закарпатський соціум в умовах капіталізації України / І. Мигович // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. : Політологія. Соціологія. Філософія. – Вип. 10. – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2008. – С. 169-174.

121. Інституціоналізація соціального забезпечення як галузі знань / І. Мигович, Г. Попович // Магістеріум. – 2008. – С. 68-73.

122. Правові засади національної ідентифікації русинів Закарпаття / І. Мигович // Руснацький світ : наук.-популяр. зб. – Вип. 4. – Ужгород : ІВА, 2008. – С. 12-17.

123. Соціальна робота – навчальна дисципліна та сфера діяльності / І. Мигович // Віче. – 2008. – № 19. – С. 41-43.

2006

124. Він не корився долі... : [вступ. сл.] / І. Мигович // Карабелеш, А. Избранное: Стихи. Проза / сост. и литератур.-критич. очерк В. Падяка. – Ужгород : Изд-во В.Падяка, 2006. – С. 3-9.

125. Ідеї гуманізму: джерела та сутність : з історії соц. роботи / І. Мигович, В. Ф. Жмир // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. – 2006. – № 2. – С. 199-207.

126. Політико-правові аспекти соціалізації національних меншин в умовах сучасної трансформації українського суспільства / І. Мигович // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота. – Вип. 10. – Ужгород, 2006. – С. 71-72.

127. **Соціальна освіта в Україні** / І. І. Мигович, В. Ф. Жмир // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. – 2006. – № 1. – С. 173-204.

128. **Типологія зарубіжних моделей соціального захисту та соціальної роботи** / І. І. Мигович, В. Ф. Жмир // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. – 2006. – № 3. – С. 66-72.

2005

129. **Головні напрями спрямування зусиль для вирішення проблем ромів** : про сучасне становище ромів в Україні / І. Мигович // Збірник матеріалів за підсумками парламентських слухань. – К. : Етнос, 2005. – С. 75-84.

2004

130. **Формування системи підготовки і підвищення кваліфікації соціальних працівників** : досвід, пробл. / І. Мигович // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. – 2004. – № 2. – С. 122-131.

131. **Чому Україні потрібен Закон «Про соціальну роботу»** : політико-правовий контекст соц. роботи / І. І. Мигович, Т. В. Семигіна // Соціальна політика і соціальна робота. – 2004. – № 2. – С. 5-12.

2003

132. **До питання про зміст професійної підготовки соціальних працівників** / І. Мигович // Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців соціальної роботи в Україні і за рубежом : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Ужгород. – Ужгород : Мист. Лінія, 2003. – С. 227-229.

133. **Енергобезпека Закарпаття може бути реальністю** / І. Мигович, А. Петровський // Голос України. – 2003. – 9 верес.

134. **Слово про великого слов'янина** : виступ на наук. конф., 23 квіт. 2002 р., м. Свалява : [про Ю. Венеліна-Гуцу] / І. Мигович // Руснацький світ : наук.-попул. зб. Т. 3 / уклад.-упоряд. М. П. Макара. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2003. – С. 89.

2002

135. **Теоретичні й організаційно-методичні аспекти підготовки фахівців для соціальної роботи** / І. Мигович // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. – 2002. – № 1. – С. 53-61.

2001

136. **Етнонаціональний фактор у соціальній роботі** / І. Мигович // Міжетнічні відносини на Закарпатті : стан, тенденції і шляхи поліпшення : матеріали наук.-практ. конф., 19-20 січ. 2001 р. / Закарпат. ОДА, Регіон. центр. соц.-екон. і гуманіт. дослідж. НАН України, Карпат. філ. міжнар. фонду «Відродження», Асоц. соціологів Закарпаття. – Ужгород, 2001. – С. 79-87.

137. **Оплата попенна, ціна «екогенна»** : хто і як дбає про збереження і примноження «зеленого золота» Карпат / І. Мигович, Михайло Рушак // Віче. – 2001. – № 11. – С. 36-45.

138. **1Світовий етногенез і проблеми русинів Закарпаття** / І. Мигович // Що делать?. – 2001. – № 19-20. – С. 79-82.

139. **Славний син Карпат** : до 100-річчя з дня народж. Героя Радянського Союзу Олекси Борканюка / І. Мигович // Комуніст України. – 2001. – № 1. – С. 86-89.

2000

140. **В якому суспільстві ми живемо?** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2000. – Жовт.

141. **Де ти, господарю Карпат?** / І. Мигович, М. Рушак // Віче. – 2000. – № 2. – С. 95-108.

142. **Мова і політика** / І. І. Мигович, І. К. Стецюра // Комуніст України. – 2000. – С. 73-81.

143. **Основні напрями реформування соціальної політики України** / І. Мигович // Право. Соціальна робота : теорія і практика / УжНУ. – Ужгород, 2000. – С. 120-125.

144. **Соціальна робота з неповними сім'ями** / І. Мигович // Науковий вісник Ужгородського державного університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота. – Вип. 3. – Ужгород, 2000. – С. 127-132.

145. **Чи стане минуле нашим майбутнім?** : світло і тіні аграр. реформи в Україні / І. Мигович, М. Рушак // Віче. – 2000. – № 8. – С. 21-43.

1999

146. **Актуальні проблеми і напрями соціальної роботи серед жінок** / І. Мигович // Науковий вісник Ужгородського державного

університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота. – Вип. 2. – Ужгород, 1999. – С. 81-83.

147. До питання про територіально-адміністративні відносини Підкарпатської Русі і Словаччини / М. Макара, І. Мигович // Закарпаття в складі Чехословаччини : проблеми відродження і нац. розвитку : доп. наук. семінару, присвяч. 80-й річниці утворення Чехословаччини, Ужгород, 28 жовт. 1998 р. / Ужгород. держ. ун-т, Іст. ф-т, Ін-т карпатознавства, Ужгород. держ. ін-т інформатики, економіки і права, Закарпат. регіон. центр соц.-екон. і гуманітр. дослідж. України ; редкол. І. Гранчак [та ін.]. – Ужгород, 1999. – С. 132-143.

148. Інформаційна політика і національні інтереси України : виступ на парламентах з теми «Інформаційна політика : стан і перспективи», трав. 1999 р. / І. Мигович // Карпатська правда. – 1999. – Трав.

149. Перспективний напрям діяльності вищої школи / І. Мигович // Соціальна робота : теорія, досвід, перспективи : матеріали доп. та повідомл. Міжнар. наук.-практ. конф., Ужгород, 21-22 жовт. 1999 р. Ч. II / М-во освіти у науки України, М-во праці та соц. політики України, Ужгород. нац. ун-т, Закарпат. обл. держ. адмін. – Ужгород, 1999. – С. 90-96.

150. Релігія в поліетнічному середовищі / І. Мигович // Карпатський край. – 1999. – № 1-3 (січ.-берез.). – С. 60-65.

151. Русинство в контексті сучасного етнічного ренесансу / І. І. Мигович, М. П. Макара // Віче. – 1999. – № 7. – С. 111-122.

152. Русинство в контексті сучасного слов'янства / І. Мигович, М. Макара // Ідеї слов'янської єдності та суспільна думка на Закарпатті в ХІХ–ХХ ст. : доп. наук. семінару, присвяч. 150-річчю Слов'ян. з'їзду в Празі / Ужгород. держ. ун-т, Закарпат. регіонал. центр соц.-екон. і гуманітар. дослідж. НАН України ; відп. ред. І. М. Гранчак. – Ужгород, 1999. – С. 193-200.

153. Русинське питання в контексті сучасного етно-соціального розвитку України / І. Мигович // Матеріали наук. конф в рамках V Світового Конгресу русинів, 25 черв. 1999 р. – Ужгород, 1999. – С. 15-32.

154. Русины как самодостаточная этнокультурная общность /

И. И. Мигович, Н. П. Макара // Наш чесько-русинський календарь = Nas cesko-rusinsky kalendar : 2000 / Uzhgorodska spolecnost ceske kulturu J. A. Komenskeho, klub T. G. Masaryka v Uzhgorode ; red. V. Paďak. – Ужгород, 1999. – С. 16-21. – Текст рос. мовою.

155. Соціальна робота : наука і професія / І. Мигович // Соціальна політика і соціальна робота. – 1999. – № 1. – С. 32-48.

156. Соціальна робота : нова гуманітарна наука, навчальна дисципліна і професійна діяльність / І. Мигович // Гуманітарна освіта : досвід і проблеми : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Трансформація гуманітарної освіти», Ужгород, 25-27 трав. 1998 р. / М-во освіти, УжНУ, АН вищої школи, Укр. акад. політ. наук. Закарпат. ОДА. – Ужгород : Гражда, 1999. – С. 255-260.

1998

157. Бідність – загальноукраїнська проблема / І. Мигович // Соціум : інформ.-метод. бюл. з соц. роботи. – 1998. – № 3. – С. 5-8.

158. Особливості соціалізації і соціальної адаптації населення в поліетнічному Закарпатті / І. Мигович // Соціальна політика в Україні та сучасні стратегії адаптації населенням : зб. наук. ст. / Укр. ін-т соц. дослідж., Ін-т соціол. НАН України, Соціолог. асоціація України – К., 1998. – С. 70-81.

159. Релігія в етнічному середовищі / І. Мигович // Матеріали наукової конференції, присвяченої 250-річчю відкриття Мукачівської духовної семінарії. – Ужгород, 1998. – С. 90-107.

160. Соціальна робота : наука і професія / І. Мигович // Віче. – 1998. – № 5. – С. 74-86.

161. Соціальна робота як наука, навчальна дисципліна і професія / І. І. Мигович // Науковий вісник Ужгородського державного університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота. – Вип 1. – Ужгород, 1998. – С. 80-88.

162. Становлення соціальної роботи як науки в Україні / І. Мигович // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 1-2. – С. 68-77.

163. Становлення соціальної роботи як науки в Україні / І. Мигович // Соціум. – 1998. – № 1. – С. 13-15.

164. Угорці в Україні : за сторінками нелегкої історії / І. Мигович, І. Гранчак // Віче. – 1998. – № 7. – С. 143-153.

165. **Група етноконфесійна** / І. Мигович // Етнічний довідник. Ч. 1 / Ін-т соціол. НАН України. – К., 1997. – С. 25.

166. **Етноконфесія** / І. Мигович // Там само / Ін-т соціол. НАН України. – К., 1997. – С. 51-53.

167. **Конфліктний потенціал етноконфесійного фактору в Закарпатській області** / І. Мигович // Матеріали науково-практичної конференції «За міжконфесійне порозуміння» / Закарпат. обл. держ. адмін, Ужгород. держ. ун-т, Прогр. «Центр держ. та місцевого управління», Закарпат. обл. орг. асоц. релігієзнавців України. – Ужгород, 1997. – С. 23-31.

168. **Конфліктність в закарпатському соціумі: етноконфесійний аспект** / І. Мигович // Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної і Південно-Східної Європи (друга половина 80-х років – перша половина 90-х років ХХ ст.) : матеріали міжнар. наук. конф., 26-27 верес. 1996 р. – Ужгород, 1997. – С. 29-38.

169. **ООН про свободу совісті як правову норму і духовну цінність** / І. Мигович // Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю Організації Об'єднаних Націй (8 груд. 1995 р.). – Ужгород, 1997. – С. 21-25.

170. **Підготовка спеціалістів для соціальної роботи – новий напрям сучасної школи** / І. І. Мигович, І. В. Козубовська // Проблеми післядипломної освіти педагогів : всеукр. наук. -метод. конф., 23-24 жовт. 1997 р. / М-во освіти, Закарпат. обл. держ. адмін., Закарпат. ін-т методики навчання і виховання, підвищ. кваліфікації пед. кадрів. – Ужгород, 1997. – С. 79-82.

171. **Проблеми соціалізації основних етнонаціональних спільнот Закарпаття** / І. Мигович // Державне регулювання міжетнічних відносин в Закарпатті : матеріали наук.-практ. конф. / Закарпат. обл. держ. адмін., Регіон. центр соц.-екон. і гуманітар. дослідж. НАН України, Ін-т карпатознавства УжДУ. – Ужгород, 1997. – С. 46-57.

172. **Соціологічні дослідження стану міжконфесійних відносин на Закарпатті** / І. Мигович, Олександр Пелін // Матеріали науково-практичної конференції «За міжконфесійне порозуміння» / Закарпат. обл. держ. адмін, Ужгород. держ. ун-т, Прогр. «Центр держ. та

місцевого управління», Закарпат. обл. орг. асоц. релігієзнавців України. – Ужгород, 1997. – С. 9-22.

173. Формування державної і регіональної соціальної політики в умовах трансформації українського суспільства / І. Мигович // Економіка Закарпаття сьогодні і завтра : шляхи виходу з кризи : матеріали наук.-практ. конф., 13-14 берез. 1997 р. / Закарпат. обл. держ. адмін., УжДУ. – Ужгород, 1997. – С. 230-234.

1996

174. Вийти на цивілізований шлях соціального поступу / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1996. – 30 трав.

175. Гусити / І. Мигович // Релігієзнавчий словник / Укр. асоц. релігієзнавців, Від. релігієзнавства ін-ту філос. НАН України. – К. : Четверта хвиля, 1996. – С. 83.

176. Декан / І. Мигович // Релігієзнавчий словник / Укр. асоц. релігієзнавців, Від. релігієзнавства ін-ту філос. НАН України. – К. : Четверта хвиля, 1996. – С. 88-89.

177. Міжнаціональні відносини на Закарпатті : структура, сучас. стан, перспективи розвитку : звіт про НДР № 3. 26. 85 / І. Мигович. – Ужгород ; К., 1996. – 145 с.

178. Демократія і свобода віросповідання : соціолог. аспекти витоків і наслідків Ужгород. церковної унії (1646–1996 рр.) / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1996. – 16 лип. ; 18 лип.

179. Закарпатські словаки. Осягнення батьківщини / І. Мигович // Віче. – 1996. – № 10. – С. 92-99.

180. Історичні корені й традиції благодійництва / І. Мигович // Соціальний захист. – 1996. – № 4. – С. 77-87.

181. Кедь є розум – за циганським не йди возом : об'єкт дослідж. – міжетніч. стосунки / І. Мигович, Олександр Пелін // Карпатський край. – 1996. – № 5-7. – С. 24-27.

182. Напередодні третього тисячоліття : соціологія і майбутнє людства / І. Мигович // Карпатський край. – 1996. – № 1-4. – С. 3-5.

183. Соціально-демографічний розвиток Закарпаття в умовах суспільної кризи / І. І. Мигович // Проблеми економічного та соціального розвитку регіону і практика наукового експерименту : наук.-техн. зб. / Укр. централ. і Закарпат. обл. упр. наук.-техн. т-ва

приладобудівників і метрологів, Закарпат. відділення держ. НДІ «Система», УжДУ. – К. ; Ужгород, 1996. – С. 89-93.

184. Соціологічна освіта на Закарпатті : історичний досвід, стан, перспективи / І. Мигович // Проблеми післядипломної освіти : всеукр. наук-практ. конф., присвяч. 50-річчю Закарпат. ін-ту методики навчання і виховання, підвищ. кваліфікації пед. кадрів, 7 трав. 1996 р. : матеріали доп. та повідомл.– Ужгород, 1996. – С. 36-39.

185. Ужгородська унія / І. Мигович // Релігієзнавчий словник / Укр. асоц. релігієзнавців, Від. релігієзнавства ін-ту філос. НАН України. – К. : Четверта хвиля, 1996. – С. 344.

186. Хасидизм / І. Мигович, В. Єленський // Релігієзнавчий словник / Укр. асоц. релігієзнавців, Від. релігієзнавства ін-ту філос. НАН України. – К. : Четверта хвиля, 1996. – С. 363-364.

1995

187. Діяльність комуністів Закарпаття на завершальному етапі Великої Вітчизняної війни / І. Мигович // Матеріали наукової конференції, присвяченої 50-річчю Перемоги над фашизмом та 50-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною, Ужгород, 26 трав. 1995 р. – Ужгород : Патент, 1995. – С. 60-68.

188. Закарпаття: становище і шляхи виходу з кризи / В. Химинець, І. Мигович // Карпатська правда. – 1995. – Верес.-Жовт.

189. Під боком у праматері : як живуть сьогодні угорці на Закарпатті? / І. Мигович // Карпатський край. – 1995. – № 5-8. – С. 28-29.

190. Пороги самопізнання : соціол. на Закарпатті / І. Мигович // Карпатський край. – 1995. – № 1-4. – С. 9-12.

191. Ціннісні орієнтації населення Закарпаття : динамізм, амбівалентність / І. Мигович // Філософська і соціологічна думка. – 1995. – № 7-8. – С. 101-119.

1994

192. Вимираючий етнос?! : цигани на Закарпатті: проблеми соціалізації / Григорій Ємець, І. Мигович // Карпатський край. – 1994. – № 7-12. – С. 16-21.

193. Етнічна культура і міжнаціональне спілкування / І. Мигович, Микола Макара // Культура Українських Карпат: традиції

і сучасність : матеріали міжнар. наук. конф. (Ужгород, 1-4 верес., 1993 р.) / редкол. : П. Чучка [та ін.]. – Ужгород : Гржда, 1994. – С. 397-405.

194. **Етнічна культура як чинник громадянської злагоди** / І. І. Мигович, М. П. Макара // Відродження. – 1994. – № 12. – С. 4-6.

195. **Закарпатці : хто є хто?** : вартісні орієнтації краян / І. Мигович // Карпатський край. – 1994. – № 5-6. – С. 6-10.

196. **Карпатські русини в контексті сучасного етнополітичного життя** / І. І. Мигович, М. П. Макара // Український історичний журнал. – 1994. – № 1. – С. 117-128.

197. **Соціальне самопочуття і ціннісні орієнтації населення Закарпаття в умовах суспільної трансформації** / І. Мигович // Міжнародні відносини в Закарпатті : історія, сучасні проблеми : матеріали наук.-практ. конф. 16 черв. 1993 р., м. Ужгород. – Ужгород 1994. – С. 43-49.

198. **Цигани на Закарпатті** : проблеми соціалізації / І. І. Мигович, Г. С. Ємець // Політологічні читання. – 1994. – № 1. – С. 140-166.

1993

199. **Молодіжна політика і соціологічні дослідження** / І. Мигович // Молодь Закарпаття. – 1993. – 12 черв. ; 19 черв.

200. **О. Духнович і сучасні етносоціальні процеси на Закарпатті** / І. Мигович, Микола Макара // О. В. Духнович і Слов'янський світ : програма наук. конф., 22-24 квіт. 1993 р. / Закарпат. обл. держ. адмін., М-во освіти і науки України, Ужгород. держ. ун-т ; редкол. : В. С. Поп [та ін.] – Ужгород : УЖДУ, 1993. – С. 167-168.

201. **Ціннісні орієнтації населення Закарпаття в умовах суспільної трансформації** / І. Мигович // Карпати – український міст в Європу : проблеми і перспективи : тези доп. міжнар. наук. практич. конф., 22-24 верес. 1993 р., м. Львів. – Львів, 1993. – С. 43-45.

1990

202. **Атеизм и религия** / И. Мигович // Какой быть идеологии? : сб. ст. Ч. 1. – М. : Ин-т философии АН СССР, 1990. – С. 110-113. – Текст рос. мовою.

203. **Атеизм – общечеловеческая духовная ценность** / И. Ми-

гович // Какой быть идеологии? : сб. ст. Ч. 1. – М. : Ин-т философии АН СССР, 1990. – С. 87-90. – Текст рос. мовою.

204. Атеїзм як світоглядна цінність / І. Мигович // Під прапором ленінізму. – 1990. – № 12. – С. 16-22.

205. Диалог между атеистами и верующими / И. Мигович // Партийная жизнь. – 1990. – № 7. – С. 60-65. – Текст рос. мовою.

206. Закарпатье на путях перестройки / И. Мигович // Духовное творчество : процесс, эффективность : тезисы XIII Всесоюз. теорет. семинара «Мировоззрение и научное познание». – К. ; Ужгород, 1990. – С. 3-10. – Текст рос. мовою.

207. Про духовне – без упереджень : деякі проблеми релігії та атеїзму в світлі нового політ. мислення / І. Мигович // Комуніст України. – 1990. – № 6. – С. 76-85.

1988

208. Брестская церковная уния / И. Мигович // Православие : словарь атеиста / под общ. ред. Н. С. Гордиенка. – М. : Изд-во полит. лит., 1988. – С. 49-50. – Текст рос. мовою.

209. Киево-Могилянская академия / И. Мигович // Там само. – С. 105. – Текст рос. мовою.

210. Святая Украинская автокефальная православная церковь / И. Мигович // Там само. – С. 210. – Текст рос. мовою.

211. Уния церковная / И. Мигович // Там само. – С. 247-248. – Текст рос. мовою.

1987

212. Униатско-националистический альянс в антисоветских идеологических диверсиях / И. Мигович // Аргументы-87 : сб. ст. – М. : Изд-во полит. лит., 1987. – С. 71-91. – Текст рос. мовою.

1986

213. З історії протидії уніатсько-націоналістичного альянсу встановленню Радянської влади й будівництву соціалізму на Україні / І. Мигович // Український історичний журнал. – 1986. – № 1. – С. 47-59.

214. Клерикальний антикомунізм / І. Мигович // Філософський

словник / за ред. В. І. Шинкарука. – 2-ге вид. (перероб. і доповн.). – К. : Голов. ред. УРЕ, 1986. – С. 287-288.

215. **Клерикальний націоналізм** / І. Мигович // Там само. – С. 288.

216. **На основі комплексного підходу** : єдність атеїст., інтернаціонал. і патріот. виховання в процесі подолання релігійно-націоналіст. пережитків / І. Мигович // Комуніст України. – 1986. – № 8. – С. 60-69.

1985

217. **Безпідставність уніатсько-націоналістичних фальсифікацій історії і культури українського народу** / І. Мигович // Народна творчість і етнографія. – 1985. – № 6. – С. 29-37.

218. **Клерикальний націоналізм як соціально-політичне явище** / І. Мигович // Філософська думка. – 1985. – № 5. – С. 83-92.

219. **Український буржуазний націоналізм** / І. Мигович // Науковий комунізм : словник. – К. : Політвидав України, 1985. – С. 245-246.

1984

220. **Борці проти католицизму і уніатсько-націоналістичної експансії** / І. Мигович // Українська мова і література в школі. – 1984. – № 4. – С. 9-20.

221. **Остатки уніатства за рубежом : их место и роль в системе клерикального антикоммунизма** / И. Мигович // Актуальные проблемы атеистической контрпропаганды. Вып. II / отв. ред. П. Л. Яроцкий. – К. : Вища шк., 1984. – С. 62-79. – Текст рос. мовою.

1983

222. **Сіонізм** / І. Мигович // УРЕ. Т. 10. – Вид. друге. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1983. – С. 200-201.

223. **Súčasný svet a klerikalizmus** = [Сучасний світ і клерикалізм] / kolektív autorov : O. Dánz, I. R. Grigulevič, T. Halečka [та ін., у т. ч. І. Міховіч] ; ved. red. F. Vašečka. – Братислава : Veda, 1983. – 292 s. – Текст словац. мовою.

1982

224. **Альянс хреста і тризуба** / І. Мигович // Соціалістична культура. – 1982. – № 3. – С. 26-30.

225. **Благовіщення** / І. Мигович // Календар атеїста / упоряд. В. А. Зоц. – К. : Вид-во політ. л-ри, 1982. – С. 129-130.

226. **Іудаїзм** / І. Мигович // Там само. – С. 285-288.

227. **Карл Маркс – основоположник наукового атеїзму** / І. Мигович // Там само. – С. 142-145.

228. **Клерикальний антикомунізм** / І. Мигович // Там само. – С. 150-152.

229. **Монастирі** / І. Мигович // УРЕ. Т. 7. – Вид. друге. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1982. – С. 101.

230. **Паска** / І. Мигович // Календар атеїста / упоряд. В. П. Зоц. – К. : Вид-во політ. л-ри, 1982. – С. 132-133.

231. **Патріот-інтернаціоналіст** : [про Я. Галана] / І. Мигович // Там само. – С. 206-208.

232. **Покрова** / І. Мигович // Там само. – С. 319.

233. **Породжена зрадою** / І. Мигович // Там само. – С. 95-98.

234. **Різдво Христове** / І. Мигович // Там само. – С. 34-35.

235. **Спаси** / І. Мигович // Там само. – С. 254-255.

236. **Справа його життя** : [про О. М. Ярославського] / І. Мигович // Там само. – С. 78-80.

237. **Фрідріх Енгельс про релігію і атеїзм** / І. Мигович // Там само. – С. 330-333.

238. **Школи молодих комуністів** / І. Мигович, М. Купчишин // Партийная жизнь. – 1982. – № 9. – С. 57-62. – Текст рос. мовою.

1981

239. **Борці проти католицизму та уніатсько-націоналістичної реакції** / І. Мигович // Українська мова і література в школі. – 1981. – № 4. – С. 9-20.

240. **Культ релігійний** / І. Мигович // УРЕ. Т. 6. – Вид. друге. – К. : Голов. ред. УРЕ., 1981. – С. 9.

241. **Правда истории и мифы фальсификаторов** / І. І. Мигович, В. А. Зоц // Аргументы : сб. ст. – М., 1981. – С. 50-77. – Текст рос. мовою.

242. **Розвінчуючи ідеологію уніатства** / І. Мигович // Людина і світ. – 1981. – № 10. – С. 52-57.

243. **Уніатско-націоналістический альянс на службе империализма** / И. Мигович // Вопросы научного атеизма : сб. ст. – Вып. 28. – М. : Мысль, 1981. – С. 89-104. – Текст рос. мовою.

244. **Уніатсько-націоналістичний альянс на службі імперіалізму** / І. Мигович // Комуніст України. – 1981. – № 5. – С. 83-91.

1980

245. **Безпідставність уніатсько-націоналістичної фальсифікації соціалістичного інтернаціоналізму** / І. Мигович // Людина і світ. – 1980. – № 10. – С. 48-54.

246. **Гаврило Костельник** / І. Мигович // УРЕ. Т. 5. – Вид. друге. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1980. – С. 447.

247. **Джерело ворожнечі між народами** / І. Мигович // Людина і світ. – 1980. – № 9. – С. 52-58.

248. **Клерикалізм** / І. Мигович // УРЕ. Т. 5. – Вид. друге. – К. : УРЕ, 1980. – С. 224.

249. **Містифікація нації греко-католицькими богословами** / І. Мигович // Людина і світ. – 1980. – № 8. – С. 35-42.

250. **Необґрунтовані претензії** / І. І. Мигович, В. А. Зоц // Під прапором лєнінізму. – 1980. – № 25. – С. 59-64.

251. **Соціально-класові причини утворення уніатсько-націоналістичного альянсу** / І. Мигович // Людина і світ. – 1980. – № 7. – С. 46-53.

252. **Уніатство – джерело ворожнечі між народами** / І. Мигович // Український історичний журнал. – 1980. – № 10. – С. 109-118.

1979

253. **Из опыта работы партийных организаций Киевской области по развитию социалистической обрядности** / И. Мигович // Вопросы теории и практики атеистического воспитания : по материалам Всесоюз. курсов парт. работников по вопросам науч. атеизма. – Ташкент : Узбекистан, 1979. – С. 217-224. – Текст рос. мовою.

254. **Іудаїзм** / І. Мигович // УРЕ. Т. 4. – Вид. друге. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1979. – С. 472.

255. Соціалістическа обрядність в комуністическом вихованні трудячихся / І. Мигович // Соціалістическа обрядність і формулювання нового чловека. – К. : Політїздат України, 1979. – С. 123-133. – Текст рос. мовою.

1978

256. Неохасїдїзм на службі реакції / І. Мигович, Д. Корецький // Людина і світ. – 1978. – № 1. – С. 38-42.

1977

257. Підготовка кадрів атеїстів / І. І. Мигович, В. Т. Заруда // Питання атеїзму : наук. зб. Київ. держ. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Вип. 13. – К. : Вища шк., 1977. – С. 111-118.

1976

258. Важлива передумова комплексного підходу / І. І. Мигович, В. Т. Заруда // Людина і світ. – 1976. – № 9. – С. 2-6.

1975

259. На науковій основі / І. І. Мигович // Людина і світ. – 1975. – № 9. – С. 17-21.

1974

260. Зростання ролі партійного керівництва в науковому управлінні атеїстичним вихованням / І. Мигович // Наукові основи партійного керівництва суспільством : тези доп. теорет. конф. – К., 1974. – С. 269-273.

1973

261. Від Бешта до Бубера / І. Мигович // Людина і світ. – 1973. – № 1. – С. 51-53.

262. Деякі питання критики соціальних концепцій сучасного хасїдїзму / І. Мигович // Тези доповідей республіканської науково-методичної конференції з атеїстичного виховання. – К. : Т-во «Знання» УРСР, 1973. – С. 24-29.

263. Критика антропофобії іудейського віровчення / І. Мигович, Т. Кичко // Питання атеїзму. – Вип. 9. – К. : Вища шк., 1973. – С. 120-126.

264. **Містика під маскою благочестя** / І. Мигович // Трибуна лектора. – 1973. – № 3. – С. 35-37.

265. **Сіоністське спрямування соціальних доктрин сучасного хасидизму** / І. Мигович // Питання наукового комунізму. – Вип. 23. – К. : Вища шк., 1973. – С. 132-139.

266. **Соціальний зміст апологетики іудаїзму** / Т. Кичко, І. Мигович // Філософська думка. – 1973. – № 6. – С. 85-95.

1972

267. **Діяльність комсомольських організацій України по атеїстичному вихованню молоді** / І. Мигович // Питання наукового комунізму. – Вип. 8. – К. : Вища шк., 1972. – С. 9-17.

1971

268. **Подолання релігійно-націоналістичних пережитків у процесі масово-політичної роботи серед молоді** / І. Мигович // Актуальні питання патріотичного й інтернаціонального виховання молоді : тези доп. респ. наук. теорет. конф. – Севастополь : Знання, 1971. – С. 45-52.

1970

269. **Ленінські принципи науково-атеїстичної пропаганди в практиці роботи комітетів ЛКСМУ** / І. І. Мигович, В. М. Головей // В. І. Ленін і комуністичне виховання молоді : тези доп. респ. наук.-практ. конф., присвяч. 50-річчю промови В. І. Леніна на III з'їзді комсомолу. – Вип. 1. – К., 1970. – С. 78-81.

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІ ПУБЛІКАЦІЇ

2013

270. **Брудні плями від «гласності», або Як фарбрикувалися фальшивки в особливу папку Кремля** / І. Мигович // Комуніст. – 2013. – 26 квіт.

271. **Є такий клас!** : [розмову вела Н. Гапич] / І. Мигович // Комуніст. – 2013. – 27 груд.

272. **Незграбні спроби для негідної мети. Апологетика капіталізму і дискредитація марксизму сучасними неолібералами** / І. Мигович// Комуніст. – 2013. – 7 серп.

2012

273. **Далеко не святкові роздуми** / І. Мигович // Комуніст. – 2012. – 27 січ. ; Карпатська правда. – 2012. – Січ. ; Лют.

274. **Інтернаціоналіст з-під Бескидів** : [про Ю. Венеліна-Гуцу] / І. Мигович // Комуніст. – 2012. – 18 квіт.

275. **Мыслить, действовать и жить по марксистски!** / И. Мигович // Коммунистический манифест и будущее Украины : [сборник] / Ин-т проблем социализма ; сост. Ю. В. Латыш ; под. ред. И. И. Миговича. – К. : Друкарня «Діапринт», 2012. – С. 168-186. – Текст рос. мовою.

276. **Післямова до однієї дискусії** / І. Мигович // Комуніст. – 2012. – 19 верес.

277. **Фашизм – антипод культури** : доповідь на II Антифашист. конгресі інтелігенції захід. обл. України 2 груд. 2011 р. / І. Мигович // Комуніст України. – 2012. – № 1. – С. 33-38.

278. **Фашизм – антипод культури** / И. Мигович // Фашизму в Украине – нет! : сб. документов и материалов II Антифашист. конгресса интеллигенции запад. обл. Украины во Львове, 2 декаб. 2011. – К., 2012. – С. 28-29. – Текст рос. мовою.

279. **Чому Маркс був правильним** : [про кн. Террі Іглтона з цієї теми] / І. Мигович // Комуніст. – 2012. – 5 трав.

2011

280. **Герой живе за Тисою...** : [про голову колгоспу «Прикордонник» А. О. Бірова] / І. Мигович // Комуніст. – 2011. – 14 січ.

281. Комуністи України : що змінить проект нової редакції їхньої Програми? : [інтерв'ю / провів В. Зубач] / І. Мигович // Неділя. – 2011. – 30 квіт. – 13 трав. ; Карпатська правда. – 2011. – Трав.

282. «Патріотам краю немає чого боятися, ми маємо бути господарями своєї землі» : [інтерв'ю / провів В. Зубач] / І. Мигович // Неділя. – 2011. – 29 лип.-4 серп.

283. Призвание и признание : [послесловие] / И. Мигович. // Кувенёва, В. М. Взгляд сквозь призму времени : (биограф. хроники) / Вильма Михайловна Кувенёва. – М. : Реалист, 2011. – С. 94-104. – Текст рос. мовою.

284. Призвание и признание : вместо послесловия // Кувенёва, В. Взгляд сквозь призму времени : (биограф. хроники) / Вильма Михайловна Кувенёва. – Ужгород, 2011. – С. 83-90. – Текст рос. мовою.

285. Про вагому історичну подію – шанобливо, з сумом і надією / І. Мигович // Комуніст. – 2011. – 21 січ. ; Неділя. – 2011. – 22-28 січ.

286. Роздуми після цікавого зібрання / І. Мигович // Комуніст. – 2011. – 3 черв.

287. Тест на європейскість, або причини і перспективи русинофобії в Україні / І. Мигович, О. Голуб // Голос України. – 2011. – 27 груд. ; Правозахист. – 2012. – 20 січ.

288. Українцям потрібні політична культура і громадянська активність : [інтерв'ю / вів В. Зубач] / І. Мигович // Карпатська правда. – 2011. – Верес.

289. Что такое агитация и пропаганда? / И. Мигович // Блокнот агитатора. – 2011. – № 1. – С. 113-117. – Текст рос. мовою.

2010

290. Більшість депутатів обласної ради встигли поміняти стільки партій, що вже забули їх назви / І. Мигович // Неділя. – 2010. – Листоп.

291. Закарпатська «барвократія» нагадує «бандократію» : [інтерв'ю / вів В. Танасійчук] / І. Мигович // Комуніст. – 2010. – 19 листоп.

292. Закарпаття стало заручником місцевих олігархів і після виборів обличчя не поміняло / І. Мигович // Карпатська правда. – 2010. – Груд.

293. **Ода побратимам** / І. Мигович // Русская культура Закарпаття : альманах 2010. – Вып. 4. / Закарпат. обл. об-во рус. к-ры «Русь», Ужгород. об-во рус. к-ры ; редкол. : Л. П. Бородина (гл. ред.) [и др.]. – Ужгород, 2010. – С. 28-31. – Текст рос. мовою.

294. **Про мову без політики** : лінгвістичний супровід : [скорочено з кн.«Русини і мова» (Ужгород, 2010)] / І. Мигович // Підкарпатський русин. – 2010. – 25-31 груд.

295. **«Я вболіваю за Закарпаття»** : [бесіда / Л. Руда] / І. Мигович // Неділя. – 2010. – 15-21 трав.

2009

296. **Релігійна палітра України** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2009. – Берез.

297. **Хто в Україні русини?** / І. Мигович // Комуніст України. – 2009. – № 1. – С. 48-54.

298. **Що попереду, або За яких умов можливий порятунок країни** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2009. – Січ.

2008

299. **Закарпатський соціум у цифрах і фактах** / І. Мигович // Підкарпатський русин. – 2008. – 22 май.–5 юній.

300. **Ідеологічна робота і майбутнє партії** / І. Мигович // Комуніст України. – 2008. – № 2-3. – С. 77-82.

301. **КПУ в суспільно-політичній ситуації** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2008. – Берез.

302. **Про земне і духовне...** : [інтерв'ю / взяв В. Гребя] / І. Мигович // Панорама. – 2008. – 1 берез.

303. **Продовольча криза не за горами. Як її уникнути?** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2008. – Серп.

304. **Роздуми навколо сумного ювілею...** : [про 75-у річницю Великого голоду в Україні] / І. Мигович // Карпатська правда. – 2008. – Листоп.

305. **Русини – народ на південь від Карпат** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2008. – Жовт.

306. **Світова криза і наше майбутнє** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2008. – Груд.

307. **Хто і для чого розхитує громадсько-політичну ситуацію в Закарпатті?** / І. Мигович // Правозахист. – 2008. – 25 берез. ; Комуніст. – 2008. – 26 берез.

2007

308. **Закарпатський соціум** : що в ньому діється? / І. Мигович // Панорама. – 2007. – 7 лип.

309. **Іван Мигович про свій шлях до нової України** [інтерв'ю / вів В. Зубач] / І. Мигович // Неділя. Маркет. – 2007. – 22-28 верес.

310. **Комуністична партія України в боротьбі за народовладдя, проти диктатури** : виступ на теорет. семінарі Компартії Словаччини : м. Гуменне, 23 верес. 2007 р. / І. Мигович // Карпатська правда. – 2007. – Верес.

311. **Компартія України займає тверду позицію як у політичній, так і в усіх сферах життя** / І. Мигович // Панорама. – 2007. – 7 лип.

312. **Міфи та ілюзії можновладців і сумна українська дійсність** / І. Мигович // Комуніст України. – 2007. – № 3. – С. 90-92.

313. **Русини не історія, а сучасна реальність** : [інтерв'ю / вів А. Дурунда] / І. Мигович // Моя новинка. – 2007. – 31 берез.

314. **У Малої Мартинки багате минуле** / І. Мигович // Трембіта. – 2007. – 22 лип.

315. **Хто сьогодні править Україною?** / І. Мигович // Новинка. – 2007. – 15 черв.

316. **Що діється в закарпатському соціумі? Соціальна структура населення** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2007. – Лип. ; Верес.

2006

317. **«Будемо боротися»** : Закарпаття загалом не є комуністичним регіоном : [інтерв'ю / провів С. Федака] / І. Мигович // Післямова. – 2006. – 14 лют.

318. **Він не скорився долі** : до ювілею співця Карпат : [про поета А. В. Карабелеша] / І. Мигович // Комуніст. – 2006. – 29 верес.

319. **Дискримінації нема, бо її «не помічають»** / І. Мигович // Віче. – 2006. – № 5-6. – С. 48-50.

320. **Закарпатська область серед найвідстаючих в Україні** / І. Мигович // Трибуна. – 2006. – 11 листоп.

321. **Звітую вам, закарпатці** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2006. – Берез.

322. **Іван Мигович – реалістичний оптиміст** : [інтерв'ю / вела А. Романенчук] / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 2006. – 7 берез.

323. **Його недоспівана пісня** : [вступ. сл.] / І. І. Мигович // Карабелеш, А. Долю не вибирають : штрихи до біографії, вибр. твори, спогади, фотоматеріали / [упоряд. : Ф. А. Куля, І. І. Мигович]. – Ужгород : Гражда, 2006. – С. 5-9.

324. **Каменяреві уроки** : [до 150-річчя з дня народж. І. Я. Франка] / І. Мигович // Карпатська правда. – 2006. – Серп.

325. **На основі гуманності та права** / І. Мигович // Голос України. – 2006. – 15 берез.

326. **«Наша партія не може зникнути»** : [інтерв'ю / вів В. Мещеряков] / І. Мигович // Неділя. – 2006. – 22-28 квіт.

327. **Не тільки словом, але й ділом** : [розмова / вела Л. Воробець] / І. Мигович // Вісті Ужгородщини. – 2006. – 18 берез.

328. **Русинство** : настає час «Ч»? / І. Мигович // Карпатська Україна. – 2006. – 21 жовт.

329. **Слово вдячного односельчанина** : [вступ. сл.] / І. Мигович // Пагіря, В. Співець Закарпаття : до 100-річчя від дня народж. Андрія Карабелеша. – Мукачево : Карпат. вежа. – 2006. – С. 4-6.

330. **Nem csak szóval, tettekkel is** : [Не тільки словом, але й ділом] / І. Mihovics // Ung-vidéki. – 2006. – március 18. – Текст угор. мовою.

2005

331. **Для комуністів і парламент передова** : [інтерв'ю / вела А. Романенчук] / І. Мигович // Паланок. – 2005. – 11-17 серп.

332. **Дорога вперед до гідного майбутнього – лише на ідеалах соціальної справедливості** / І. Мигович // Верховина. – 2005. – 15 верес.

333. **Життєдайна сила возз'єднання** / І. Мигович // Комуніст. – 2005. – 6 лип.

334. **Національна ідея та демократизм преси очима українського комуніста** : [розмова / вела О. Кузьмінська] / І. Мигович // Трибуна. – 2005. – 27 лип.

335. **Подія далеко не регіонального масштабу** / І. Мигович // Голос України. – 2005. – 1 лип.

2004

336. **Відверто про визначальне** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2004. – Серп.; Верес.; Жовт.

337. **Голод – явище соціальне** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2004. – Січ.

338. **За честь і волю потрібно боротися** : [розмова / вела А. Романенчук] / І. Мигович // Трембіта. – 2004. – 18 груд.

339. **Комуністи мають свою позицію** / І. Мигович // Трембіта. – 2004. – 3 лют.

340. **Наші болі і надії** : [розмова / вела Н. Ковальчук] / І. Мигович // Трибуна. – 2004. – 25 листоп.

341. **Один з сошкою – десятеро з ложкою** : таке нині ставлення до соціології : [інтерв'ю / взяла Л. Подоляк] / І. Мигович // Старий Замок Паланок. – 2004. – 22-28 груд.

342. **Оживаючий етнос** / І. Мигович // Романі Яг. – 2004. – 26 трав.

343. **Осознавая свою ответственность** : виступлення на V съезде КПС, 27 июля 2004 г., г. Братислава / И. Мигович // Карпатська правда. – 2004. – Лип. – Текст рос. мовою.

344. **Той, що зірок з неба не хапав, бо вони вели його за собою** : [розмова / вела А. Романенчук] / І. Мигович // Старий Замок Паланок. – 2004. – 4 листоп.

345. **Три події доленосної для закарпатців осені** : до 60-річчя визволення Закарпаття від нім.-фашист. окупантів і возз'єднання з Радян. Україною / І. Мигович // Комуніст України. – 2004. – № 4. – С. 5-82.

2003

346. **Будитель русинів** : [О. Духнович : з виступу на сесії Верхов. Ради України 18 квіт. 2003 р.] / І. Мигович // Карпатська правда. – 2003. – Трав.

347. **Догматиком я ніколи не був і не буду** : [розмова / вела Л. Сушко] / І. Мигович // РІО. – 2003. – 29 листоп.

348. **Життя закарпатців стає нестерпним** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2003. – Жовт.

349. **Зразок чесного служіння рідному народові** : [до 200-річчя О. Духновича – просвітника, педагога, дослідника, письмен., видавця, громад. діяча] / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 2003. – 24 квіт.

350. **Культурна спадщина Закарпаття – загальноукраїнське надбання** / І. Мигович // Трибуна. – 2003. – 15 листоп.

351. **Мовна культура – шлях у цивілізований світ** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 2003. – 5 черв.

352. **Не в кривому дзеркалі статистики...** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2003. – Лют.

353. **Русини. Есть такой народ!** : [беседа между И. Миговичем и П. Баулиным] / И. Мигович, П. Баулин // Русский мир. – 2003. – Март. – Текст рос. мовою.

354. **Чим пахнуть гроші?** : [розмова / вела М. Синчук] / І. Мигович // Карпатська Україна. – 2003. – 27 Лют.

355. **«Як комуніст і депутат своїм принципам ніколи не зраджував»** : головний комуніст краю Іван Мигович – про Леоніда Кравчука, русинство, СЕЗ «Закарпаття» та рідну партію : [інтерв'ю / вів В. Бездір] / І. Мигович // Старий Замок. – 2003. – 6 лют.

356. **Újabb feladat or előtt** = [Перед новими завданнями] / І. Mihovisc // Kárpáti Igáz Szó. – 2003. – február 1. – Текст угор. мовою.

2002

357. **Діагноз : хвора нація** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2002. – Жовт.

358. **Потрібні нові оцінки, підходи, дії** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2002. – Трав.

359. **Соціальне забезпечення чи послуги?** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2002. – Груд.

360. **Уроки на майбутнє** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2002. – Квіт.

2001

361. **Відлуння серпня 1991-го ...** / І. Мигович // Комуніст України. – 2001. – № 4. – С. 91-93.

362. **Дбати про інтереси закарпатців конкретними ділами** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 2001. – 30 серп.

363. **Діяти комплексно і перспективно** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2001. – Квіт.

364. **Його справа невмируща** : промова на урочист. засіданні, присвяч. 100-літтю від дня народж. Героя Радянського Союзу Олексі Борканюка / І. Мигович // Карпатська правда. – 2001. – Січ.

365. **Новітнє рабство?** : виступ у Верхов. Раді України на Дні Уряду під час розгляду стану виконання Закону України «Про оплату праці на підприємствах і в організаціях усіх форм власності», 13 лют. 2001 р. / І. Мигович // Карпатська правда. – 2001. – Берез.

366. **Пошук вирішення проблем біженців триває** : [інтерв'ю / вів В. Тищенко] / І. Мигович // Голос України. – 2001. – 22 трав.

367. **Про свободу совісті та релігійні організації** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 2001. – 10 лип.

368. **Скрутні часи освіти на Закарпатті** : із виступу на Дні Уряду про стан і перспективи реформування та фінансування освіти в Україні, 10 квіт. 2001 р. / І. Мигович // Погляд. – 2001. – 28 квіт.

369. **Справа державної ваги** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 2001. – 2 серп.

370. **Схаменіться, гляньте правді в очі!** : виступ на сесії Верхов. Ради України, 9 лют. 2001 р. / І. Мигович // Карпатська правда. – 2001. – Лют.

371. **Що треба знати про політичні партії?** / І. Мигович // Карпатська правда. – 2001. – Верес.

372. **Az emberek ma már látják, ki mennyit ér** = [Люди вже

знають, хто чого вартий] / І. Mihovics // Kárpáti Igáz Szó. – 2001. – szeptember 1. – Текст угор. мовою.

2000

373. **Проблеми туризму вирішувати комплексно** : виступ під час парламент. слухань «Про стан та перспективи розвитку туризму в Україні», 9 жовт. 2000 р. / І. Мигович // Карпатська правда. – 2000. – Листопад.

1999

374. **В Україні права громадян ще не стали самодостатньою цінністю** / І. Мигович // РІО. – 1999. – 27 лют.

375. **80-річчя радянської влади на Закарпатті** / І. Мигович // Карпатська правда. – 1999. – Трав.

376. **Зелене золото Карпат** / І. Мигович, Михайло Рушак // Голос України. – 1999. – 10 серп.

377. **Людство, народи, нації і... русини** / І. Мигович // Карпатська правда. – 1999. – Лип.

378. **Русины как специфическая этнокультурная общность** / И. И. Мигович, Н. П. Макара // Християнська родина. – 1999. – 18 черв. – Текст рос. мовою.

1998

379. **Наука й політика – його покликання** : [інтерв'ю / вів П. В. Клим] / І. Мигович // Вісті Свалявщини. – 1998. – 24 верес.

380. **Через історичні завали** : виступ на сесії Верхов. Ради України, 15 жовт. 1998 р. / І. Мигович // Голос України. – 1998. – 2 груд.

1997

381. **Нелегка доля соціології на Закарпатті ...** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1997. – 13 лют.

382. **Як живеться вам, румуни?** / І. Мигович, Микола Макара // Віче. – 1997. – № 3. – С. 103-114.

1996

383. **Великий, могутній Радянський Союз** / І. Мигович // Карпатська правда. – 1996. – Груд.

384. **Вісь, на якій тримається все** : соціальний розвиток: проблеми і перспективи / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1996. – 25 січ.

385. **Нова спеціальність** : [інтерв'ю / взяв В. Туряниця] / І. Мигович // Ужгородський університет. – 1996. – 18 листоп.

386. **По соціальній драбині вниз** : особливості сучас. соц.-демогр. розвитку Закарпаття / І. Мигович // Віче. – 1996. – № 6. – С. 55-61.

387. **Свобода совісті як правова норма і духовна цінність** / І. Мигович // Карпатська правда. – 1996. – Січ.

388. **Співжиття в центрі Європи** : думка вченого // Вісті Ужгородщини. – 1996. – 29 черв.

389. **Українська культура і наука в небезпеці** / І. Мигович // Карпатська правда. – 1996. – Груд.

390. **Együttműködés Európa központjában** : a tudós véleménye / І. Mihovics // Ung-vidék. – 1996. – június 29. – Текст угор. мовою.

1995

391. **За Карпатами, на Русі...** / І. Мигович // Рабочая трибуна. – 1995. – 30 июня. – Текст рос. мовою.

392. **Заграница, заграница, там родных остались лица** / І. Мигович // Рабочая трибуна. – 1995. – 17 февр. – Текст рос. мовою.

393. **Інтернаціоналізм – ідеал вселюдського єднання** / І. Мигович // Карпатська правда. – 1995. – Листоп.

394. **На двох конях у двох напрямках?** : соціальні тенденції, що намітилися за відкатної трансформації суспільства / І. Мигович // Віче. – 1995. – № 8. – С. 15-24.

395. **Первый секретарь Закарпатского обкома Компартии Украины, член ЦК КПУ Иван Мигович** : «Сплотимся в борьбе» : [беседа / вёл Ю. Кирилов] / І. Мигович // Патриот. – 1995. – Май. – Текст рос. мовою.

396. **Розгортали рух комуністи** : [про участь Ком. партії Закарпат. України у процесі возз'єднання краю з Радян. Україною в складі СРСР] / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1995. – 24 черв.

1994

397. **Демократія далека чи близька?** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1994. – 24 берез.

398. **На що орієнтуються закарпатці?** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1994. – 8 лют.

399. **Уміти «крутитися» – значить жити на Закарпатті** / І. Мигович // Віче. – 1994. – № 3. – С. 69-78.

400. **Хто очолював рух за возз'єднання?** / І. Мигович, Микола Макара // Новини Закарпаття. – 1994. – 24 листоп.

401. **Чи бояться закарпатці «капіталістичної експлуатації»?** / І. Мигович // Карпатський край. – 1994. – № 3-4. – С. 10-13.

402. **Як почуваємося в умовах суспільної трансформації** / І. Мигович // Ділове Закарпаття. – 1994. – 27 січ.

1993

403. **На шляху до багатопартійності** : [розмова / вів кор. НЗ] / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1993. – 1 черв.

404. **Національні відносини у контексті сучасних реалій** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1993. – 9 лют.

405. **Наше життя і логіка цифр** / І. Мигович, А. Заяць // Новини Закарпаття. – 1993. – 6 трав.

406. **Сьогодні, релігія і ми** / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1993. – 18 верес.

1992

407. **Автономія Закарпаття – вирішення проблем?** : соц.-політ. ситуація в регіоні / І. І. Мигович, В. Бедзір // Український оглядач. – 1992. – № 11. – С. 6.

408. **В Ужгород «прийшла» академічна соціологія** : [інтерв'ю / вів В. Нитка] / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1992. – 27 черв.

409. **Слово про Велику Людину** : [про В. І. Леніна] / І. Мигович // Закарпатський калейдоскоп. – 1992. – 17 квіт.

410. **Що далі?** : соціальна напруженість в краї і можливі тенденції її розвитку / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1992. – 3 листоп.

411. **Як ся мають закарпатці?** / І. Мигович // Демократична Україна. – 1992. – 27 жовт.

1991

412. **З вірою в соціалістичну ідею** / І. Мигович // Молодь Закарпаття. – 1991. – 9 лют.

413. **Ми підтримуємо людей у скрутний для них час** : [розмова / вів В. Комарницький] / І. Мигович // Новини Закарпаття. – 1991. – 1 серп.

414. **Наше неоцінюване багатство** : традиції і нові явлення в міжнародних відносинах Закарпаття : [інтерв'ю / вів Е. Морозов] / І. Мигович // Єдинство. – 1991. – 13 апр. – Текст рос. мовою.

415. **Нове мислення і свобода совісті** / І. Мигович // Закарпатська правда. – 1991. – 26 квіт.

416. **Обком «спускається з гір»** / І. Мигович // Радянська Україна. – 1991. – 21 серп.

1990

417. **Партійні організації і ринок** / І. Мигович // Закарпатська правда. – 1990. – 6 листоп.

1986

418. **Ідеологічні диверсії під релігійними гаслами** / І. Мигович // Вітчизна. – 1986. – № 7. – С. 164-173.

419. **Уніатсько-націоналістичні підспівувачі мілітаристів** / І. Мигович // Під прапором ленінізму. – 1986. – № 9. – С. 73-78.

1985

420. **Маячні домагання сліпців** / Д. М. Корецький, І. І. Мигович // Людина і світ. – 1985. – № 3. – С. 42-46.

421. **Подпевалы милитаристов** / І. Мигович // Радуга. – 1985. – № 6. – С. 110-127. – Текст рос. мовою.

1971

422. **Закарпатські ентузіасти** : з досвіду роботи з віруючими Закарпатської області / М. М. Болдижар, І. І. Мигович // Людина і світ. – 1971. – № 9. – С. 21-23.

1970

423. **Юним іти до світла** / І. Мигович // Під прапором ленінізму. – 1970. – № 24. – С. 55-57.

ВИБРАНІ ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА МИГОВИЧА

2017

424. Гаврилишин, І. Філософ, політик, публіцист : [про І. Миговича] / Іван Гаврилишин // Панорама. – 2017. – 12 жовт. ; теж саме рос. мовою // Рабочая газета. 2017. – 19 окт.

2012

425. Гаврилишин, І. Філософський камінь Івана Миговича / Іван Гаврилишин // Голос України. – 2012. – 18 верес.

426. Зубач, В. Син Свалявщини на перевалі віку / Василь Зубач // Правозахист. – 2012. – 21 верес.

427. Луговой, Алексей. К юбилею И. И. Миговича / А. Луговой, Людмила Бородина // Европа-центр. – 2012. – 28 сент.

2011

428. Красный профессор из Малой Мартынки : [про І. Миговича] // Чистые истоки : лауреаты премий Центрального Комитета Коммунистической партии Украины / ред.-сост. В. Сиряченко. – К., 2011. – С. 61-64. – Текст рос. мовою.

429. Рибачук, М. Ф. Про марксизм – сучасно, дохідливо : [про І. Миговича] / М. Ф. Рибачук // Комуніст України. – 2011. – № 2. – С. 90-92.

2010

430. Маґочій, П. Р. Мигович Іван / Павло Роберт Маґочій // Енциклопедія історії і культури карпатських русинів / уклад. : П.-Р. Маґочій, І. Поп ; ред. укр. вид. В. Падяк. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2010. – С. 457.

431. Мигович Іван Іванович // Історія українського парламентаризму. Т. 3 / голова редкол. ради В. М. Литвин. – К. : Дніпро, 2010. – С. 442.

432. **Пхиденко, С. С. Про релігію і атеїзм з наукових позицій** : [про І. Миговича] / С. С. Пхиденко // *Комуніст України*. – 2010. – № 2. – С. 90-93.

2009

433. **Бедзір, В. В серії книг І. Миговича – вагоме поповнення** : [про кн. І. Миговича «Закарпатський соціум : виклики і випробування» (у 2-х ч., Ужгород, 2009)] // *Карпатська правда*. – 2009. – Берез.

434. **Мішура, В. Відстоюючи інтереси народу** : [про І. Миговича] / В. Мішура // *Комуніст України*. – 2009. – № 3-4. – С. 169-171.

2008

435. **Алмашій, М. Миговичу у 65-і роковини...** / Михайло Алмашій // *Руснацький світ*. – Вип. 4. – Ужгород, 2008. – С. 239.

436. **Дзьобак, В. В істини проста мова** : [про І. Миговича] / В. Дзьобак // *Віче*. – 2008. – № 13-14. – С. 20.

437. **Іваненко, В. З любов'ю до рідної домівки** : [про нові кн. і громад.-політ. діяльність І. Миговича] / Віктор Іваненко. – *Комуніст*. – 2008. – 28 трав.

2007

438. **Долинич, Й. Й. Краєзнавчий календар** : [про І. І. Миговича] / Й. Й. Долинич // *Вісті Свалявщини*. – 2007. – 4 серп.

2006

439. **Алмашій, М. Мигович Иван Иванович** / Михаил Алмаший, Иван Поп // Поп, И. И. *Энциклопедия Подкарпатской Руси / Карпато-русский Этнологический Исследовательский Центр США*. – [Изд. 2-е.]. – Ужгород, 2006. – С. 252. – Текст рос. мовою.

440. **Іван Іванович Мигович** : нар. депутат України // *Політикум України*. Т. 1 / ред. Я. О. Сорочинська. – К. : Україна, 2006. – С. 47.

441. **Токар, М. Іван Іванович Мигович** : 65-річчя від дня народж. науковця, громад.-політ. діяча (нар.1942) / Маріан Токар // *Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2007 рік* : реком. бібліогр. посіб. / Закарпат. обл. універс. наук. б-ка, Від. краєзн. л-ри ; уклад. Т. І. Васильєва. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2006. – С. 44-346.

2005

442. **Мигович Іван Іванович** // Наукова еліта Закарпаття : доктори наук, професори Ужгород. нац. ун-ту / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; редкол. : М. М. Вегеш [та ін.]. – Ужгород : Гражда, 2005. – С. 77-78.

443. **Мигович Іван Іванович** : нар. депутат України // Закарпаття : хто є хто / авт. ідеї та авт.-упоряд. В. Болгов. – К., 2005. – С. 155.

444. **Magocsi, P. R. Myhovych Ivan** / Paul Robert Magocsi // Encyclopedia of Rusyn History and Culture / editor : P. R. Magocsi, I. Pop. – Revised and Expanded Edition. – Toronto ; Bufafalo ; London : University of Toronto Press, 2005. – P. 339. – Текст. англ. мовою.

2002

445. **Макара, М. Дороги до вершин життєвої мудрості** : І. Миговичу – 60 // Новини Закарпаття. – 2002. – 17 верес.

446. **Magocsi, P. R. Myhovych Ivan** / Paul Robert Magocsi // Encyclopedia of Rusyn History and Culture / editor : P. R. Magocsi, I. Pop. – Toronto ; Bufafalo ; London : University of Toronto Press, 2002. – P. 324-325. – Текст. англ. мовою.

2001

447. **Алмаший, М. Мигович Іван Іванович** / Михаил Алмаший, Иван Поп // Поп, И. Энциклопедия Подкарпатской Руси / Иван Поп ; Карпато-русский Этнологический Исследовательский Центр США ; ред. изд-ва и укр. текста В. Падяк. – Ужгород : Изд-во В. Падяка, 2001. – С. 251-252. – Текст рос. мовою.

448. **Скрутень, І. Хто ти єси** : діалоги про ціну демократії, підміни понять та ін. саморефлексії колишніх інститут. однокашників : [у т. ч. про І. Миговича] / Ігор Скрутень // Віче. – 2001. – № 7. – С. 121-130.

1999

449. **Мигович Іван Іванович** // Хто є хто в Україні?. – К. : ІС, 1999. – С. 176-177.

ДОДАТКИ

Мигович Іван

(нар. 17.09.1942, Мала Мартинка [Підкарпатська територія, Угорщина], Україна) – соціолог, викладач університету та політичний діяч на Підкарпатській Русі. І. Мигович закінчив Український поліграфічний інститут ім. І. Федорова у Львові (1969), а згодом здобув звання кандидата наук (1973) та доктора наук (1986). Він працював у центральних органах Комуністичної партії в Москві аж до кінця 1980-х рр., коли повернувся на Закарпаття (Підкарпатську Русь) і почав викладати в Ужгородському державному університеті. І. Мигович був також одним із засновників і першим директором (1992–1996) відділу соціальних проблем Карпатського регіону Інституту соціології Національної академії наук України. У цей період науковець проводив дослідження про роль релігії у сучасному Закарпатті. Серед робіт на цю тему слід відзначити монографію «Релігія і церкви в нашому краї» (1993).

І. Мигович був одним з перших науковців посткомуністичної доби, що об'єктивно описав русинський національний рух того періоду в наукових виданнях Києва («Карпатські русини в контексті сучасного етнополітичного життя», у співавторстві з Миколою Макарою, 1994). Багато нарисів вченого з'явилося в збірнику «Слово за русинів» (1999). І. Мигович був також головою Закарпатського обласного комітету Комуністичної партії й депутатом Верховної Ради України (1998–2006), з трибуни якої часто пропагував необхідність визнання русинів окремою національністю.

Павло Роберт Магочій

Енциклопедія історії і культури карпатських русинів / уклад. : П.-Р. Магочій, І. Поп ; ред. укр. вид. В. Падяк. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2010. – С. 457.

НА НИВІ СОЦІАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ І ОНОВЛЕННЯ

*Микола Лукашевич,
доктор філософських наук, професор,*

Знайомство моє з Іваном Миговичем відбулось у бурхливі 90-ті роки минулого століття, в часи, коли у незалежній Україні розбудовувалась сучасна система освіти, з'явилися перші приватні вищі навчальні заклади, серед них – Міжрегіональна академія управління персоналом, в якій я працював проректором. Під час відрядження до Ужгородської філії академії і відбулась наша перша зустріч з доктором філософських наук, шанованим професором, організатором навчального процесу і науково-методичної роботи Іваном Івановичем Миговичем – людиною непересічною, обдарованою талантами і чеснотами. Тодішнє спілкування з ним заклало міцне підґрунтя подальшого співробітництва та дружби. Сприяло цьому і наше комсомольське минуле.

Для юнака з бідної селянської родини комсомольська юність почалася в 1956 році, коли, навчаючись у Мукачівському сільсько-господарському технікумі, він готувався до вступу в комсомол і попросив у бібліотеці... «Маніфест Комуністичної партії». Зав. бібліотекою Я. О. Білокур здивувалась, але видала. Хоч зрозумів юний читач, можливо, і не все (лише 14 років!), але ця книга справила на нього величезне враження. Одна з сокурсниць (Г. М. Матола) побачила її в нього і напівжартома мовила «Марксист!..» Цей

«псевдонім» закріпився за ним і надалі. Він виконував обов'язки члена комітету ЛКСМУ, заст. комсорга, голови профкому технікуму. Це стимулювало звертання до суспільно-політичної літератури.

В обкомі ЛКСМУ (м. Ужгород) почав проводити простенькі соціологічні дослідження молодіжних проблем.

У березні 1969 р. його затвердили інструктором ЦК ЛКСМУ в Києві. Потім була партійна робота. У січні 1978 р. він перейшов з Київського обкому КПУ (тут з 1971 року працював лектором, заступником завідувача відділу пропаганди і агітації) в новостворений у Києві Міжреспубліканський філіал Інституту наукового атеїзму АСН при ЦК КПРС (посада – старший науковий співробітник).

Слід зазначити, що велике місце в його подальшій діяльності, крім соціальних, посідають проблеми філософського осмислення духовних аспектів життя тогочасного суспільства. Першим етапом на цьому шляху були релігієзнавчі науки. І хоч народився він у селі Мала Мартинка (Свалявщина) неподалік храму (вулиця Потік), зростав під церковні дзвони, віруючим не став (та й родина була малорелігійною). А труднощі повоєнного дитинства, гостре відчуття людських лих, пошуки соціальної справедливості стихійно формували у хлопця атеїстичні переконання. Навчаючись у технікумі, Іван написав вірш «Не іди до церкви, мамо», який опублікувала Свалявська районна газета «Ленінський шлях». І хоча художньо він був не дуже вправним – змістом йшов від серця. А надихали його на цю складну тему твори В. Маяковського, С. Єсеніна, Т. Шевченка, Д. Павличка, Д. Вакарова, В. Вовчка та інших поетів, якими захоплювався. Згодом ці переконання стали у нього глибокими, осмисленими, науковими. В комсомолі і на партійній роботі одним із обов'язків І. Миговича була науково-атеїстична пропаганда, впровадження соціалістичних традицій і обрядів, сприяння дотриманню законодавства про свободу совісті. За його ініціативи на ці теми ЦК ЛКСМУ провів цікаві наукові конференції у Чернівцях (1969) та Івано-Франківську (1970), практичні семінари, соціологічні дослідження. Сім років опікувався цими питаннями в

Київському обкомі КПУ. За цей період тут відійшла в минуле примітивна антирелігійна пропаганда, закриття православних церков, створено сотні будинків і кімнат урочистих подій, народних музеїв та інших культурно-освітніх осередків. «З особливим щемом згадую, – каже Іван Мигович, – співпрацю з М. І. Сікорським, який подвижницькою діяльністю перетворив Переяслав-Хмельницький на місто-музей і якому приємно було допомагати».

Характерно, що з комсомольської юності починались і перші кроки Івана Миговича до науки, зацікавленість проблемами формування свідомості молоді, релігійною проблематикою. Вже в грудні 1970 р. він опублікував першу журнальну статтю з символічною назвою «Юним іти до світла» (громадсько-політичне видання ЦК КПУ «Під прапором ленінізму»), до цього часто друкувався в газетах. Прикріпився як пошукач до відділу наукового атеїзму і релігієзнавства Інституту філософії АН України, яким керував офіцер-фронтвик, випускник КДУ ім. Т. Шевченка А. О. Єришев. Працював над актуальною темою (у видавництві товариства «Знання» 1972 р. побачила світ його брошура «Молодь і атеїзм»). Однак доцент відомого Київського технологічного інституту легкої промисловості Т. К. Кичко зацікавив іншою. І. Мигович зібрав відомості, узагальнив і осмислив, звичайно, у партійному дусі, проблему історії і відродження хасидів. Незабаром захистив у КДУ ім. Т. Шевченка дисертацію на тему «Критика ідеології хасидського іудаїзму».

Ці напрацювання стали в нагоді під час роботи у Київській філії АСН при ЦК КПРС. На чолі з професором О. С. Онищенком тут сформувався цікавий науковий колектив. До нього входили В. П. Зоц, М. М. Закович, П. Л. Яроцький, В. Д. Бондаренко, М. Ф. Рибачук, О. В. Фоміченко та інші нинішні доктори наук, керівники кафедр, державні діячі.

Колектив цього дослідницького підрозділу зробив чимало для сприймання наукового атеїзму як гуманістичного, життєстверджуючого вчення, одну з соціалістичних духовних цінностей. Всебічно, комплексно вивчався феномен релігії в епоху науково-технічної

революції. Івану Івановичу випало досліджувати і місце та роль церков у системі антикомунізму. Підготував і в грудні 1986 р. захистив на спеціалізованій вченій раді АСН при ЦК КПРС докторську дисертацію «Критика ідеології і політичної практики уніатського клерикального націоналізму». Життя підтвердило актуальність проблеми. Цей різновид антикомунізму відіграв деструктивну роль у психологічній війні проти СРСР, а нині служить реставрації капіталізму в Україні.

Захоплення наукою допомогло І. І. Миговичу не лише засвоїти діалектико-матеріалістичний світогляд, а й пізнати складну структуру і чисельні функції релігійного комплексу, розрізняти їх на рівні ідеології і культу, організацій (конфесій) і громад, груп населення (духовенство, церковний актив, переконані віруючі, традиційні відвідувачі храмів, світоглядно невизначені, байдужі (індиферентні), вільнодумці, агностики, безбожники, антирелігійні, стихійні атеїсти, матеріалісти тощо). Тому з 70-х років минулого століття, усно і в публікаціях, І. І. Мигович обґрунтовує, популяризує і захищає наукові знання, свободу думок, світоглядну толерантність, правову культуру, політичну відповідальність. Це засвідчує, зокрема, його монографія «Свобода совісті: українські реалії» (К., 2009).

Узагальнюючи, можна сказати: наукова діяльність вирішальним чином допомагала Івану Івановичу в громадсько-політичній роботі – аналізувати процеси і явища, давати кваліфіковані експертні оцінки, вносити обґрунтовані проекти управлінських рішень, брати участь у педагогічній діяльності (Київський обласний університет марксизму-ленінізму, педінститут ім. М. Горького, УжДУ, НаУКМА, МАУП та ін. вузи). З іншого боку, громадсько-політична робота дозволяла науковцю відчувати пульс суспільного буття, виділяти у ньому актуальні проблеми, глибоко їх аналізувати, розширювати коло творчих пошуків.

Широкий спектр його наукових інтересів – від світоглядних уявлень молоді і до сфери філософсько-соціологічних досліджень. Це засвідчують наукові праці І. І. Миговича. Вони охоплюють широке коло питань: політична освіта дорослих, соціальне самопочуття і ціннісні орієнтації людей у перехідний період, міжетнічні

відносини, соціальна робота (наука, навчальна дисципліна і фахова діяльність), права людини, мовна культура, глобальні проблеми сучасності та ін., мають різні аспекти, переважно соціально-філософські, прикладно-соціологічні рівні (соціетальний, регіональний, галузевий).

Вдалими вважають колеги і читацькі кола монографії ««Благочестивий» іудаїзм і сіонізм» (К., Наукова думка, 1976), «Преступный альянс» (М., Политиздат, 1986), «Реакційна суть клерикального націоналізму» (К., Політвидав, 1985), «Основи соціології» (Ужгород, Патент, 1996), «Соціальна робота» (у співавторстві, антологія з 7 книг, К., УЦДССМ, 2002–2003), «Закарпатський соціум» (у 2-х ч., Ужгород, Вид-во В. Падяка, 2009), «Соціологія релігії» (у співавторстві, Ужгород, Мистецька лінія, 2010), «Світочі і фарисеї» (Ужгород, ІВА, 2010) та ін. Усього І. І. Миговичем видано (індивідуально чи в співавторстві) понад 80 книг і брошур. 2011 р. вийшла з друку його праця «Марксизм для всіх» (навч. посібник для мислячих дорослих).

Науковий доробок та активну політичну діяльність І. І. Миговича високо оцінила суспільно-політична і наукова громадськість країни, обравши його дійсним членом Української академії політичних наук (2009). Він – доцент (з 1979 р.), професор (із 1995 р.).

Професійному становленню Івана Івановича сприяє участь у наукових асоціаціях (релігієзнавців, соціологів, товариство «Знання», ВГО «Інтелігенція України за соціалізм» – в останній виконує обов'язки вченого секретаря), а також участь у міжнародних наукових конференціях (Москва, Ташкент, Мінськ, Братислава та ін.). Був координатором проекту міжнародної програми «Темпус-Тасіс» зі створення факультету суспільних наук. Враховуючи наявність сучасної соціологічної бази в Ужгороді, керівництво УжДУ в 1996 р. доручило І. І. Миговичу організувати кафедру соціальної роботи. Цей новий науковий підрозділ розпочав підготовку бакалаврів з нової спеціальності, включився у вивчення соціальних проблем краю, розгорнув необхідну науково-дослідну роботу. При кафедрі було створено соціологічну лабораторію, спеціалізовану

бібліотеку, аспірантуру. На її основі проведено ряд регіональних, загальноукраїнських і міжнародних наукових конференцій з соціології, педагогіки, соціального забезпечення населення, які зробили значний внесок у теорію, методику і практику соціального пізнання та управління. Створена ним кафедра соціальної роботи стала базовою для нового факультету суспільних наук, зарекомендувала себе провідним колективом у цій галузі. Іван Мигович очолив Інститут проблем соціалізму при ЦК КПУ (2012) – громадську науково-освітню установу сучасного типу.

Ким і де не працював би Іван Іванович, він значну увагу приділяє організаційним питанням науки. Займаючись переважно комсомольською, партійною, депутатською діяльністю, він також вивчав різні проблеми суспільного життя, робив експертні оцінки, готував проекти управлінських рішень, входив до складу науково-методичних рад, брав участь в аналізі й прогнозуванні соціальних процесів, ініціюванні законопроектів тощо. Пригадую, як у травні 1992 р. йому було доручено створити в м. Ужгороді відділ соціальних проблем Карпатського регіону Інституту соціології НАН України (очолював молодий інститут академік Ю. М. Пахомов). За короткий строк Іван Іванович оперативно підібрав 5 працівників, створив інформаційно-методичну базу, визначив з колегами концепцію спільної діяльності. Відділом було виконано планові науково-дослідні роботи на теми «Умови життя, соціальне самопочуття і ціннісні орієнтації закарпатців» (1992–1993 рр.), «Міжетнічні відносини на Закарпатті: структура, сучасний стан, перспективи розвитку» (1994–1995 рр.), проведено конкретно-соціологічні дослідження ряду прикладних проблем. При цьому збагачено наукову термінологію, розроблено оригінальні методики, внесено конструктивні пропозиції державним і регіональним органам управління з вивчених тем. Так, ужгородськими соціологами на чолі з І. І. Миговичем було обґрунтовано і визначено національне самопочуття, міжетнічні дистанції, ступінь толерантності, конфліктний потенціал та інші характеристики соціуму в екстремальних суспільних умовах. Було налагоджено також наукове співробітництво з твор-

чими колективами прикордонних регіонів сусідніх країн, намічено дослідження актуальних соціальних проблем у інших західних областях, внесено пропозиції щодо моніторингу змін, започаткованого з 1990-х років у країні. На жаль, через різні (фінансові та інші) труднощі відділ соціальних проблем Карпатського регіону в 1998 р. вимушений був припинити діяльність. І. Мигович деякий час працював провідним науковцем Інституту соціології НАНУ.

У житті і наукових пошуках І. І. Миговича чільне місце займає Закарпаття. По-перше, це його «мала батьківщина», а по-друге – унікальний край – географічний центр Європи, острів слов'янства, переплетення різних політичних і культурних впливів. Корінне населення Підкарпатської Русі упродовж тисячоліть територіально було відірване від свого мегаєтносу, але зберегло самобутність (мову, релігію, історичну пам'ять, матеріальну культуру тощо), не піддалось асиміляції, дочекалося історичного часу для об'єднання з братами на Сході. Тож Закарпаттю присвячені такі праці Івана Миговича: «Релігія і церкви в нашому краї» (Ужгород, Знання, 1993), «Соціальне самопочуття і ціннісні орієнтації закарпатців» (співавтор А. В. Колібаба) (Ужгород, Патент, 1994), «Соціологія на Закарпатті» (Ужгород, філія МАУП, 1997), «Слово за русинів» (співавтор М. П. Макара) (Ужгород, Християнська родина, 1999), «Закарпатський соціум: етнологічний аспект» (Ужгород, Патент, 2000), «Доленосні події» (Ужгород, 2004), «Захищаючи права закарпатців» (2007), «Закарпаття: на зламі епох» (2008), «Русини і мова» (2010), «Світочі і фарисеї» (2010) та ін. У цих працях висвітлюються особливості соціальних, міжнаціональних, етнокультурних відносин, еволюція потреб і орієнтацій населення в умовах трансформації українського суспільства, за реставрації капіталізму, проблеми міжнародної співпраці і самоврядування в прикордонному регіоні та інші нагальні політичні і наукові теми. Своєрідним узагальненням цих пошуків є фундаментальний (двотомний) збірник праць І. І. Миговича «Закарпатський соціум: виклики і випробування» (2009).

Наукові, світоглядні і політичні погляди Івана Івановича

вирізняються ґрунтовністю і глибокою переконаністю у своїй правоті, не зважаючи на кон'юнктурні зміни в суспільствознавстві та соціумі. Зокрема, в царині філософії релігії він враховує, що релігійні громади (об'єднання громадян за конфесійною належністю) – то живі люди, зі своїми інтересами, уподобаннями, які в церкві задовольняють не лише культові, а й численні мирські потреби (естетичні, пізнавальні, в спілкуванні, взаємодопомозі тощо). Тому відвідує їх часто, цікавиться ними, а при можливості й допомагає їм у суспільно-корисних справах, зокрема в захисті національних традицій, благодійництві, культурно-просвітній діяльності. Це не поступка іншій ідеології, загравання з церковниками, а його демократична позиція. Її розуміє керівництво Української православної церкви. Митрополит Володимир (Сабодан) за добрі мирські справи удостоїв І. І. Миговича з групою товаришів-комуністів ордена св. Іоанна Богослова II ст.

Турботою про духовність, людські права можна пояснити також підтримку І. І. Миговичем русинства. До нього належали свого часу батьки Івана Івановича. Та він за Радянської влади, в соціалістичній школі сприйняв українську культуру і свідомість. Значна частина його співвітчизників у різних країнах досі вважають себе русинами. Це їх право. Для нього ж як інтернаціоналіста всі трудящі рівні, незалежно від походження, етнічної належності чи світогляду. Національну гідність треба поважати, а не ігнорувати чи принижувати. Оскільки остання тенденція в Україні з 1990-х років нав'язується націонал-шовіністами, миритися з нею він не може і не хоче. У Верховній Раді України, в наукових працях, у пресі, повсякденній діяльності, навіть у побуті – скрізь І. І. Мигович послідовно боронить право русинів на етнонаціональну самоідентифікацію, культурний розвиток, самоврядність. Така ж його позиція, комуніста-вченого, стосовно руських, угорців, ромів, татар, румунів, євреїв, представників інших спільнот країни.

Заслуговує на повагу його вірність комуністичним ідеалам. Засвоївши в юності соціалістичне вчення, вважає і нині його найпрогресивнішим. Ним він керувався у трудовій діяльності і в

повсякденному житті. Не змінив ідейних переконань після 1991 р. Вважає, що тимчасовий розвал СРСР – суспільна аномалія, а соціалістичний поступ людства – невідворотний. Критично осмислює радянську модель соціалізму. Не вважає її найбільш досконалою. Але переконаний: досі це найвищий етап у поступу світової цивілізації.

Виріши в поліетнічному краї, І. І. Мигович не сприймає націоналізм, вважає його «хворобою» сучасного соціуму. Як відзначалося, науково-матеріалістичні погляди засвоїв з дитинства. Однак поважає переконання віруючих, цінує позитивну громадсько-культурницьку діяльність православної та інших традиційних церков.

Відомий вчений, шанований політик Іван Іванович Мигович залишається радянською людиною-інтернаціоналістом, вірить в гідне майбутнє України, перспективи союзу братніх народів, неминучість занепаду в ХХІ ст. імперіалізму, у виживання людства, вселенську перемогу ідеалів соціальної справедливості, братерства трудящих, гуманізму, знань і добра. Комуністичні уявлення для нього – синтез позитивного історичного досвіду, досягнень суспільствознавчої науки і прогресивних тенденцій соціального розвитку. Таким його бачу, визнаю і шаную. І, звичайно, зичу йому подальшого творчого натхнення та здобутків.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ і ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ «ЧЕРВОНОГО» ПРОФЕСОРА

*Анна Попович, кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри соціології та соціальної роботи
Ужгородського національного університету*

Складні і багато в чому негативні процеси сьогодення здійснюють суперечливий вплив на умови діяльності професорсько-викладацького корпусу вищої школи. Часто видається, що у системі цінностей вузів професіоналізм і почуття відповідальності посідають далеко не перші місця. Адже відступає на задній план і значимість освіти як самостійного соціального феномена, що має соціокультурну, особистісну і статусну привабливість. Зміна умов і характеру навчання, мотивації до освітньої діяльності, посилення егоцентризму сучасного молодого покоління змінює і уявлення про ієрархії необхідних якостей викладача.

Попри це, оцінка науково-педагогічної праці зберігає якісний характер і ґрунтується, переважною мірою, на неформальних визнаннях учасників цього процесу. У корпоративній культурі вузу імідж викладача значною мірою обумовлює професійна і соціальна взаємодія «викладач – студент», «викладач – викладач».

Мої роздуми щодо цих процесів невідривно пов'язані із доктором філософських наук, професором І. І. Миговичем – людиною, яку вважаю своїм наставником і з вдячністю згадую роботу під його керівництвом на кафедрі соціальної роботи Ужгородського національного університету.

Нині Іван Іванович більше відомий усім своєю державницькою і громадсько-політичною діяльністю і набагато менше – педагогічною. Поміж тим, захистивши у 1973 році кандидатську дисертацію, він став викладачем (за сумісництвом) кафедри атеїзму, етики і естетики Київського державного педінституту ім. М. Горького. Сумісництво у партійних органах не заохочувалося, тому працював

на вечірніх факультетах і заочних відділеннях. Згадує, що саме там навчився складати робочі плани і програми, готувати методичні матеріали, приймати іспити та заліки, оформляти документацію. Працюючи у Москві (1987–1990) консультантом і завідувачем сектору ЦК КПРС, також займався (за посадовими обов'язками) політичним і економічним навчанням. Періодично проводив заняття в Академії суспільних наук, виступав опонентом аспірантів і пошукачів, надавав консультації. У складі пропагандистських груп ЦК побував у тодішніх республіках від Білорусії до Чукотки. Виступав з темами про перебудову ідеологічної роботи, діяльність ЦК переважно перед партійно-господарським активом, пропагандистами, у великих трудових колективах.

Як другий секретар Закарпатського обкому КПУ (з травня 1990 до серпня 1991 року) вникав у діяльність УжДУ, інших навчальних закладів області, проводив обласні та республіканські науково-практичні конференції (про перебудову, міжнаціональні відносини, нове політичне мислення), теоретичні семінари з пропагандистами. Деякі з цих заходів мали значний резонанс за межами області. Це стосується і Всесоюзного (XIII) теоретичного семінару «Світогляд і наукове пізнання», проведеного в Ужгороді восени 1990 року спільно з центральними науковими установами (АН УРСР, товариство «Знання» СРСР та ін.). Головуючим на ньому був академік В. І. Шинкарук – директор Інституту філософії АН України і голова республіканського товариства «Знання».

Науково-педагогічна діяльність стала регулярною у вересні 1993 року, коли Іван Іванович став викладачем кафедри філософії УжДУ (за сумісництвом, працюючи керівником Ужгородського відділу соціальних проблем Інституту соціології АН України). Спочатку освоїв новий курс «Історія і теорії світової та вітчизняної культури», а через рік був переведений на посаду в. о. професора кафедри політології читати курс соціології, вперше запроваджений як нормативний, у ВНЗ України.

З цього періоду згадує: «Наприкінці навчального року провів, як годиться, «ректорську» відкриту лекцію на історичному факультеті. І голова комісії проф. М. І. Блецкан, і колеги по кафедрі

політології дали їй високу оцінку за новизну і доступність, висловили слушні поради і рекомендації (тема стосувалася соціології етносу – за 2 академічні години потрібно було дохідливо викласти теорію і методи досліджень етнонаціональних спільнот, проблеми соціально-етнічних процесів у країні та Закарпатті). 30 червня 1995 року рішенням Вченої ради УжДУ мені було присвоєно вчене звання професора кафедри політології. Виданий незабаром атестат вручав тодішній міністр освіти академік М. О. Згуровський. До речі – приємного для мене червоного кольору. Тож і жартівливе йменування мене «червоним професором» має серйозні підстави – і за змістом, і за формою».

Коли у 1996 році завдяки міжнародному проекту «Тасіс-Темпус» в УжДУ з'явився шанс відкрити нову спеціальність «Соціальна робота», Іван Іванович став одним із активних ініціаторів цього процесу, першим завідувачем відповідної кафедри та визнаним науковцем у цій сфері. Але розпочинати довелося з найнеобхіднішого – приміщення, формування колективу, набору студентів. Нелегким був і процес ліцензування та акредитації. Ознайомитися з потрібними документами в інших вузах не могли, адже на той час кафедр соціальної роботи не існувало, а перша професійна Школа соціальної роботи в Україні відкрилася у Києво-Могилянській академії лише на 2 роки раніше. Інтенсивна робота над концепцією та перспективним (п'ятирічним) навчальним планом проводилася з урахуванням досвіду підготовки соціальних працівників у вузах Росії.

Неоціниму методичну допомогу надали зарубіжні колеги з Бельгії та Великої Британії. У рамках спільних проектів була можливість пройти стажування у вузах та соціальних закладах цих країн, удосконалити навчальні плани, вирішити проблеми матеріально-технічної бази, сформувати спеціалізовану бібліотеку, провести міжнародні науково-практичні конференції та семінари.

Нині, коли розробляються стандарти третього покоління і обговорюється проект Національної рамки кваліфікацій, а спеціальність «Соціальна робота» отримала свої коди за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста та магістра у

системі соціального забезпечення, важко оцінити перші спроби розробити навчальні плани та організувати підготовку фахівців нової спеціальності. Під керівництвом і за активною участю Івана Івановича у 1996 році сформувався колектив однодумців: педагогів, психологів, юристів, істориків, філософів, соціологів, економістів і політологів. Професійні консультації щодо сутності соціальної роботи та переліку необхідних навчальних дисциплін отримували з вузів Росії, Бельгії та Великої Британії.

У цей складний період становлення кафедри Іван Іванович як керівник кафедри поєднував новаторство з глибокою повагою до традицій вітчизняної вищої школи, був завжди відкритий для дискусій і допомоги не лише словом, але й ділом.

Розуміючи, що елітарність у наших умовах означає обмежені можливості багатьох здібних випускників вступити до вузу, Іван Іванович шукав можливості надати їм шанс навчатися. А тому часто мобілізував працівників кафедри для пошуку додаткових ресурсів оплати за навчання студентів із малозабезпечених сімей. На фоні переважаючої байдужості це викликало повагу і вдячність тих, хто завдяки тій підтримці сьогодні займає різні посади у системі соціального захисту населення, займається викладацькою та науковою діяльністю.

Життєвий досвід, демократичність та вроджена інтелігентність керівника формували у трудовому колективі сприятливі для позитивних емоцій умови. Це мало значимість для всіх, а особливо для молодих спеціалістів та новачків у викладанні, які у вузі відразу опиняються у ролі наставників для студентів. З аспірантами Іван Іванович щедро ділився своїми ідеями, втягував у коловорот різних досліджень та наукових дискусій. Спілкування з ним завжди ставало засобом стимулювання творчої активності, здорового кар'єризму, почуття гідності.

Визнаючи, що творча праця потребує певної свободи вибору, а науково-педагогічний колектив володіє достатньою компетентністю, Іван Іванович надавав перевагу демократичному стилю керівництва і одноосібні рішення приймав переважно з адміністративних питань.

Йому вдавалося підвищувати мотиви самореалізації і надавати викладачам широкі можливості для організації своєї роботи, у тому числі наукової. Адже основними стимулами викладання в сучасних умовах є наявність вільного часу і можливість самореалізації. А жорстка дисципліна, надмірна технологізація навчального процесу і навіть підвищення інтенсивності праці з врахуванням прогресуючої матеріальної винагороди не завжди поєднуються з творчою природою науково-педагогічної діяльності.

Добре соціалізований завдяки його керівництву колектив знаходився у сприятливих умовах для підтримки стійких професійних відносин з іншими представниками наукової спільноти, внаслідок чого донині має так звану накопичену перевагу в якості партнерів з обміну діяльністю. Започатковані за його активної діяльності зв'язки розгортаються і донині.

Як людина різнобічна, І. І. Мигович багато і плідно цікавиться філософією, соціологією, етнологією, релігієзнавством, політологією, соціальною роботою. Це зумовило особливості його творчої діяльності. За ці роки він написав багато статей, рецензій і книг. Частина з них продовжують зустрічати пошвавлений відгук (як схвальний, так і негативний), що спонукає уточнювати позиції, поглиблювати аргументи. При цьому він виступає не лише учасником і механічним реєстратором різнопланових явищ, але і вдумливим історіографом, схильним до філософсько-соціологічної рефлексії. Тривожні питання сучасності знаходять відгук без нарочитої політизації, що відмічають коментатори і критики його робіт.

Ряд посібників, статей, навчальних програм присвячені такій багатоманітній сфері, як соціальна робота та суміжні з нею галузі знань. Ці матеріали підготовлені з врахуванням власного досвіду в отриманні, акумуляції, перевірці цих знань. Адже на відміну від багатьох інших фахівців, які в період становлення соціальної роботи в Україні ставилися до неї недовіркою, байдуже або й підозріло, Іван Іванович наполягав на її статусі самостійної науки, навчальної дисципліни та виду практичної діяльності. І в умовах гострих дискусій щодо її суті, функцій і перспектив послідовно відстоював вказані позиції.

У наукових та навчально-методичних виданнях приваблюють конкретність аналізу, розгляд багатопланового фактичного матеріалу, філософсько-теоретичне осмислення цієї складної сфери. Науково-полемічний підхід до складних питань часто перемажується застосуванням художньої публіцистики. При цьому більш спеціалізована інформація тісно переплітається з фундаментальними проблемами соціальної роботи, прагненням окреслити її міждисциплінарне поле і зв'язки.

Іван Іванович бере участь у різноманітних дискусіях на злобу дня. Ядро своїх переконань він прагне зберегти і закріпити у новій суспільно-політичній ситуації, що стрімко змінюється і ускладнюється. Саме ця обставина, як не парадоксально, забезпечила йому авторитет і визначила за ним ряд відмінностей від когорти багатьох колег.

Життєрадісна і енергійна людина, чуйний і цікавий співрозмовник, «червоний» професор І. І. Мигович нагороджений з нагоди 60-ліття міністерським знаком «Відмінник народної освіти» (хоча влада загалом рідко заохочує представників лівих політичних сил). Він високо цінує в людях професіоналізм і почуття відповідальності, а оточуючі це відмічають і прагнуть до взаємності.

В одній з популярних праць, запрошуючи молодих людей з ширими серцями, благородними помислами до опанування перспективною наукою і професійною діяльністю на соціальній ниві, І. І. Мигович так пояснив її сутність: «Це соціолог і правознавець, лікар і вчитель водночас. Людина державна, фахівець широкого профілю... Зробіть, юні друзі, правильний професійний вибір – будете щасливими усе життя». Започаткування і вдосконалення підготовки спеціалістів такого профілю виявилось одним із плідних покликань «червоного» професора.

Професійні і особистісні риси, якими володіє Іван Мигович, істотно сприяють підвищенню соціального статусу і ролі професорсько-викладацького складу, а у підсумку – підтриманню й піднесенню рівня вищої освіти в Україні.

ВІХИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ІВАНА МИГОВИЧА

17 вересня 1942 р. – народився в селі Мала Мартинка Свалявського району, Закарпаття (з 1919 р. – автономна територія «Підкарпатська Русь» у складі Чехо-Словацької Республіки; Карпатська Україна, окупована 15 березня 1939 р. Угорщиною; народно-демократична Закарпатська Україна – після визволення краю Червоною Армією; область УРСР з січня 1946 р.).

Вересень 1949 р. – червень 1956 р. – навчався у Лопушанській початковій, Дусинській і Тибавській неповно-середніх школах Свалявського району.

Вересень 1956 р. – липень 1960 р. – навчався в сільськогосподарському технікумі (нині аграрний коледж), м. Мукачево; обирався заступником секретаря комітету ЛКСМУ, головою учнівського профкому технікуму.

Серпень 1960 р. – квітень 1961 р. – працював бригадиром-садом колгоспу ім. Кірова (с. Тибава), в. о. зав. районною агрохімлабораторією (м. Свалява).

Травень 1961 р. – квітень 1962 р. – працював зав. відділом районної газети «Радянська Верховина», смт Воловець.

Грудень 1961 р. – після проходження кандидатського стажу прийнятий у члени КПРС.

Серпень 1961 р. – вступив на загальнотехнічний факультет Українського поліграфічного інституту ім. І. Федорова (відділення журналістики, навчання без відриву від основної роботи), м. Львів.

Травень – листопад 1962 р. – працював інструктором Закарпатського обкому ЛКСМУ по Ужгородському міжрайонному виробничому колгоспно-радгоспному управлінню, м. Ужгород

Листопад 1962 р. – серпень 1965 р. – проходив строкову службу у лавах Радянської Армії, оволодів спеціальністю

оператора РЛС, обирався секретарем первинної парторганізації роти, працював інструктором політвідділу з'єднання ППО з комсомольської роботи, м. Самара (Куйбишев); за відмінну службу відзначений почесними грамотами командування дивізії, Уральської армії ППО, Приволзького військового округу, ряду обкомів та ЦК ВЛКСМ.

Вересень 1965 р. – березень 1969 р. – працював у Закарпатському обкомі ЛКСМУ (інструктором, заст. завідувача відділу пропаганди і культурно-масової роботи); нагороджений знаком ЦК ВЛКСМ «За активную работу в комсомоле»; завершив навчання в Українському поліграфічному інституті ім. І. Федорова і отримав спеціальність «редактор масової літератури»; брав участь у роботі міжнародного табору дружби угорської, радянської і німецької молоді (Угорщина).

Березень 1969 р. – квітень 1971 р. – переведений на роботу в ЦК ЛКСМУ (працював інструктором, керівником лекторської групи, заст. завідувача відділу пропаганди і культурно-масової роботи); опублікував у журналі «Під прапором ленінізму» статтю «Юним іти до світла»; склав іспити кандидатського мінімуму і приступив до підготовки кандидатської дисертації як пошукач Інституту філософії АН України.

Квітень 1971 р. – грудень 1978 р. – працював у Київському обкомі Компартії України (лектором, керівником лекторської групи, заст. завідувача відділу пропаганди і агітації); написав і видав брошури «Молодь і атеїзм», «Хасидське «благочестя» і сіонізм» (вид-во т-ва «Знання» УРСР), опублікував низку статей з релігієзнавства у наукових збірниках; захистив кандидатську дисертацію на спеціалізованій Вченій раді Київського державного університету ім. Т. Г. Шев-

чення з філософських наук (тема: «Критика ідеології сучасного хасидського іудаїзму»). Нагороджений медаллю «За трудову доблесть»; видав монографію «Благочестивий» іудаїзм і сіонізм» (вид-во «Наукова думка»).

Січень – грудень 1978 р. – працював ст. науковим співробітником у філіалі Інституту наукового атеїзму Академії суспільних наук при ЦК КПРС, м. Київ;

Вересень 1973 р. – грудень 1978 р. – працював (за сумісництвом) ст. викладачем кафедри атеїзму, етики і естетики Київського державного педагогічного інституту ім. М. Горького, отримав наукове звання «доцент».

Січень 1979 р. – березень 1987 р. – переведений на роботу в ЦК Компартії України (працював керівником сектору пропаганди, помічником секретаря ЦК КПУ з питань ідеології, науки, культури і зарубіжних зв'язків); підготував та видав у Києві і Москві монографію «Реакційна суть клерикального націоналізму», книгу «Преступный альянс», інші наукові праці; захистив докторську дисертацію на спеціалізованій Вченій Раді з філософських наук в АСН при ЦК КПРС (тема: «Критика идеологии и политической практики униатского клерикального национализма»).

Березень 1987 р. – травень 1999 р. – переведений на роботу в ЦК КПРС (працював лектором, консультантом, зав. сектором ідеологічного відділу); започаткував інформаційно-методичний бюлетень ЦК КПРС «Идеологическая работа: опыт, проблемы»; побував у службових відрядженнях у Білорусії, Якутії, Хабаровському краї, Північній Осетії, Брянській, Магаданській, Томській областях, на Чукотці, а також в НДР, СРР, СФРЮ, інших регіонах і країнах.

- Червень 1990 р. – серпень 1991 р.* – працював другим секретарем Закарпатського обкому КПУ, м. Ужгород.
- Серпень – жовтень 1991 р.* – тимчасово безробітний.
- Листопад 1991 р. – квітень 1992 р.* – працював заст. редактора інформаційно-рекламного тижневика «Закарпатський калейдоскоп».
- Травень 1992 р. – квітень 1998 р.* – створив у м. Ужгород і налагодив діяльність відділу соціальних проблем Карпатського регіону Інституту соціології НАН України.
- Липень 1993 р. – березень 2008 р.* – займався відновленням Закарпатської обласної організації відродженої Компартії України, зареєстрованої 5 жовтня 1993 р. Мін'юстом, працював першим секретарем, членом бюро Закарпатського обкому КПУ.
- Березень 1996 р. – червень 2008 р.* – обирався членом ЦК Компартії України.
- Квітень 2008 р. – квітень 2011 р.* – працював головою контрольно-ревізійної комісії Закарпатської обласної організації КПУ, редактором газети «Карпатська правда».
- Вересень 1993 р. – травень 1994 р.* – працював (за сумісництвом) доцентом кафедри філософії УжНУ.
- Травень 1994 р. – червень 1996 р.* – виконував обов'язки професора кафедри політології УжНУ (наукове звання присвоєне у травні 1995 р.).
- Червень 1996 р. – серпень 2006 р.* – створив і очолював (за сумісництвом) кафедру соціальної роботи УжНУ; видав власні навчальні посібники «Основи соціології» та «Соціальна робота».
- Травень 1998 р. – травень 2006 р.* – обирався народним депутатом України від КПУ, головою підкомітету Комітету Верховної Ради з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин; з трибуни парламенту в жовтні 1998 р. виступив за національне визнання русинів, на захист їх громадянських

прав і свобод в Україні; вніс на розгляд ВРУ (у жовтні 2004 р.) проект постанови «Про відзначення 60-річчя голокосту ромів в Україні» (з серпня 2005 р. в країні на державному рівні відзначається Міжнародний день голокосту ромів); брав участь у комісіях співпраці з парламентами Китаю, Польщі, Угорщини, Словаччини і Чехії.

Липень 2000 р. – червень 2004 р. – очолював Державні комісії з випуску бакалаврів і магістрів соціальної роботи в УжНУ і НаУКМА.

Червень 1996 р. – квітень 2007 р. – побував у наукових, парламентських та партійних відрядженнях у Бельгії, Великобританії, Румунії, Словаччині, Угорщині, Франції, Швейцарії.

Січень 1999 р. – грудень 2003 р. – працював членом спеціалізованої Вченої ради з політичних наук при Інституті держави і права ім. В. Корецького НАН України.

Вересень 2008 р. – обраний вченим секретарем правління ВГО «Інтелігенція України за соціалізм».

Квітень 1999 р. – грудень 2014 р. – член редколегії теоретичного і політичного журналу ЦК КПУ «Комуніст України».

Липень 2007 – травень 2008 р. – удостоєний ордена св. Іоанна Богослова II ст. Української православної церкви та Почесної грамоти Мукачівсько-Ужгородської єпархії (за миротворчу і благодійну діяльність).

Травень 2009 р. – обраний дійсним членом Української академії політичних наук.

Жовтень 2009 р. – обраний членом президій правлінь Антифашистського і Слов'янського комітетів України.

Червень 2010 р. – обраний членом президії ЦКК Компартії України.

Липень 2008 р. – червень 2011 р. – участь у роботі Комісії з підготовки нової редакції Програми Компартії України.

Квітень 2011 р. – удостоєний премії ім. В. І. Леніна ЦК Компар-
тії України за книги про невмирущу теоретичну і
практичну значимість марксистсько-ленінського
вчення та руйнівну політику антинародної влади, в
сфері міжнаціональних і міжконфесійних відносин
пострадянської України.

Лютий 2012 р. – затверджений керівником Інституту проблем
соціалізму.

Грудень 2014 р. – обраний членом Президії і секретарем ЦК КПУ.

ПОДЯКА

Глибоко усвідомлюючи велике суспільне значення друкованого слова, фахову відповідальність за оприлюднення результатів наукових досліджень, висловлюю щире вдячність за моральну підтримку і сприяння започаткованих 50 років тому моїх творчих пошуків професорам А. О. Єришеву, Т. К. Кичко, В. К. Танчеру, О. С. Онищенко, офіційним опонентам В. Г. Антоненку, Р. А. Бренману, А. В. Белову, С. М. Возняку, Е. І. Лісавцеву, а також упорядникам збірників і серій, рецензентам, редакторам, коректорам, іншим працівникам видавництва, журналів та газет, бібліотек і книгарень, вузівських кафедр і лабораторій за співучасть у підготовці, випуску та цільовому розповсюдженні моїх скромних праць.

Високо поцінуюю і завдячую знаним співавторам – історику М. П. Макарі, філософу М. П. Лукашевичу, економісту М. Ю. Рущаку – за цікаву і плідну працю над окремими актуальними проблемами, яким ми запропонували своє бачення і шляхи розв'язання.

Користуючись нагодою, висловлюю також щире подяку спонсорам і тим багатьом висококваліфікованим і самовідданим працівникам, чії імена не завжди значаться у вихідних даних книг і брошур, однак без яких неможливий якісний і оптимальний видавничий процес, – друкаркам, операторам комп'ютерного набору, верстальникам, технологам і економістам, керівникам цехів і дільниць. Вони в усі періоди, за різних умов виявляли небайдуже, зацікавлене ставлення до підготовки та випуску на належному поліграфічному рівні (до того ж, за скромних ресурсів) моїх, часом надто загострених соціально-політичних видань. Ми прагнули разом чесно, безкорисливо творити суспільно-політичні праці про людей і для людей. Хай вони прислужаться нинішнім і майбутнім дослідникам складних і суперечливих явищ і подій новітньої історії, що випали на долю радянського народу ХХ – початку ХХІ ст., на крутому зламі епох і тисячоліть.

Іван Мигович

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК*

А

Алмаший М. І. (Алмаший) **116, 435, 439, 447**

Андрущенко В. П. **37**

Арсеєнко А. Г. **106**

Б

Бадмаєв Б. І. **58**

Баулін П. **353**

Бедзір В. **355, 407, 433**

Бєх В. П. **37**

Бєшт **261**

Біров А. О. **280**

Бойко І. Г. **100, 101**

Болгов В. **443**

Болдижар М. М. **422**

Борканюк О. **139, 364**

Бородин Л. П. **293, 427**

Бубер **261**

В

Васильєва Т. І. **441**

Вєгєш М. М. **442**

Вєнєлін-Гуца Ю. **134, 274**

Волошин А. **112**

Воробєць Л. **327**

Воробєць Ю. **84**

Г

Гаврилишин І. **424, 425**

Галан Я. **231**

Гапич Н. **271**

Гараджа В. І. **61**

Герасимов Є. М. **106**

Головей В. М. **269**

Голуб О. **287**

Голубович В. І. **71**

Гордиєнко Н. С. **208**

Гранчак І. М. **147, 152**

Гребє В. **302**

Грига І. М. **29, 30**

Д

Дзьобак В. В. **436**

Долинич Й. Й. **438**

Дудчак А. В. **106**

Дурунда А. **313**

Духнович О. В. **200, 346, 349**

Е

Енгельс Ф. **114, 237**

Є

Єленський В. **186**

Ємець Г. С. **192, 198**

Ж

Жилєнко Р. В. **82**

Жмир В. Ф. **28, 125, 127, 128**

З

Заруда В. Т. **73, 90, 257, 258**

Заяць А. **405**

Зоц В. А. **225, 241, 250**

Зубач В. **110, 281, 282, 288, 309**

* Цифра після прізвища вказує на номер позиції бібліографії.

I

Іваненко В. **437**
Іглтон Т. **279**
Ісаїв Р. С. **83**

K

Карабелеш А. В. **124, 318, 323, 329**
Кирилов Ю. **395**
Кичко Т. **263, 266**
Кікало А. В. **81**
Клим П. В. **379**
Ковальчук Н. **340**
Козубовська І. В. **36, 170**
Колібаба А. В. **53**
Комарницький В. **413**
Комаров Е. Г. **88**
Коновалов Б. Н. **61**
Корецький Д. М. **256, 420**
Костельник Г. **246**
Косуха П. І. **77, 79**
Кравчук Л. М. **61, 355**
Крючков Г. К. **100**
Кувенёва В. М. **283, 284**
Кузьмінська О. **334**
Куля Ф. А. **323**
Купчишин М. **238**

Л

Латыш Ю. В. (Латиш) **98, 106, 275**
Ленін В. І. (Ленин В. І.) **91, 269, 409**
Литвин В. М. **431**
Луговой А. **427**
Лукашевич М. П. **22, 33-35, 37, 38, 43**

Лучок І. І. **80**

M

Магочій П. Р. **430**
Макара М. П. (Макара Н. П.)
45-48, 134, 147, 151, 152, 154, 193, 194, 196, 200, 378, 382, 400, 445

Маркс **279**
Мещеряков В. **326**
Мішура В. **434**
Морозов Е. **414**

Н

Нитка В. **408**
Новиков М. П. **88**

O

Онищенко О. С. **66-68**

П

Пагіря В. **329**
Падык В. **430, 447**
Пелін О. **172, 181**
Петровський А. **133**
Пінчук І. М. **35**
Подоляк Л. **341**
Поп В. С. **200**
Поп І. (Поп І. І.) **430, 439, 447**
Попович Г. **121**
Пхиденко С. С. **432**

P

Рибачук М. Ф. **429**
Романенчук А. **322, 331, 338, 344**
Руда Л. **295**
Рушак М. **137, 141, 145, 376**

С

- Сагарда В. В. **36**
Сапрыкин В. А. **106**
Семигіна Т. В. **29, 30, 131**
Синчук М. **354**
Сиряченко В. **428**
Скрутень І. **448**
Сорочинська Я. О. **440**
Степанов В. І. **58**
Стецюра І. К. **142**
Суров В. С. **58**
Сушко Л. **347**

Т

- Танасійчук В. **291**
Танчер В. **63, 77**
Тищенко В. **366**
Токар М. **441**
Трофимчук Н. А. **56**
Турияниця В. **385**
Турияниця І. **111**

Ф

- Федака С. **317**
Франко І. Я. **324**

Х

- Химинець В. **188**

Ч

- Чучка П. **193**

Ш

- Шандор Ф. Ф. **22**
Шиловцев Ю. В. **100**
Шинкарук В. І. **214**

Я

- Ярославський О. М. **236**
Яроцький П. Л. (Яроцький) **65, 68, 221**

D

- Dánz O. **223**

G

- Grigulevič I. R. **223**

H

- Halečka T. **223**

M

- Magosi P. R. (див. також Маго-
чій П. Р.) **444, 446**

P

- Pađak V. (див. також Падяк В.)
154
Pop I. (див. також Поп І.) **444, 446**

V

- Vašečka F. **223**

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

Блокнот агітатора (*Київ*)
Верховина (*Міжгір'я*)
Відродження (*Київ*)
Вітчизна (*Київ*)
Вісті Свалявщини (*Свалява*)
Вісті Ужгородщини (*Ужгород*)
Віче (*Київ*)
Голос України (*Київ*)
Демократична Україна (*Київ*)
Єдинство (*Ужгород*)
Закарпатська правда (*Ужгород*)
Закарпатський калейдоскоп (*Ужгород*)
Карпатська правда (*Ужгород*)
Карпатський край (*Ужгород*)
Киевский вестник (*Київ*)
Комуніст (*Київ*)
Комуніст України (*Київ*)
Людина і світ (*Львів*)
Магістеріум (*Київ*)
Молодь Закарпаття (*Ужгород*)
Моя новинка (*Ужгород*)
Народна творчість і етнографія (*Київ*)
Неділя (*Ужгород*)
Неділя. Маркет (*Ужгород*)
Новини Закарпаття (*Ужгород*)
Новинка (*Ужгород*)
Паланок (*Мукачево*)
Панорама (*Мукачево*)
Партийная жизнь (*Москва*)
Патриот (*Москва*)
Під прапором ленінізму (*Київ*)
Підкарпатський русин (*Ужгород*)
Післямова (*Ужгород*)

Погляд (*Ужгород*)
Політологічні читання (*Київ*)
Правозахист (*Ужгород*)
Рабочая газета (*Київ*)
Рабочая трибуна (*Москва*)
Радуга (*Київ*)
Радянська Україна (*Київ*)
РІО (*Ужгород*)
Романі Яг (*Ужгород*)
Русский мир (*Київ*)
Соціалістична культура (*Київ*)
Соціальна робота в Україні (*Київ*)
Соціальна політика і соціальна робота (*Київ*)
Соціальний захист (*Київ*)
Соціум (*Ужгород*)
Старий Замок (*Мукачєво*)
Старий Замок Паланок (*Мукачєво*)
Трембіга (*Свалява*)
Трибуна (*Ужгород*)
Трибуна лектора (*Київ*)
Ужгородський університет (*Ужгород*)
Українська мова і література в школі (*Київ*)
Український історичний журнал (*Київ*)
Український оглядач (*Київ*)
Філософська думка (*Київ*)
Філософська і соціологічна думка (*Київ*)
Християнська родина (*Ужгород*)
Что делать? (*Київ*)

Ung-vidéki (*Ужгород*)
Kárpáti Igáz Szó (*Ужгород*)

ЗМІСТ

Від упорядника	5
Наші гори і доли. <i>В. Дзьобак</i>	7

БІБЛІОГРАФІЯ

Окремі видання	39
Навчальні програми та плани лекційних і семінарських занять	48
Наукові публікації	50
Науково-популярні публікації	67
Вибрані публікації про життя та діяльність Івана Миговича	80

ДОДАТКИ

Мигович Іван. <i>Павло Роберт Магочій</i>	85
На ниві соціального пізнання і оновлення. <i>М. Лукашевич</i>	86
Професіоналізм і відповідальність «червоного» професора. <i>А. Попович</i>	95
Віхи життя та діяльності Івана Миговича	101
Подяка. <i>І. Мигович</i>	107
Іменний покажчик	108
Перелік використаних періодичних видань	111

Довідково-бібліографічне видання

Іван Мигович – політик, науковець, педагог

Біобібліографічний покажчик

Видання друге, доповнене

Українською мовою

Упорядкування:

Лариса Олександрівна Ільченко

Видавництво Валерія Падяка

Ужгород, 88006, вул. Гагаріна 14/3,
тел. +380503726210

E-mail: <padiak.valeri@gmail.com>

www.padyak.com

Директор Л. О. Падяк

Свідоцтво Держкомінформу України
серія ДК № 963 від 20.06.2002 р.

Оригінал-макет Л. Ільченко

Замовлення № 356. Підписано до друку 1.09.2022 р. Формат 60x84/16.
Папір офсет. Гарнітура: Times, Arial. Друк офсет. Умов. друк. арк. 6,74. Тираж 100.

ТОВ "РІК-У"

м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

М 57 Іван Мигович – політик, науковець, педагог : біобібліографічний покажчик / упорядкув. Л. О. Ільченко ; передм. В. Дзьобак. – Ужгород : Вид-во Валерія Падяка, 2022. – 116 с.

ISBN 978-966-387-129-5

Біобібліографічний покажчик «Іван Мигович – політик, науковець, педагог» представляє науковий доробок доктора філософських наук, професора, дійсного члена Української академії політичних наук, громадського діяча, депутата Верховної Ради України (1998–2006 рр.), члена ЦК Компартії України, нині – директора Інституту проблем соціалізму (м. Київ).

Книга видається до 80-річчя від дня народження вченого.

Видання буде корисним для викладачів, аспірантів і пошукачів, молодих політиків, управлінців – для всіх, кого цікавлять проблеми новітньої історії, соціальної роботи, філософії, етнології, релігієзнавства.

УДК 016:[32+001+37]-057.4Мигович(477.87)"19/20"

